

“Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējums.”

GALA ZIŅOJUMS

Iepirkuma identifikācijas Nr. 2019/4_ESF SAM 8.3.4.

SIA “Dynamic University”

(Reģistrācijas Nr. 40103474815, juridiskā adrese: Kr.Barona iela 11-53,
Rīga, LV-1050, Latvija, tālrunis: 67304714)

sadarbībā ar

SIA “Publiskās identitātes grupa”

(Reģistrācijas Nr. LV40003696273, juridiskā adrese: Vīlandes iela 1-1, Rīga, LV-1010,
Latvija, tālrunis: 67226647)

Rīga, 2020. gada 19. marts

Izglītības
kvalitātes
valsts
dienests

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

Izglītības
kvalitātes
vaists
dienests

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Satura rādītājs

Satura rādītājs	2
Saistību atruna	3
Pētījuma anotācija	4
Saīsinājumi	8
Kopsavilkums	10
1. Ievads	14
1.1. Informācija par Projektu	14
1.2. Informācija par Pētījumu	15
1.3. Rīcībpolitikas konteksts.....	15
2. Ietekmes izvērtēšanas modelis	21
2.1. Ietekmes un ilgtspējas izvērtēšanas ietvarstruktūra	21
2.2. Metodoloģija un izmantotās metodes	25
2.3. Pētījuma ierobežojumi un rekomendācijas <i>ex-post</i> ietekmes novērtēšanas pētījumam	29
3. Projekta rezultātu ietekmes analīze	33
3.1. Sadarbības partneru iesaistes raksturojums	33
3.2. Projekta komponentu ietekmes analīze	39
3.3. Rīcībpolitikas rezultāti, iznākuma un rezultāta rādītāji.....	63
3.4. Sadarbības partneru Projekta komponentu vērtējums	66
3.5. Projekta komponentu mijiedarbība	69
3.6. Projekta kopējās ietekmes novērtējums	72
4. Sabiedrības informēšanas ietekme	80
4.1. Sabiedrības informēšanas aktivitāšu tendences un rezultāti	80
4.2. Mediju lietošanas paradumi.....	81
4.3. Mediju monitorings un publicitātes analīze.....	82
4.4. Digitālo resursu analīze	84
4.5. Secinājumi	87
5. Projekta ilgtspējas analīze	91
5.1. Cilvēkresursu ilgtspēja	92
5.2. Materiālo un intelektuālo resursu ilgtspēja	100
5.3. Sistēmiskas pieejas izveide ilgtspējas nodrošināšanā	105
6. Rekomendācijas	117
6.1. Rekomendācijas projekta īstenošanai	117
6.2. Rekomendācijas sabiedrības informēšanas pilnveidei	120
6.3. Rekomendācijas ilgtspējas sekmēšanai	127

Saistību atruna

Šis dokuments – Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījuma gala ziņojums – ir sagatavots saskaņā ar 2019. gada 23. septembrī noslēgto pakalpojuma līgumu starp Izglītības kvalitātes valsts dienestu un SIA “Dynamic University”.

Pētījuma gala ziņojumu laika posmā no 2019. gada 23. septembra līdz 2020. gada 20. februārim ir izstrādājis SIA “Dynamic University” sadarbībā ar apakšuzņēmēju SIA “Publiskās identitātes grupa”.

Izpildītāja atbildībā izstrādātais dokuments (informācijas atspoguļojums, interpretācija un secinājumi) ir balstīts gan uz Pasūtītāja nodrošinātu datu apkopojumu, gan Izpildītāja veikto izpēti. Par minēto datu, informācijas un paziņojumu precizitāti, pilnību un atbilstību dokumentu oriģināliem ir atbildīgi attiecīgās informācijas sniedzēji, un Izpildītājs nesniedz garantijas vai saistības šajā sakarā. Izpildītājs neatbild par sekām, kas izriet no šī dokumenta vai kādas tā daļas izmantošanas.

- **Pasūtītājs:** Izglītības kvalitātes valsts dienests.
- **Izpildītājs:** SIA “Dynamic University” sadarbībā ar SIA “Publiskās identitātes grupa”.
- **Pamatojums:** 2019. gada 23. septembrī noslēgtais pakalpojuma līgums Nr. P6-15/21-2019.
- **Starpziņojuma izstrādes periods:** 2019. gada 23. septembris – 2020. gada 20. februāris.

Pētījuma anotācija

Anotācija pētījumam “Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījums”

(pētījuma nosaukums)

<p>Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti latviešu valodā (brīvā tekstā, aptuveni 150 vārdu)</p> <p>Mērķis:</p> <ul style="list-style-type: none">- balstoties uz oriģināliem kvalitatīviem un kvantitatīviem datiem, sagatavot ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījuma metodoloģiju un veikt padziļinātas ekspertīzes pētījumu, lai analizētu un novērtētu Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (turpmāk – Projekts) ietekmi;- novērtēt esošā regulējuma īstenošanu un sasniegtos rezultātus, kā arī sagatavot datus un faktos balstītus priekšlikumus un pētījumu metodoloģiju Projekta ex-post nosacījumu izpildei. <p>Uzdevumi:</p> <ul style="list-style-type: none">- sagatavot Projekta ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījuma metodoloģiju un veikt padziļinātas ekspertīzes pētījumu;- sniegt priekšlikumus un rekomendācijas Projekta tālākai īstenošanai un Projekta mērķu ilgtspējas nodrošināšanai. <p>Galvenie rezultāti:</p> <ul style="list-style-type: none">- izvērtēti Projekta dokumenti, materiāli, procesi un rezultāti, kas sasniegti līdz 2019.gada jūnijam;- izstrādāti priekšlikumi Projekta turpmākās darbības pilnveidei un Projekta mērķu ilgtspējas nodrošināšanai pēc Projekta īstenošanas noslēguma atbilstoši	<p>Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti angļu valodā (brīvā tekstā, aptuveni 150 vārdu)</p> <p>Objective:</p> <ul style="list-style-type: none">- based on original qualitative and quantitative data to evaluate the results of the European Social Fund project no. 8.3.4.0/16/I/001 “Support for reducing early school leaving” (hereinafter – the Project) and to develop a methodology for an impact analyses of the target audiences;- to conduct an in-depth expertise study to analyze and evaluate the implementation of the existing framework and the results achieved, as well to develop evidence-based proposals to fulfill the ex-post conditions of the Project. <p>Tasks:</p> <ul style="list-style-type: none">- to prepare a methodology for a study of the involvement, awareness and inter-outcome evaluation of Project stakeholders and to conduct an in-depth expertise study;- to develop proposals and recommendations for the further implementation of the Project and for the sustainable development of Project aims. <p>Main results:</p> <ul style="list-style-type: none">- evaluated the documentation, materials, processes and the results of the Project achieved till June 2019;- recommendations to improve further implementation of the Project and proposals to ensure the sustainability of the Project objectives after the end of the Project implementation in accordance
---	---

izvirzītajiem Projekta mērķiem un izglītības nozares rīcībpolitikas mērķiem.	with the objectives of the Project and education policy goals.
Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	<ul style="list-style-type: none"> - Projekta nozīme Latvijas izglītības sistēmā, atbilstoši katras mērķauditorijas vajadzībām, īpaši: izglītojamie, pedagogi, vecāki / aizbildņi; - Izglītības jomas rīcībpolitika un tās ilgtspējas stiprināšana priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas (turpmāk – PMP) risku mazināšanas kontekstā; - Ietekmes (iesaistīto) pušu loma, potenciālā atbildība un iesaistes iespējas turpmākajā PMP risku mazināšanas rīcībpolitikas un pasākumu attīstībā un īstenošanā; - Ietekmes (iesaistīto) pušu iesaistes un sadarbības mehānismi, kā arī informētība.
Pētījuma pasūtītājs	Izglītības kvalitātes valsts dienests
Pētījuma īstenotājs	Uzņēmējs SIA “Dynamic University” sadarbībā ar apakšuzņēmēju SIA “Publiskās identitātes grupa”
Pētījuma īstenošanas gads	2019.-2020. gads
Pētījuma klasifikācija*	<ul style="list-style-type: none"> - Primāri: padziļinātas ekspertīzes pētījumi politikas vai tiesiskā regulējuma izstrādei, politikas analīzei un ietekmes novērtēšanai – pētījumi, lai iegūtu neatkarīgu analīzi par konkrētas rīcībpolitikas vai tiesiskā regulējuma izstrādes nepieciešamību, novērtētu esošās politikas vai regulējuma īstenošanu un sasniegtos rezultātus; - Sekundāri: sabiedriskās domas pētījumi – aptaujas vai pētījumi, ko izstrādā, lai noskaidrotu sabiedrības vai noteiktas sabiedrības daļas viedokli par konkrētu nozarei vai teritorijai aktuālu problēmu vai tās risinājumu, kā arī nostāju kādā nozarei vai teritorijai aktuālā jautājumā.
Politikas joma, nozare**	<ul style="list-style-type: none"> - Primārā joma (PJ): izglītības un zinātnes politika; - Sekundārās jomas (SJ): nodarbinātības un sociālā politika; pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politika; - Primārā nozare (atbilstoši PJ): vispārējās izglītības sistēmas attīstība; profesionālās izglītības sistēmas attīstība; - Sekundārā nozare (atbilstoši PJ): augstākā izglītība un zinātnes attīstība;

	<ul style="list-style-type: none"> - Sekundārās nozares (atbilstoši SJ): darba politika; sociālā iekļaušana; bērnu un ģimenes politika; jaunatnes politika; sabiedrības integrācija.
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums (visa Latvija vai noteikts reģions/novads)	Visa Latvija
Pētījuma mērķa grupa/-as (piemēram, Latvijas iedzīvotāji darbības vecumā)	<ul style="list-style-type: none"> - Izglītojamie: vispārizglītojošo skolu skolēni, 5. – 12.klase; profesionālās izglītības un vispārējās izglītības iestāžu, kas īsteno profesionālās izglītības programmas, izglītojamie, 1. – 4.kurss; - Pedagogi (klašu audzinātāji, sociālie pedagogi, skolu psihologi); - Izglītojamo vecāki / aizbildņi; - Izglītības jomas administrācija: Projektā iesaistīto izglītības iestāžu vadība, izglītības pārvalžu vadība; - Jaunatnes iniciatīvu organizatori; - Publiskais sektors: IZM, IKVD, Projekta Uzraudzības padome, Projekta vadība, pašvaldību vadība, jaunatnes un sociālās jomas pārstāvji.
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Nē
4) padziļināto/expertu interviju veikšana un analīze	Jā
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Jā
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	<ul style="list-style-type: none"> - mediju monitorings un publicitātes analīze; - digitālo resursu analīze.
Kvantitatīvās pētījuma metodes (ja attiecināms):	
1) aptaujas izlases metode	Jā
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	3026
Kvalitatīvās pētījuma metodes (ja attiecināms):	
1) padziļināto/expertu interviju skaits (ja attiecināms)	32
2) fokusa grupu diskusiju (FGD) skaits (ja attiecināms)	9
Izmantotās analīzes grupas (griezumi)	<ul style="list-style-type: none"> - Mērķa grupu griezumam; - Atbalsta pasākumu veids;

		<ul style="list-style-type: none"> - Projekta dalībnieku iesaistes Projektā ilgums; - Izglītības iestāžu veids; - Reģionālais griezum un pašvaldību administratīvā lieluma griezum.
Pētījuma kontaktinformācija	pasūtītāja	Izglītības kvalitātes valsts dienests, 67222504, pmp@ikvd.gov.lv
Pētījuma autori*** (subjekti)	(autortiesību subjekti)	<ul style="list-style-type: none"> - SIA “Dynamic University” - SIA “Publiskās identitātes grupa”

Saīsinājumi

Saīsinājums	Atšifrējums, skaidrojums
APUIS	Atbalsta pasākumu uzskaites informācijas sistēma
ATR	administratīvi teritoriālā reforma
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DLUV	Darba laika uzskaites veidlapas
DOS	Datu operatīvās uzskaites sistēma
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EUR	eiro
FGD	fokusgrupas diskusija – apaļā galda diskusija, kuras laikā tās dalībniekiem ir iespēja paust savu viedokli par dažādiem jautājumiem
IAP	individuālais PMP riska mazināšanas plāns
IAP 2014. – 2020.	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam
IKVD	Izglītības kvalitātes valsts dienests
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
Koncepcija	Ministru kabineta 05.05.2016. rīkojums Nr. 286 “Par konceptuālo ziņojumu “Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa “Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus” ieviešanu”
LM	Labklājības ministrija
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
m.g.	mācību gads
MK	Ministru kabinets
ML	mācību līdzekļi
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation of Economic Co-operation and Development – angļu val.</i>)
OOH	vides reklāma (Out of Home)
NAP	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam
Pamatnostādnes	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam
Pētījums	Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” ietekmes izvērtējums
PISA	Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma (<i>Programme for International Student Assessment – angļu val.</i>)

Saīsinājums	Atšifrējums, skaidrojums
PKPP	profesionālās kompetences pilnveides programma
PMP	priekšlaicīga mācību pārtraukšana
Projekts vai projekts “Pumpurs”	Eiropas Sociālā fonda projekts Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai”
SAM	specifiskā atbalsta mērķis
SIR	specifiskais izvērtēšanas rādītājs
Starpnovērtējuma periods	Projekta starpposma izvērtējuma periods, t.i. 15.03.2017.- 30.06.2019.
STEM	dabaszinātnes, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika (<i>Science, technology, engineering and maths – angļu val.</i>)
STEAM	dabaszinātnes, tehnoloģija, inženierzinātnes, māksla un matemātika (<i>Science, technology, engineering, arts and maths – angļu val.</i>)
TS	tehniskā specifikācija
Uzņēmējs	SIA “Dynamic University”
Apakšuzņēmējs	SIA “Publiskās identitātes grupa”
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministrija
VIIS	Valsts izglītības informācijas sistēma
Pretendents vai Izpildītājs	uzņēmējs un apakšuzņēmējs; Pētījuma autori
Projekta vadības grupa	Projekta komanda
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VOD	tiešsaistes video
VVM	vienas vienības izmaksas metodika

Kopsavilkums

Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (turpmāk – Projekts) ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījums (turpmāk – Pētījums) tika veikts no 2019. gada 23. septembra līdz 2020. gada 20. februārim. Pētījumu pēc Izglītības kvalitātes valsts dienesta (turpmāk – IKVD) pasūtījuma izstrādājis SIA “Dynamic University” sadarbībā ar SIA “Publiskās identitātes grupa”.

Pētījuma mērķis ir **apkopot un novērtēt Projekta īstenošanu un sasniegtos rezultātus līdz 2019. gada jūnijam** (ieskaitot). Lai to nodrošinātu, Pētījuma ietvaros tika veikta gan sekundāro un projekta “Pumpurs” īstenošanas laikā uzkrāto datu analīze, gan primāro datu ieguve un analīze, tajā skaitā, (1) kvantitatīvās aptaujas aptverot trīs Pētījuma uzdevumam svarīgas mērķa grupas (izglītības iestāžu pārstāvji; pašvaldību pārstāvji; vecāki un aizbildņi, tajā skaitā vecāki/aizbildņi, kuru bērni nepiedalās projektā “Pumpurs”), (2) gadījumu analīzes (izpētes) trīs Latvijas pašvaldībās (Rīgā, Kandavā un Cēsīs), kuru ietvaros norisinājās gan fokusgrupas diskusijas ar pedagogiem, vecākiem/aizbildņiem, izglītojamiem un izglītības iestāžu vadītājiem, gan padziļinātas intervijas ar Projektā iesaistītajām un ieinteresētajām pusēm. Tāpat tika veiktas (3) intervijas ar Projektā tieši iesaistītajiem darbiniekiem, nozares ekspertiem un amatpersonām nacionālā un pašvaldību līmenī. Pētījuma rezultātā tika:

- izveidota metodoloģiskā ietvarstruktūra Pētījuma veikšanai, kura pielāgojama un izmantojama arī Projekta gala novērtējuma pētījuma veikšanai;
- izvērtēta Projekta rezultātu ietekme un ilgspēja, tai skaitā, rīcībpolitikas kontekstā;
- izvērtēti Projekta informatīvie, iesaistes un komunikācijas materiāli, procesi un rezultāti;
- sniegtas rekomendācijas Projekta turpmākās darbības pilnveidei, rezultātu uzturēšanai un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas (turpmāk – PMP) rīcībpolitikas mērķu efektīvākai sasniegšanai.

Projekta **tiešā mērķa grupa** ir vispārizglītojošo skolu skolēni, kas mācās 5. – 12. klasē, un profesionālās izglītības un vispārējās izglītības iestāžu, kas īsteno profesionālās izglītības programmas, izglītojamie, kas mācās 1. – 4. kursā.

Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) apkopotie dati liecina, ka 2014. gadā **Latvijā PMP jauniešu 18-24 gadu vecumā īpatsvars** bija 8,5% (laukos PMP jauniešu īpatsvars veidoja 11,7%, savukārt pilsētās – 6,6%), bet 2018. gadā tas **ir nedaudz samazinājies**, sasniedzot 8,3% (pilsētā īpatsvars ir 5,6%, bet laukos – 13,1%).

Starpnovērtējuma periodā Projektā iesaistījušās 438 izglītības iestādes no 80 pašvaldībām, kas veido aptuveni divas trešās daļas (67%) no 119 Latvijas pašvaldībām. Kopumā aptuveni 62% vispārējās izglītības iestāžu un 82% vidējās profesionālās izglītības iestāžu mērķa grupas izglītojamo mācās izglītības iestādēs, kuras iesaistījušās Projektā. Jaunu pašvaldību iesaiste Projekta īstenošanā ir svarīgs priekšnoteikums, lai sasniegtu Projektā plānotos rezultātus un nodrošinātu sistēmiskas pieejas attīstību PMP risku mazināšanai visā Latvijas teritorijā.

Starposma novērtējuma periodā lielāko sertificēto izdevumu daļu 6 972 776 EUR (90%) veido personāla izdevumi, no kuriem lielākā daļa 5 059 459 EUR (65,3% no Projekta kopējām izmaksām) ir sadarbības partneriem piešķirtais finansējums personālam, kas nodrošina individuālā konsultatīvā atbalsta sniegšanu PMP riska izglītojamajiem – individuāls atbalsta plāna sagatavotāji, mācību priekšmetu pedagogi, sociālie pedagogi, psihologi un atbalsta personāls. 1 007 658 EUR (13%) veido finansējuma saņēmēja personāla izmaksas, no kuriem 624 671 EUR (8,1%) ir Projekta reģionālo koordinatoru un ekspertu atalgojums, bet 382 987 EUR (4,9%) projekta vadības izmaksas (t.sk. administratīvo darbinieku atalgojums, darba vietu aprīkojuma izmaksas, transporta izmaksas, iekšzemes komandējumu un darba brauciena izmaksas). Savukārt, 5,8% no izmaksām veido Projekta ieviešanas atbalsta procesi – administratīvās, datu operatīvās sistēmas izstrādes un ieviešanas, profesionālās kompetences programmu izstrādes un ieviešanas, dažādu metodisko materiālu un vadlīniju izstrādes, publicitātes un informēšanas izmaksas.

Projekta ietvaros **nodrošināts dažāda veida individuāls atbalsts PMP riska izglītojamiem** – tika sagatavoti individuālā atbalsta plāni, nodrošinātas mācību priekšmetu individuālās konsultācijas, sociālo pedagogu, psihologu un citu speciālistu atbalsts, kā arī sniegts individuāls ekonomiskais atbalsts. Kopumā starpnovērtējuma periodā īstenoti 21 858 individuāls atbalsta plāni (turpmāk – IAP).

Pētījuma laikā gūtās atziņas norāda, ka Projektam ir pozitīva ietekme uz PMP riska grupas izglītojamiem. Atbalsta pasākumu rezultātā uzlabojas izglītojamo sekmes, psihoemocionālais stāvoklis, attiecības ar pedagogiem un attieksme pret mācībām. Lielākoties arī IAP sastādītāju vērtējums par īstenotajiem IAP ir pozitīvs – gandrīz divās piektajās daļās gadījumu (78%) no 15 079 IAP, kuri īstenoti 2018./2019. gadā, IAP sastādītājs pilnībā piekrīt, ka IAP ir uzlabojis situāciju, 18% piekrīt daļēji, un tikai 4% nepiekrīt.

Projekta ieviešanas ietekmes novērtējums apliecina, ka izvēlēta pieeja – **individuālais atbalsts PMP risku mazināšanai izglītojamiem ir efektīvi ieviests ar Projekta pasākumiem**. Fokusgrupu diskusijās, intervijās un Pētījumā veiktajās aptaujās ir gūts apliecinājums, ka **ir uzlabojusies izglītības iestāžu vide:**

- ir celta iesaistītā personāla kapacitāte un kompetence;
- ir iedibināti sadarbības procesi starp iesaistītajām institūcijām gan izglītības iestāžu un pašvaldības līmenī, gan nacionālā līmenī, kā arī ar nevalstiskajām organizācijām un Jaunatnes iniciatīvu projektu īstenotājorganizācijām;
- kā arī ir sekmēta sadarbība starp iesaistītajām pusēm – pedagogiem, vecākiem un izglītojamiem.

Pētījuma rezultātā, cita starpā, ir identificēti vairāki aspekti, kurus nepieciešams pilnveidot, lai risinātu PMP izaicinājumus gan turpmākajā Projekta īstenošanas laikā, gan pēc Projekta noslēgšanās, piemēram:

- izglītības iestādēm ir liels izaicinājums identificēt, uzraudzīt un risināt ar mācībām nesaistītus PMP riskus;
- trūkst cilvēkresursu (pedagogu un atbalsta personāla) un jaunatnes iniciatīvu projektu īstenotājorganizāciju kapacitātes, lai vēlamajā apjomā nodrošinātu atbalsta pasākumus visiem PMP riska grupas izglītojamajiem;
- PMP izglītojamie ar zemu motivāciju ir grūti sasniedzami ar Projektā paredzētajiem atbalsta pasākumiem;
- atsevišķi ekonomiskā atbalsta pasākumi (transporta un ēdināšanas) izdevumu kompensācija sadarbības partneru vērtējumā veido nesamērīgi augstu administratīvo slogu.

Pētījums **sniedz rekomendācijas turpmākai Projekta īstenošanai gan izglītības iestāžu, gan pašvaldību un nacionālajā līmenī**, kā arī atsevišķu komponentu efektivitātes uzlabošanai, piemēram, jaunatnes iniciatīvu projektu potenciāla paaugstināšanai PMP risku mazināšanā, izmantojot neformālās izglītības metodes. Liela daļa aktivitāšu pēc Projekta beigām **ir turpināmas esošo finanšu resursu ietvaros**, adaptējot tās esošajām izglītības iestāžu un pašvaldību praksēm, kā arī paaugstinot pedagogu motivāciju – ekonomiskais atbalsts, izglītības iestāžu vides uzlabošana, pedagogu tālākizglītība PMP jautājumos, starpinstitucionālā sadarbība. Būtiski ir turpināt sabiedrības, īpaši tiešo auditoriju informēšanu par PMP riskiem un par izglītības nozīmi, tādējādi sekmējot attieksmes maiņu pret mācību procesu un tā rezultātiem. Vislielākais izaicinājums pēc Projekta beigām ir nodrošināt resursu ziņā visietilpīgākās komponentes – individuālā konsultatīvā atbalsta – turpināšanu. Projekta rezultātu ilgspēju būtiski ietekmē arī pašvaldību rīcībā esošie resursi un administratīvi teritoriālās reformas konteksts.

Vienlaikus, Projekta rezultātu ilgspēju nenodrošinās tikai atsevišķu komponentu pilnveide un turpināšana. **Būtisks uzdevums ir turpināt attīstīt sistēmisku pieeju** gan

iesaistīto pušu rīcībā un savstarpējā sadarbībā, gan datu apkopošanā un analīzē par PMP riskiem. Projekta ietvaros ir izstrādāta informācijas sistēma datu uzkrāšanai, ir apmācīts personāls katrā iesaistītajā izglītības iestādē. Izglītības iestāžu līmenī jāturpina uzsāktais darbs sadarbībai gan iestādes ietvaros, gan starp citām iesaistītajām institūcijām un visu pušu izglītošanai par PMP risku atpazīšanu un mazināšanu, īpaši attīstot mehānismus konsultatīvā atbalsta sniegšanai, balstoties Projektā iegūtajā pieredzē. Pašvaldības lielākoties jau īsteno starpinstitucionālo sadarbību, taču īpaši svarīga ir ar PMP riskiem saistītu datu vākšanas un analīzes funkcija, lai varētu laicīgi un kvalitatīvi plānot un īstenot preventīvus pasākumus pašvaldības līmenī.

Projekta komponentes ir nozīmīgas ne tikai PMP risku mazināšanai, bet to **potenciāls ir izmantojams arī izglītības satura reformas ieviešanai, īpaši, iekļaujot izglītības attīstībai**, ja tiktu nodrošināta nepieciešamo speciālistu – psihologu, sociālo pedagogu un citu speciālistu pieejamība.

Šis Latvijā ir pirmais **visaptverošs nacionāla mēroga Projekts**, kas, pirmkārt, indivīda līmenī risina **ar PMP saistītus jautājumus**, un, otrkārt, velta nozīmīgu uzmanību arī **sabiedrības izglītošanai un informēšanai**. Tādēļ kopumā Projekta ietvaros uzsāktā pieeja un aktivitātes ir turpināmas, kā arī skatāmas plašākā izglītības jomas rīcībpolitikas kontekstā.

1. Ievads

Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) projekts Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (turpmāk – Projekts vai projekts “Pumpurs”) un Projekta ietekmes izvērtējums (turpmāk – Pētījums) ir viens no Latvijas izglītības jomas attīstībai un pilnveidei aktuāliem un svarīgiem elementiem.

Projektu īsteno Izglītības kvalitātes valsts dienests (turpmāk – IKVD). Projekta administrēšanu un īstenošanu nodrošina Projekta vadības grupa (turpmāk – Projekta komanda).

Projekta kopējais attiecināmais finansējums ir 37 050 528 EUR t. sk. ESF finansējums 31 492 948 EUR un valsts budžeta finansējums 5 557 580 EUR.

Projekta īstenošana notiek visos Latvijas reģionos laika posmā no 2017. gada 15. marta līdz 2022. gada 31. decembrim. Savukārt Pētījumā aptvertais periods ir no 2017. gada 15. marta līdz 2019. gada 30. jūnijam.

1.1. Informācija par Projektu

Projekta mērķis ir samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus.

Projekta mērķa grupas ir vispārējās izglītības iestāžu izglītojamie no 5. līdz 12. klasei, kā arī to profesionālās izglītības iestāžu un vispārējās izglītības iestāžu izglītojamie no 1. līdz 4. kursam, kuras īsteno profesionālās izglītības programmas.

Projekta pasākumi vērsti uz agrīnu neattaisnoto kavējumu (turpmāk – PMP indikācija) un atbiršanas risku problēmas diagnostiku un risinājumiem, lai savlaicīgi novērstu situācijas, kas nākotnē prasītu daudz vairāk resursu un varētu būt mazāk efektīvas.

Pētījums ir nozīmīgs gan PMP indikācijas risku mazināšanas kontekstā, gan izglītības rīcībpolitikas ilgtspējas kontekstā.

Projekts ir viens no apjomīgākajiem, resursu ietilpīgākajiem un nozīmīgākajiem Eiropas Savienības (turpmāk – ES) struktūrfondu pašlaik īstenotajiem projektiem izglītības jomā Latvijā. Projekts tiek īstenots 69 mēnešu periodā no 2017. gada marta līdz 2022. gada decembrim, Pētījums, savukārt, aptver 27 mēnešus (t.i. 39,13%) no visa Projekta norisei paredzētā perioda. Tas ir nozīmīgs punkts Projekta līdzšinējās īstenošanas novērtēšanā un Latvijas izglītības rīcībpolitikas kontekstā.

1.2. Informācija par Pētījumu

Pētījuma galvenais mērķis ir, balstoties uz oriģināliem kvalitatīviem un kvantitatīviem datiem, sagatavot ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījuma metodoloģiju un veikt padziļinātas ekspertīzes pētījumu, lai analizētu un novērtētu Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” ietekmi, novērtētu esošā regulējuma īstenošanu un sasniegtos rezultātus, kā arī sagatavotu pierādījumos balstītus priekšlikumus un pētījuma metodoloģiju Projekta *ex-post* nosacījumu izpildei. Pētījuma kontekstā izvirzīti šādi mērķi:

- izvērtēt Projekta līdz šim sasniegto rezultātu ietekmi un ilgtspēju, tai skaitā izglītības rīcībpolitikas kontekstā;
- izstrādāt priekšlikumus Projekta turpmākās darbības pilnveidei;
- izstrādāt priekšlikumus Projekta mērķu ilgtspējas nodrošināšanai pēc Projekta īstenošanas noslēguma atbilstoši izvirzītajiem Projekta mērķiem un izglītības nozares rīcībpolitikas mērķiem;
- izvērtēt Projekta informatīvo, iesaistes veicināšanas un komunikācijas materiālus un komunikācijas procesus, iesaistes veicināšanas procesus un komunikācijas rezultātus.

Lai sasniegtu minētos mērķus, īpaši būtiska ir Projektā iesaistītā tiešā mērķauditorija – izglītojamie. Tāpat, uzmanība pievērsta Projektā iesaistītajai pastarpinātai mērķauditorijai (pedagogi, vecāki / aizbildņi, izglītības rīcībpolitikas veidotāji, Projekta veidotāji un īstenotāji, tai skaitā, pašvaldības, izglītības pārvaldes, skolu administrācija).

1.3. Rīcībpolitikas konteksts

PMP problēma un tās mazināšanas nepieciešamība ir bijusi un joprojām turpina būt viena no aktuālākajām problēmām vispārējā un profesionālajā izglītībā Latvijā, tai skaitā arī kontekstā ar ES izglītības rīcībpolitiku un citu starptautisko organizāciju nostādņēm izglītības jomā. Piemēram, 2013./2014. m.g. vispārējās izglītības iestādēs neattaisnoti mācības kavēja apmēram 1,5% skolēnu¹, bet profesionālās izglītības iestādēs – apmēram 2,5% audzēkņu.² Savukārt Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) dati liecina, ka 2013. gadā Latvija ierindojās 1. vietā saistībā ar neattaisnotajiem kavējumiem – 60% no visiem kavējumiem Latvija bija neattaisnoti.³ Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes

¹ IKVD, Latvijas pašvaldību sniegtā informācija par 2013./2014. māc.g. izglītības iestādēs reģistrētiem izglītojamiem, kuri neattaisnoti kavē mācības vairāk kā 20 mācību stundas semestrī (Atbilstoši MK 01.02.2011. noteiktumiem Nr.89)

² Turpat

³ Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā 2012 – pirmie rezultāti un secinājumi, Rīga, 2013

(turpmāk – CSP) datiem 2014. gadā Latvijā PMP jauniešu īpatsvars bija 8,5%, (laukos tas veidoja 11,7%, savukārt pilsētās – 6,6%)⁴. Tādēļ Latvijai ir būtiski uzlabot savus rādītājus gan nacionālajā, gan starptautiskajā kontekstā.

Nesen publicētie OECD 2018. gada rezultāti norāda uz līdzīgu tendenci, ar skolēnu kavējumiem saistītajiem rādītājiem būt ievērojami zemākiem, kā OECD valstīs vidēji. To skolēnu relatīvais skaits, kuri norāda, ka bez attaisnojoša iemesla ir kavējuši visu skolas dienu ir 28,7% (salīdzinot ar 21,2% OECD valstīs vidēji), kavējuši dažas mācību stundas 40,8% (salīdzinot ar 27,3% OECD valstīs vidēji) un ieradušies skolā ar nokavēšanos 54,9% (salīdzinot ar 47,7% OECD valstīs vidēji).⁵

Pašlaik PMP indikācijas un atbiršanas risku mazināšanas jomā Latvijā ir vērojami zināmi uzlabojumi. Proti, IKVD apkopotie dati liecina, ka ilgstoši neattaisnoto kavētāju skaits 2017./2018. m.g. 2. semestrī bija 0,7% no kopējā izglītojamo skaita, savukārt 2018./2019. m.g. 2. semestrī – 1,6%. Tomēr, interpretējot šo statistiku, būtiski ņemt vērā, ka datus par kavējumiem joprojām neiesniedz nozīmīga daļa no visām vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēm. Piemēram, datus par neattaisnotiem kavējumiem 2018./2019. m.g. 1. semestrī VIIS ir ievadījušas izglītības iestādes no 49 pašvaldībām (1553 neattaisnoti kavētāji), savukārt 2. semestrī – 400 izglītības iestādes no 94 pašvaldībām (5630 neattaisnoti kavētāji).⁶ Savukārt, CSP apkopotie dati liecina, ka priekšlaicīgi mācības pārtraukušo jauniešu 18-24 gadu vecumā īpatsvars pilsētās un laukos pēc dzimuma 2018. gadā sasniedza 8,3% (pilsētā īpatsvars ir 5,6%, bet laukos – 13,1%, sievietes – 5%, vīrieši – 11,4%)⁷.

Izrietoši PMP problemātika ir atzīta un pamatota nacionāla līmeņa politikas plānošanas dokumentu mērķos, kas cita starpā nosaka arī pasākumus PMP problēmas risināšanai (skat. 1.1. tabulu).

⁴ Par konceptuālo ziņojumu "Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa "Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus" ieviešanu"

⁵ IZM, Latvijas Universitāte "Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā PISA 2018 – pirmie rezultāti un secinājumi", 2018, pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/aktualitates/2019/OECD_PISA_2018.pdf (skatīts 15.01.2020)

⁶ 29.08.2019. IKVD ziņojums "Par vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo ilgstošiem neattaisnotiem kavējumiem un rīcību to novēršanai 2018./2019. mācību gadā"

⁷ CSP dati,

https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala_izgl_ek_aktivitate_ikgad/NBG370.px/table/tableViewLayout1/ (skatīts 04.11.2019.)

“Ar PMP saistītie akcenti nacionāla līmeņa politikas plānošanas dokumentos”.

Avots: Autoru apkopots

Politikas plānošanas dokuments	Sasaiste ar PMP problemātiku, plānotie pasākumi
Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam	Dokumentā uzsvērta nepieciešamība samazināt PMP, nosakot mērķi līdz 2030. gadam samazināt “pirms laika skolu pametušo īpatsvaru” līdz mazāk nekā 10%.
Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam	Dokumentā izvirzīts mērķis ir skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvaram 18 – 24 gadus vecu iedzīvotāju vidū 2020. gadā nepārsniegt 10%.
Latvijas nacionālā reformu programma “Eiropa 2020”	Dokumentā noteiktas Latvijas apņemšanās attiecībā uz PMP mazināšanu. Aktuālajā “2019. gada EK Ziņojumā par Latviju” un “Progresa ziņojumā par Latvijas NRP īstenošanu 2019” tiek atzīmēts, ka kopumā noteiktie mērķi tiek sasniegti atbilstoši plānotajam, tomēr joprojām pastāv zināmas bažas vienlīdzības kontekstā, proti ir vērojamas atšķirības gan dzimumu, gan reģionālajā dalījumā. ^{8 9}
Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam	Pamatnostādņu 1.4. rīcības virziens “Iekļaujošas izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana” cita starpā paredz aktivitātes, kas ir vērstas uz sociālās atstumtības riskam pakļautam bērnu un jauniešu apzināšanu izglītības iestādēs, kā arī ārpus tām, izglītības neapguves cēloņu identificēšanu, kā arī pasākumu izstrādi identificēto cēloņu novēršanai un mazināšanai. 2019. gadā sniegts informatīvais ziņojums “Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020. gadam īstenošanas 2014. – 2017. gadā starpposma novērtējumu”.
Jaunatnes politikas attīstības pamatnostādnes 2015. – 2020. gadam	Pamatnostādņu 2. rīcības virziens “Sociālā iekļaušana” paredz pilnveidot valsts atbalsta mehānismus darbam ar sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem, t.sk. sekmēt jauniešu iesaisti izglītība un aroda apgūvē.

Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam (turpmāk – Pamatnostādnes) PMP indikācija minēta kā viens no būtiskākajiem vidējās izglītības izaicinājumiem Latvijā. Turklāt saistībā ar ES vienoto stratēģiskās plānošanas ietvaru 2014. – 2020. gadam izglītības politikai ir noteikti *ex-ante* nosacījumu izpildes kritēriji četrās tematiskajās jomās, tai skaitā priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jomā. Pamatnostādnes atsaucas uz Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) aicinājumu dalībvalstīm uzlabot to jauniešu sniegumu, kuriem ir liels mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas risks un zems pamatprasmju līmenis, piemēram, savlaikus apzināt

⁸ 2019. gada ziņojums par Latviju “2019. gada Eiropas pusgads – novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti”, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf (skatīts 04.11.2019.)

⁹ LATVIJAS NACIONĀLĀ REFORMU PROGRAMMA “EIROPA 2020” STRATĒGIJAS ĪSTENOŠANAI PROGRESA ZIŅOJUMS, 2019. gada aprīlis, <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-national-reform-programme-latvia-lv.pdf> (skatīts 04.11.2019.)

tos izglītojamajos, kuru sniegums pamatprasmju apgūvē ir vājš visos izglītības posmos, sniegt viņiem individuālu atbalstu un mazināt vājo sniegumu, nodrošinot kvalitatīvu un pieejamu izglītību un aprūpi agrīnā bērnībā. Augstāk minēto problēmu kontekstā kompetenču pieejā ir nepieciešams pilnveidot vispārējās izglītības saturu, kā arī izstrādāt un ieviest jaunu valsts vispārējās vidējās izglītības standartu (normatīvā regulējuma pilnveide).

Pamatnostādnēs ir iekļauta atsauce uz 2014. – 2020. gada ES fondu plānošanas perioda piemērojamo *ex-ante* nosacījumu izpildes pašnovērtējumu, tai skaitā par PMP riska mazināšanu: “Priekšlaicīga mācību pārtraukšana: pastāv stratēģiska politikas sistēma, lai samazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu”. Tas ietver gan sistēmu ar PMP saistītu datu un informāciju analīzei un politiku veidošanai, gan ar PMP saistītas stratēģiskas politikas sistēmas izveidi (kas ir pamatota ar pierādījumiem; kas ietver attiecīgas izglītības jomas; kurā ir iesaistīti visi politikas virzieni un ieinteresētās puses).

Efektīvu politikas ieviešanu sekmē arī pētījumu veikšana. Izstrādājot Projekta ieviešanas sistēmu, Izglītības un zinātnes ministrija veica virkni pētījumu, kas iekļauti *ex-ante* novērtējumā jeb konceptuālajā ziņojumā “Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai”.

Arī OECD Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (turpmāk – PISA) pētījums sniedz salīdzinošo ieskatu par Latvijas situāciju un iespējamām nepieciešamām intervencēm. 2018. gada OECD PISA Latvijas rezultāti rāda, ka nav iespējams vērot būtiskus uzlabojumus vai kritumus sekojošos ar mācību rezultātiem un PMP saistītos rādītājos:

- 2018. gadā lasīšanas rādītāji Latvijas skolās bija augstāki nekā 2000. gadā, kad Latvija pirmo reizi piedalījās PISA, bet zemāki nekā 2015. gadā;
- 2018. gadā matemātikas rādītāji Latvijas skolās bija ievērojami augstāki nekā 2015. gadā, bet, vērtējot visu periodu, nozīmīgu izmaiņu nav;
- pastāvīga pozitīva tendence ir novērota izglītojamiem ar zemākām sekmēm, jo nedaudz samazinās starpība starp augstu sasniegumu studentiem, un šī starpība ir mazāka par OECD vidējo;
- Latvijas skolās divi no pieciem ļoti zemu sasniegumu izglītojamiem un viens no desmit ļoti augstu sasniegumu studentiem uzskata, ka nepabeigs terciāro izglītību;
- Latvijas skolās 22% izglītojamo (OECD vidējais: 26%) informēja, ka skolotājam ir jāgaida, kamēr izglītojamie nomierinās. Skolēni, kas informēja, ka skolotājam ir jāgaida ilgi, lai skolēni apklustu, bija zemāki rādītāji lasīšanā nekā skolēniem, kas norādīja, ka jāgaida ir reti vai nekad;
- Latvijā 29% izglītojamo (OECD vidējais: 21%) kavēja pilnu skolas dienu, bet 55% ieradās vēlāk (OECD vidējais: 48%);

- 69% Latvijas skolēnu (OECD vidējais: 74%) piekrita vai ļoti piekrita, ka skolotājs izrāda prieku mācīt;
- 53% Latvijas izglītojamo (OECD vidējais: 62%) sniedza informāciju, ka skolas biedri viens ar otru sadarbojas un 46%, ka sacenšas (OECD vidējais: 50%);
- 18% skolēnu Latvijā (OECD vidējais: 16%) piekrita vai ļoti piekrita, ka jūtas skolā vientuļi.

2019. gadā tika sniegts informatīvais ziņojums "Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam īstenošanas 2014.-2017.gadā starpposma novērtējumu". Tajā ir minēts, ka, analizējot datus par izglītību priekšlaicīgi pametušajiem, pārskata periodā ir novērojamas to īpatsvara izmaiņas: sākot ar nelielu pieaugumu no 8,5% (2014.g.) līdz 10% (2016.g.), pēc tam sekojot samazinājumam līdz 8,6% (2017.g.). Tāpat ziņojumā minēta viena no agrīnas skolu pamešanas un priekšlaicīgas izglītību pārtraukšanas riska grupām – romu tautības izglītojamie. Nodrošinot atbalsta pasākumus, ir samazinājies izglītību agrīni pametušo romu īpatsvars no 10% 2012. gadā līdz 7,5% 2017. gadā. Ziņojumā arī minēts, ka pilnveidota obligātā izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā, uzskaites sistēma. Neregistrēto bērnu īpatsvars ir palielinājies no 5,4% 2013. gadā līdz 6,6% 2017. gadā. Lielāko daļu no tiem veido bērni, kuri pēc pašvaldību rīcībā esošās informācijas izbraukuši no valsts. Vienlaikus no 2014. gada regulāri tiek apkopota izglītības iestāžu un pašvaldību sniegtā informācija par ilgstošiem neattaisnotiem kavējumiem vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēs, to cēloņiem, kā arī par izglītības iestāžu un pašvaldību rīcību neattaisnoto kavējumu novēršanā. Turpmāk ir plānota informācijas par ilgstošiem neattaisnotiem kavējumiem apkopošana un ziņojumu sagatavošana pēc katra mācību semestra.

2019. gadā tika veikta arī aktīva Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam izstrāde. NAP paredz, ka ir veicamas būtiskas izmaiņas izglītības sistēmā, radot drošu, atbalstošu iekļaujošu mācību vidi, ieviešot kompetenču izglītību un fokusējoties uz integrētu pieeju dabaszinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (turpmāk – STEM) / dabaszinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu, mākslu un matemātikas (turpmāk – STEAM) mācību priekšmetiem. Tikpat nozīmīgas ir vienlīdzīgas tiesības un dzīves kvalitāte kā principi NAP ieviešanai. NAP stratēģiskais ietvars integrēti skata dažādas uz cilvēka attīstību orientētas perspektīvas, vienlaikus izdalot zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei kā atsevišķu prioritāti. Stratēģiskais mērķis "Sociālā uzticēšanās" īpaši uzsver sadarbību kopīgu mērķu sasniegšanai. Atsevišķas stratēģiskās prioritātes, piemēram, "Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki", "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" netieši, bet būtiski ietekmēs PMP risku mazināšanu. Tiešajā prioritātē "Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei"

rīcības virzienā “Izglītība ekonomikas izaugsmei” ir virkne uzdevumu, kas saistīti ar profesionālo izglītību, un divi ar PMP daļēji saistīti indikatori:

- 15–24 gadus vecu personu īpatsvars, kuras nav iesaistītas izglītībā vai darba tirgū (NEET);
- Izglītojamo proporcija 9. klases beidzēju grupā, kas bez pārtraukuma turpina izglītību vispārējās izglītības programmās (10. klasē) un profesionālās izglītības programmās (1. kurss).

Savukārt, rīcības virzienā “Iekļaujoša izglītības vide” ir tieši saistītie uzdevumi un indikatori:

- Izglītojamie ar zemiem sasniegumiem zinātnē no OECD PISA sociāli ekonomiskā un kultūras statusa indeksa (ESCS) apakšējās ceturtdaļas izglītojamiem;
- 18–24 gadus veci iedzīvotāji, kuriem nav vidējās izglītības un kuri neturpina mācības;
- Bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām īpatsvars, kas mācās vispārizglītojošajās mācību iestādēs un programmās, no kopējā šādu bērnu un jauniešu skaita;
- No vardarbības vairākas reizes mēnesī cietušie 15 gadu vecuma bērni.

Tādējādi secināms, ka NAP 2021.-2027. gadam PMP joma ir izvirzīta kā viena no valstiski nozīmīgām prioritātēm.

2. Ietekmes izvērtēšanas modelis

2.1. Ietekmes un ilgtspējas izvērtēšanas ietvarstruktūra

Projekta “Pumpurs” virsmērķis jeb ilgtermiņa “mērķis ir samazināt bērnu un jauniešu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus 665 izglītības iestādēs vispārējās izglītības iestāžu izglītojamiem no 5. līdz 12. klasei, kā arī to profesionālās izglītības iestāžu un vispārējās izglītības iestāžu izglītojamiem no 1. līdz 4. kursam, kuras īsteno profesionālās izglītības programmas”¹⁰.

Lai sasniegtu šo virsmērķi, Projektu veido daudzpusīgs darbību kopums, kur papildu Projekta administrēšanas, īstenošanas un publicitātes aktivitātēm tiek īstenoti pasākumi gan ilgtspējīgai PMP prevencijas sistēmas un atbalstošas mācību vides izveidei, gan individuālu atbalsta plānu PMP riska grupā esošajiem izglītojamiem izstrādei un īstenošanai. Tādējādi tiek sniegts atbalsts gan Projekta primārajai mērķa grupai – izglītojamiem, gan citām iesaistītajām pusēm – pedagogiem, atbalsta personālam un speciālistiem, darbā ar jaunatni iesaistītajām personām, izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvjiem un citiem izglītības darbiniekiem (skat. 2.1. attēlā “Projektā “Pumpurs” īstenoto darbību kopums”).

2.1. attēls “Projektā “Pumpurs” īstenoto darbību kopums”.

Avots: Autoru izstrādāts

¹⁰ Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.8.3.4.0/16/I/001 “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” iesniegums (grozījumi Nr. LG 5, 05.11.2019.)

Ņemot vērā projektā “Pumpurs” paredzēto darbību kopumu un ar mērķi nodrošināt atbilstošu un pēctecīgu Projekta ietekmes un ilgtspējas izvērtējumu kā Projekta starpposmā, tā arī Projekta noslēgumā, ir izstrādāta Pētījuma īstenošanas ietvarstruktūra, kas sniegs atbildes uz galvenajiem Pētījuma uzdevumos izvirzītajiem jautājumiem:

- Kādi ir Projektā līdz šim sasniegtie darbības rezultāti gan Projekta mērķu, gan izglītības nozares rīcībpolitikas kontekstā?
- Vai un kā līdz šim Projekta ietvaros sasniegtais atbilst Projekta mērķiem un izglītības rīcībpolitikas mērķiem ilgtermiņā?
- Vai un kā Projekta īstenošanas aktivitātes un ar to saistītā dokumentācija, kā arī un jo īpaši Projekta ietvaros īstenotie atbalsta pasākumi ietekmē Projekta rezultātus un kā tie sekmē Projekta ilgtspējas nodrošināšanu?
- Kādi ir priekšnoteikumi un nepieciešamās rīcības Projekta rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai?
- Kā iesaistītās puses vērtē Projektu (iesaiste, informētība, ilgtspēja)?
- Vai un kā Projekta materiāli, iesaistes (komunikācijas) kanāli, iesaistes (komunikācijas) procesi un izmantotās metodes atbilst Projekta mērķiem?
- Vai informācija un vēstījumi par Projektu mērķauditorijām bijuši precīzi, saprotami un sasnieguši atbilstošās mērķauditorijas?
- Vai informācija un vēstījumi par Projektu veicinājuši mērķauditoriju izpratni, iesaisti un atbilstošu rīcību?

Zemāk, 2.2. attēlā “Pētījuma ietvarstruktūra”, vienkopus ir atspoguļoti projekta “Pumpurs” mērķi un mērķa grupas, kā arī veicamā Pētījuma mērķis, uzdevumi, dimensijas, mērķa grupas, metodes, ietekmes novērtējuma parametri un paredzamie rezultāti. Šī ziņojuma (proti, Pētījuma gala ziņojums) 1. pielikumā, savukārt, ir pievienots indikatoru kartējums, kurā atainoti svarīgākie kvalitatīvie un kvantitatīvie ietekmes izvērtēšanas modeļa indikatori, saskaņā ar kuriem šī Pētījuma ietvaros tiek vērtēta projekta “Pumpurs” līdzšinēji sasniegtā ietekme, informētība un ilgtspēja.

PROJEKTA “PUMPURS” IETEKMES PUŠU IESAISTES, INFORMĒTĪBAS UN STARPRESULTĀTU NOVĒRTĒJUMA PĒTĪJUMS	
Projekta “Pumpurs” mērķi:	
<p>Mērķis: Samazināt bērnu un jauniešu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus.</p>	
<p>Projekta galveno darbību mērķi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nodrošināt atbalstu PMP prevencijas sistēmas izveidei – atbalstīt un iedzīvināt sistēmisku pieeju darbam ar PMP izglītojamajiem pašvaldībās un izglītības iestādēs. 2. Nodrošināt atbalstu atbalstošas mācību vides izveidei PMP riska mazināšanai – rīkus, apmācības, supervīzijas un citus pasākumus, kā arī metodiskos materiālus 	

		<p>pedagogiem, darbā ar jaunatni iesaistītajām personām, pašvaldību darbiniekiem un citām iesaistītajām pusēm sistemātiskam darbam ar PMP izglītojamajiem.</p> <p>3. Nodrošināt izglītojamajiem nepieciešamo individuālo atbalstu, ar ekonomiska atbalsta pasākumiem sekmējot izglītības pakalpojumu pieejamību, savukārt, ar konsultatīva atbalsta pasākumiem mazinot konkrētos individuālos PMP riskus.</p> <p>4. Nodrošināt atbalstu PMP riska grupas izglītojamo iesaistei jauniešu aktivitātēs un iniciatīvu projektos ārpus formālās izglītības, tādējādi palielinot motivāciju turpināt izglītību un veicinot aktīvu līdzdalību viņu ikdienas dzīvē.</p>
Projekta “Pumpurs” mērķa grupas:		
<p><u>Tiešā mērķa grupa:</u> Izglītojamie</p>		<p><u>Pastarpinātās mērķa grupas un iesaistītās puses:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Pedagogi un atbalsta personāls ⇒ Vecāki / aizbildņi ⇒ Izglītības iestādes vadība un administrācija ⇒ Pašvaldība un pašvaldības dienesti ⇒ Jaunatnes organizācijas/darba ar jaunatni īstenotāji ⇒ Projekta “Pumpurs” eksperti un koordinatori ⇒ Izglītības nozares rīcībpolitikas veidotāji, Projekta īstenotāji un uzraugošās iestādes
Pētījuma mērķis un uzdevumi:		
<p><u>Mērķis:</u> Balstoties uz oriģināliem kvalitatīviem un kvantitatīviem datiem, sagatavot ietekmes pušu iesaistes, informētības un starprezultātu novērtējuma pētījuma metodoloģiju un veikt padziļinātas ekspertīzes pētījumu, lai analizētu un novērtētu Projekta “Pumpurs” ietekmi, novērtētu esošā regulējuma īstenošanu un sasniegtos rezultātus, kā arī sagatavotu pierādījumus</p>		<p><u>Pētījuma uzdevumi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Izvērtēt Projekta līdz šim sasniegto rezultātu ietekmi un ilgtspēju, tai skaitā uz Projekta mērķa grupām, kā arī Projektā izvirzīto mērķu un izglītības nozares rīcībpolitikas kontekstā; ⇒ Izvērtēt Projekta informatīvo, iesaistes veicināšanas un komunikācijas materiālus un kanālus, kā arī sasniegtos komunikācijas rezultātus; ⇒ Izzināt iesaistīto pušu viedokļus par līdzšinējo Projekta īstenošanas gaitu, informētību, saturiskajām un iesaistes komponentēm; ⇒ Sniegt rekomendācijas un stratēģiskās konsultācijas tiešo un pastarpināti iesaistīto mērķauditoriju informētības, iesaistes un komunikācijas metožu un procesu pilnveidei; ⇒ Izstrādāt priekšlikumus Projekta turpmākās darbības pilnveidei; ⇒ Identificēt priekšnoteikumus Projekta rezultātu ilgtspējai atbilstoši izvirzītajiem Projekta mērķiem un izglītības nozares rīcībpolitikas mērķiem.

balstītus priekšlikumus un pētījumu metodoloģiju Projekta *ex-post* nosacījumu izpildei.

Pētījuma tēmas – dimensijas un apakšdimensijas:

1.Tēma: IETEKME

- Sasniegtie rezultāti un to ietekme uz rīcībpolitikas mērķiem.
- Sasniegto rezultātu un īstenoto darbību atbilstība Projekta mērķiem.
- Iesaistīto pušu viedokļi par Projekta īstenošanas gaitu, saturiskajām un iesaistes komponentēm.
- Sasniegto rezultātu un īstenoto darbību ietekme uz mērķa grupām.

2.Tēma: INFORMĒTĪBA

- Informatīvo, iesaistes un komunikācijas materiālu pieejamība un ietekme.
- Iesaistes un komunikācijas kanālu atbilstība un ietekme.
- Iesaistīto pušu viedokļi par informētību un iesaistes komponentēm.

3.Tēma: ILGTSPĒJA

- Iesaistīto pušu izpratne un motivācija rīkoties.
- Izstrādāto resursu ilgtspēja.
- Finanšu resursu ilgtspēja.
- Sistēmiskas un starpinstitucionālas sadarbības ilgtspēja.

Pētījuma mērķa grupas, metodes, ietekmes novērtējums un rezultāti:

Pētījuma mērķa grupas:

1. Izglītojamie.
2. Pedagoģi un citi izglītības darbinieki.
3. Vecāki / aizbildņi
4. Izglītības iestādes.
5. Pašvaldības un pašvaldību iestādes.
6. Jaunatnes organizācijas un darba ar jaunatni īstenoņtāji.
7. Izglītības rīcībpolitikas veidotāji un uzraugošās iestādes.
8. Projekta eksperti un koordinatori.

Pētījuma metodes:

1. Sekundāro datu apkopošana un analīze (t.sk. dokumentu un datu analīze, informatīvo materiālu analīze, publicitātes analīze).
2. Primāro datu ievākšana un analīze (t.sk. fokusgrupu diskusijas, intervijas, aptaujas, gadījumu izpēte, digitālo resursu analīze).
3. Iesaistīto pušu vajadzību izpēte un priekšlikumu analīze (t.sk. aptaujas, intervijas, gadījumu izpētes).
4. Iegūto datu analīze un sintēze konstruktīvu rekomendāciju sniegšanai.

Ietekmes novērtējums:

1. Situācija pirms un pēc atbalsta pasākumiem.
2. Mērķa grupas viedoklis un vajadzību izpēte.
3. Informatīvo un iesaistes materiālu novērtēšana.
4. Projekta rezultātu ilgtspējas novērtējums.

Pētījuma rezultāti:

1. Apkopota un analizēta informācija par Pētījuma ietekmes dimensijām.
2. Apkopota un analizēta informācija par Projekta rezultātiem.
3. Konstruktīvas rekomendācijas turpmākai Projekta īstenošanai.
4. Aprobēta pētījumu metodoloģija Projekta *ex-post* izvērtējuma īstenošanai.

2.2. attēls “Pētījuma ietvarstruktūra”.

Avots: Autoru izstrādāts

2.2. Metodoloģija un izmantotās metodes

Pētījumā izmantots savstarpēji papildinošs kvalitatīvo un kvantitatīvo metožu kopums. Pētījumā ietverta gan sekundāro un projekta “Pumpurs” īstenošanas laikā uzkrāto datu analīze, gan primāro datu ieguve, apkopošana un analīze. Izmantotās metodes, to tvērums un pamatojums apkopots 2.1. tabulā “Izmantoto pētniecisko metožu kopsavilkums”.

2.1. tabula

“Izmantoto pētniecisko metožu kopsavilkums”.

Avots: Autoru izstrādāts

N.p.k.	Metode	Pētniecisko darbību izvērtējums
1.	Aptaujas ¹	<p>Ar mērķi izziņāt iesaistīto pušu viedokli par projekta “Pumpurs” rezultātiem, īstenošanas gaitu, informatīvo nodrošinājumu un ilgtspēju tika īstenotas kopskaitā 3 kvantitatīvas aptaujas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Izglītības iestāžu aptauja, kurā piedalījās 936 izglītības iestāžu pārstāvji no 310 izglītības iestādēm, kurās laika posmā no 2017. gada martam līdz 2019. gada jūlijam tiek īstenots projekts “Pumpurs”. Aptaujā kā respondenti ir piedalījušies skolas koordinatori, izglītības iestāžu vadītāji, pedagogi, IAP sagatavotāji u.c. izglītības darbinieki. Aptaujas norises periods: 21.10.2019.-01.11.2019. Aptaujas anketa un rezultātu tehniskais kopsavilkums atspoguļots Pētījuma starpziņojuma 5.1. pielikumā “Projektā “Pumpurs” iesaistīto izglītības iestāžu aptaujas anketa un rezultātu apkopojums”. Sākotnējie aptaujas rezultāti analizēti Pētījuma starpziņojuma 3. nodaļā. ▪ Projektā “Pumpurs” iesaistīto pašvaldību pārstāvju aptauja, kurā piedalījās 86 pārstāvji no 64 pašvaldībām, kurās laika posmā no 2017. gada martam līdz 2019. gada jūlijam tiek īstenots projekts “Pumpurs”. Aptaujā ir piedalījušies Projekta koordinatori pašvaldībās, izglītības nodaļas vadītāji, metodiķi un speciālisti, sociālo dienestu pārstāvji, darba ar jaunatni speciālisti un citi, kas pašvaldības līmenī ir iesaistīti Projekta īstenošanā. Aptaujas norises periods: 30.10.2019.-11.11.2019. Aptaujas anketa un rezultātu tehniskais kopsavilkums atspoguļots Pētījuma starpziņojuma 5.2. pielikumā “Pašvaldību pārstāvju aptaujas anketa un rezultātu apkopojums par dalību projektā “Pumpurs””. Sākotnējie aptaujas rezultāti analizēti Pētījuma starpziņojuma 3. nodaļā. ▪ Vecāku / aizbildņu aptauja, kurā kopumā piedalījās 2004 vecāki / aizbildņi. Aptaujā tika aicināti piedalīties gan vecāki / aizbildņi, kuru bērni (aizbilstamie) ir projekta “Pumpurs” atbalsta saņēmēji, gan citu izglītojamo vecāki / aizbildņi. Aptaujas norises periods: 30.10.2019.-11.11.2019. Aptaujas anketa un rezultātu tehniskais kopsavilkums atspoguļots Pētījuma starpziņojuma 5.3. pielikumā “Vecāku / aizbildņu viedoklis par projektu “Pumpurs””. Sākotnējie aptaujas rezultāti analizēti Pētījuma starpziņojuma 3. nodaļā.

N.p.k.	Metode	Pētniecisko darbību izvērtējums
		<p>Visu trīs īstenoto aptauju atziņas Pētījuma gala ziņojumā ir sintezētas ar rezultātiem no citām pielietotajām izpētes metodēm un šajā ziņojumā ir atspoguļotas jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p> <p>→ <i>Saskaņā ar Pētījuma izstrādes nosacījumiem visu trīs īstenoto aptauju neapstrādātie dati tiek nodoti Pasūtītājam elektroniski un ārējā datu nesējā, atsevišķā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija”.</i></p>
2.	Padziļinātas intervijas	<p>Pētījuma izstrādes ietvaros saskaņā ar sākotnējo metodoloģiju kopumā īstenotas 11 padziļinātas, daļēji strukturētas individuālās intervijas ar projekta “Pumpurs” īstenošanas komandas pārstāvjiem, izglītības politikas veidotājiem, projekta “Pumpurs” uzraudzības padomes locekļiem un citiem izglītības jomas ekspertiem, kā arī viena grupas intervija ar projekta “Pumpurs” reģionālajiem koordinatoriem.</p> <p>Šī ziņojuma 2. pielikumā “Pētījumā intervētie eksperti un interviju prioritārās tēmas” atspoguļots saraksts ar intervētajām personām, savukārt 3. pielikumā “Ekspertu interviju vadlīnijas” pieejams detalizēts izklāsts ekspertu intervijās aptvertajām tēmām un jautājumiem.</p> <p>Visu īstenoto interviju atziņas Pētījuma gala ziņojumā ir sintezētas ar rezultātiem no citām pielietotajām izpētes metodēm un šajā ziņojumā ir atspoguļotas jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p> <p>→ <i>Saskaņā ar Pētījuma izstrādes nosacījumiem katras ekspertu intervijas detalizēts protokols tiek nodots Pasūtītājam elektroniski un ārējā datu nesējā, atsevišķā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija”.</i></p>
3.	Statistikas datu analīze	<p>Statistikas datu sekundāra analīze, kas izmantota vairāku ar Pētījuma priekšmetu saistītu aspektu izvērtējumā, ir īstenota visa Pētījuma izstrādes periodā, apkopojot datus no sekojošiem avotiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ IKVD rīcībā esošie dati, kas atrodas Projekta Datu operatīvās uzskaites sistēmā; ▪ CSP dati par PMP Latvijā; ▪ IZM dati (t.sk., izglītojamo skaits, pedagogu skaits, dati par izglītojamo kavējumiem un citi izglītības iestāžu darbības dati). <p>Statistikas datu analīzes rezultāti Pētījuma gala ziņojumā ir sintezēti ar atziņām no citām pielietotajām izpētes metodēm un šajā ziņojumā ir atspoguļoti jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p>
4.	Dokumentu un informatīvo materiālu analīze	<p>Dokumentu un informatīvo materiālu analīze nodrošina, ka pētījumā tiek ņemts vērā tiesiskais, administratīvais un rīcībpolitikas konteksts, kā arī iepriekš veikto pētījumu gūtās atziņas, veidojot pamatotu un pēctecīgu izpratni par Projekta mērķiem, plānoto ietekmi un pieeju ietekmes mērīšanai.</p>

N.p.k.	Metode	Pētniecisko darbību izvērtējums
		<p>Dokumentu un informatīvo materiālu analīze, cita starpā, veido tiesiski un administratīvi pamatotu bāzi rezultātu interpretācijai un rekomendāciju izstrādei.</p> <p>Politikas plānošanas dokumenti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam; ▪ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam; ▪ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam; ▪ Latvijas nacionālā reformu programma “Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai. <p>Projekta “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” normatīvā bāze:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ministru kabineta 05.05.2016. rīkojums Nr. 286 “Par konceptuālo ziņojumu “Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa “Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus” ieviešanu”; ▪ Ministru kabineta 12.07.2016. noteikumi Nr. 460 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa “Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus” īstenošanas noteikumi”; ▪ Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projektu vadības likums; ▪ Bērnu tiesību aizsardzības likums; ▪ Jaunatnes likums; ▪ Izglītības likums; ▪ Vispārējās izglītības likums; ▪ Profesionālās izglītības likums; ▪ Ministru kabineta 01.04.2014. noteikumi Nr. 173. “Noteikumi par kārtību, kādā apgūst speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, šo zināšanu saturu un apjomu”; ▪ MK 06.09.2016. noteikumi Nr. 89. “Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus / aizbildņus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi”; ▪ u.c. izglītības un sociālo jomu reglamentējošie dokumenti. <p>Informatīvie materiāli:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ drukātie informatīvie materiāli, preses relīzes, bukleti u.c.; ▪ interneta resursi; ▪ informācija plašsaziņas līdzekļos; ▪ informatīvie materiāli jaunatnes iniciatīvu projektiem. <p>Citi dokumenti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Metodoloģiskās vadlīnijas darbam projektā “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (8.3.4.0/16/I/001).

N.p.k.	Metode	Pētniecisko darbību izvērtējums
		<p>Dokumentu un informatīvo materiālu analīzes rezultāti Pētījuma gala ziņojumā ir sintezēti ar atziņām no citām pielietotajām izpētes metodēm un šajā ziņojumā ir atspoguļoti jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p>
5.	Gadījumu izpētes	<p>Gadījuma izpēte Pētījuma otrajā posmā izmatota, lai apkopotu un analizētu Projekta īstenošanas pieredzi dažādās Latvijas pašvaldībās. Gadījumu izpētes mērķis ir izpētīt praktisko pieredzi, izziņāt problēmu jomas un iespējamus risinājumus tālākai Projekta pilnveidei un ilgtspējas nodrošināšanai, kā arī validētu citos pētījuma posmos gūtās atziņas un veiktu padziļinātu iesaistīto pušu viedokļa izziņāšanu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gadījumu izpēte, izlasi veidojot saskaņā ar Pasūtītāju saskaņotiem kritērijiem, īstenoja trijās pašvaldībās; ▪ Papildu statistikas datu analīzei gadījumu izpētes ietvaros īstenoja padziļinātas, daļēji strukturētas klātienē intervijas un fokusgrupu diskusijas ar iesaistīto un ieinteresēto pušu pārstāvjiem (pašvaldības amatpersonām, pašvaldības dienestu pārstāvjiem, izglītības iestāžu pārstāvjiem, izglītojamajiem u.c.). <p>Šī ziņojuma 4. pielikumā “Gadījumu izpētes norises vadlīnijas un metodoloģija” ir atspoguļota gadījumu izpētes norise un metodoloģija, savukārt 5. pielikumā “Gadījumu izpētes rezultātu kopsavilkums” sniegts konspektīvs gadījumu izpētes rezultātu kopsavilkums.</p> <p>Gadījumu izpētes atziņas Pētījuma gala ziņojumā ir sintezētas ar rezultātiem no citām pielietotajām izpētes metodēm un šajā ziņojumā ir atspoguļotas jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p> <p>→ <i>Saskaņā ar Pētījuma izstrādes nosacījumiem detalizēti protokoli no gadījumu izpētes ietvaros veiktajām intervijām un grupu diskusijām tiek nodoti Pasūtītājam elektroniskā veidā un ārējā datu nesējā, atsevišķā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija”.</i></p>
6.	Publicitātes analīze	<p>Pētījuma izstrādes ietvaros publicitātes analīze izmantota, lai apkopotu informāciju un analizētu Projekta komunikācijas efektivitāti, tonalitāti un kvalitāti ar tā mērķa auditorijām, kā arī, lai sniegtu priekšlikumus komunikācijas satura un kanālu izvēles pilnveidošanai.</p> <p>Publicitātes analīze veikta, izmantojot nacionālās informācijas aģentūras LETA mediju monitoringu par Projektu laika periodā no 2017. gada marta līdz 2019. gada jūlijam, kā arī izmantojot citu papildinformāciju par Projekta publicitāti.</p> <p>Balstoties uz informāciju par mediju lietošanas paradumiem, tiek veikta Projekta auditoriju (pamatā – izglītojamie un vecāki / aizbildņi), sasniedzamības analīze.</p> <p>Publicitātes analīzes rezultāti Pētījuma gala ziņojumā ir sintezēti ar atziņām no citām pielietotajām izpētes metodēm</p>

N.p.k.	Metode	Pētniecisko darbību izvērtējums
		<p>un šajā ziņojumā ir atspoguļoti jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p> <p>→ <i>Saskaņā ar Pētījuma izstrādes nosacījumiem Pasūtītājam elektroniskā veidā un ārējā datu nesējā, atsevišķā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija” tiek iesniegti sekojoši auditorijas analīzes un mediju monitoringa pārskati: (1) “Auditorijas analīze”, 2020. gada janvāris. Sagatavotājs: “OMD Latvija; un (2) “Projekts “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai. Mediju monitoringa un analīze. 2019. gada decembris”. Sagatavotājs: nacionālā informācijas aģentūra “LETA””.</i></p>
7.	Digitālo resursu analīze	<p>Lai novērtētu iesaistes, atgriezeniskās saites esamību un kvalitāti ar mērķa auditorijām tika veikta digitālo resursu analīze, vērtējot projekta “Pumpurs” tīmekļa vietni, Projekta kontus Facebook.com/pumpurs.lv un www.ejuz.lv/pumpursyoutube, kā arī IKVD tīmekļa vietni.</p> <p>Digitālo resursu analīzes rezultāti Pētījuma gala ziņojumā ir sintezēti ar atziņām no citām pielietotajām izpētes metodēm un šajā ziņojumā ir atspoguļoti jau integrētā veidā kopā ar citiem secinājumiem.</p>

ⁱ *Saskaņā ar sākotnējo metodoloģiju Pētījumā tika plānotas trīs projektā “Pumpurs” iesaistīto pušu aptaujas: 1) izglītības iestādes, 2) pašvaldību pārstāvji un 3) jaunatnes iniciatīvu organizatori. Pēc Pasūtītāja priekšlikuma Projekta starpposma izvērtējuma Pētījumā nav iekļauta jaunatnes iniciatīvu organizatoru aptauja (aizstājot to ar vecāku / aizbildņu aptauju). Tas pamatots ar salīdzinoši nelielo noslēgto jaunatnes projektu skaitu uz pētāmā perioda laiku (līdz 2019. gada 30. jūnijam), kā arī ar to, ka vecāki / aizbildņi ir viena no būtiskākajām pastarpinātajām Projekta mērķa grupām.*

Vienlaikus Izpildītājs rekomendē Projekta noslēguma pētījumā, ko plānots veikt 2022. gadā, īstenot arī jaunatnes iniciatīvu organizēto projektu dalībnieku aptauju (vienlaikus izvērtējot būtisku ierobežojumu, ka jauniešu, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu, aptaujāšanai ir nepieciešama vecāku / aizbildņu piekrišana).

2.3. Pētījuma ierobežojumi un rekomendācijas *ex-post* ietekmes novērtēšanas pētījumam

Kopumā Pētījuma ietvarstruktūrā izmantota pārdomāta un daudzpusīga metodoloģija, bet ir vairāki ierobežojumi, kas jāņem vērā, interpretējot Pētījuma rezultātus un plānojot Projekta *ex-post* novērtējumu, kā tas atspoguļots zemāk.

Projekta “Pumpurs” starpposma novērtējuma Pētījuma ierobežojumi:

- Novērtējuma periods ietver divus pilnus mācību gadus (2017./2018. un 2018./2019. m.g.). Pētījuma rezultāti liecina, ka Projekta īstenošanas laikā pieaug gan katras darbības īstenotais apjoms, gan Projekta īstenošanu un sadarbības partneru kompetence Projekta darbību plānošanā un īstenošanā un dažādu problēmjaudājumu risināšanā. Pētījums var norādīt uz jau iepriekš identificētiem šķēršļiem Projekta īstenošanā, un, iespējams, nespēj norādīt uz visiem šķēršļiem, kas rodas pieaugot Projektā iesaistīto pušu un sadarbības partneru skaitam, kā arī jautājumiem, kuri kļuvuši aktuāli pēc starpposma novērtējuma periodā.
- Pētījuma dizainā izmantotā metodoloģija ļauj gūt ieskatu par Projekta ietekmi uz priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, bet iespējas vērtēt starpposma novērtējuma periodā veikto atbalsta pasākumu ietekmi ar kvantitatīvām metodēm ir ierobežotas datu pieejamības un kvalitātes dēļ. Pie tam jāatzīmē, ka pozitīvu un/vai negatīvu ietekmi uz PMP izglītojamajiem veido daudzpusīgs apstākļu kopums, kas nav pilnībā izslēdzami attiecināms tikai uz Projektā atbalstītajām darbībām un var būt saistīts ar kopējo sociālekonomisko situāciju, citiem projektiem un politikas iniciatīvām vai izglītojamo individuālajiem apstākļiem.
- Pētījumā izmantotajām kvantitatīvajām metodēm (iesaistīto pušu aptaujas) un kvalitatīvajām (intervijas, fokusgrupu diskusijas, gadījuma izpētes) ir raksturīga apzināta un neapzināta subjektivitāte – un respondenti/eksperti ne vienmēr ir spējīgi objektīvi atainot situāciju un vērtēt dažādas Projekta komponentes. Lai mazinātu ierobežojuma ietekmi, pētījuma dizains paredz daudzpusīgu iesaistīto pušu izzināšanu un izpētē gūto atziņu savstarpēju validēšanu.
- Pētījuma ietvarstruktūra paredz apjomīgu pētniecisko darbu, ko nav iespējams veikt vienlaicīgi, jo katrs pētījuma posms secīgi izriet cits no cita, lai ļautu izstrādāt katrai metodei nepieciešamo instrumentāriju un ļautu validēt iepriekšējos izpētes posmos gūtās atziņas. Pētījuma īstenošanas periodam vajadzētu būt ilgākam, lai pilnvērtīgi nodrošinātu pētniecisko metožu sasaisti un sintēzi.
- Projekta īstenošanas laikā būtiski pilnveidota datu operatīvās uzskaites sistēma, kas turpmākā periodā nodrošinās izglītojamo izsekojamību, kas turpina saņemt atbalstu arī nākamajos semestros (izņemot situācijas, kad izglītojamais maina izglītības iestādi). Tomēr starpposma novērtējuma kontekstā veiktās izmaiņas apgrūtina datu savstarpēju salīdzināmību starp mācību gadiem un ļauj izsekot tikai daļai izglītojamo, kuri saņēmuši atbalstu gan 2017./2018. m.g., gan turpmākajā periodā. Pie tam minams, ka datu operatīvās uzskaites sistēmas iespējas katra IAP griezumā ļauj atspoguļot un analizēt

gan plānoto, gan īstenoto IAP finansējumu, savukārt katra atsevišķā atbalsta pasākuma griezumā – tikai plānoto finansējumu.

- Latvijā kopumā VIIS sistēmā uzkrātie dati par neattaisnotiem mācību kavējumiem ir nepilnīgi – tos sniedz tikai daļa no mācību iestādēm, turklāt, norādītie dati liecina par atšķirīgām pieejām neattaisnoto kavējumu uzskaitē.
- Starpnovērtējuma periodā pilnībā īstenoti vien daži jaunatnes iniciatīvu projekti, kas neļauj pilnībā novērtēt Jaunatnes iniciatīvu projektu īstenošanu un ieviešanu.
- Iesaistīto pušu, projekta īstenotāju un nozares ekspertu sniegtais novērtējums par dažādu Projekta komponentu nozīmību, ietekmi un atbilstību mērķa grupu vajadzībām mēdz būt atšķirīgs, brīžiem ir pretrunīgs. Pētījumā ir atspoguļots visu iesaistīto pušu viedoklis, t.sk. norādes uz neviennozīmīgi vērtētām komponentēm.
- Pētījumā analizēti APUIS sistēmā uzskaitītie PMP riski, kurus pedagogs spēj identificēt un kuriem ir iespējams nodrošināt atbilstošus atbalsta pasākumus. PMP riska grupas izglītojamajiem identificētie riski drīzāk raksturo Projekta ietvaros sniegtos atbalsta pasākumus, un var neietvert visus izglītojamajiem piemītošos PMP riskus.
- Lai arī īstenojot gadījumu izpēti trijās Latvijas pašvaldībās, tika sasniegts informācijas piesātinājums, kas liecina par veiksmīgu kvalitatīvo metožu pielietojumu, ekspertu intervijas norāda uz to, ka pašvaldību izpratne par izglītības procesa organizāciju un pieejas PMP risku identificēšanai un prevencijai ir atšķirīgas. Pastāv iespēja, ka gadījuma izpēti aplūkotie piemēri pilnībā neraksturo Projekta ieviešanu visās Latvijas pašvaldībās.
- Ierobežojumi saistībā ar mediju monitoringu un publicitātes analīzi, jo ne visām publikācijām par Projektu medijos esošajās “pasēs” bija atspoguļoti iepriekš saskaņotie atslēgas vārdi / jēdzieni.

Ieteikumi *ex-post* novērtējuma īstenošanai:

- Kopumā Projekta gala novērtējumu jāveic, pēc iespējas izmantojot starpposma pētījuma metodoloģisko ietvaru, lai nodrošinātu novērtēšanas pēctecību un salīdzināmību.
- Pētījuma ietvarstruktūrā kā viena no pētnieciskajām darbībām ir jāplāno jaunatnes iniciatīvu projektu īstenošanu aptauja un/vai intervijas un fokusgrupu diskusija ar jaunatnes projektu īstenošanai pārstāvjiem.
- Pētījumā, cita starpā, ir jāvērtē arī tās Projekta komponentes, kuru īstenošana starpposma novērtējuma periodā ir izstrādes un ieviešanas procesā, proti, interaktīvais rīks, darbnīcas, profesionālās kompetences pilnveides programma, metodisko līdzekļu aktualizācija u.c.

- Pētījuma gala novērtējuma tvērumā rekomendējams iekļaut arī tās pašvaldības un izglītības iestādes, kas izvēlas nepiedalīties Projektā, lai izzinātu pastāvošos iemeslus pasivitātei un identificētu potenciāli motivējošos faktorus dalībai Projektā.
- Gala pētījumā jāvērtē darbības rezultātu izpilde pret Projektā kopumā plānotajām indikatoru vērtībām, ko pašlaik iespējams veikt tikai indikatīvi, jo lielākajai daļai rādītāju nav noteiktas Projekta starpposmā sasniedzamās vērtības.
- Īstenojot Projekta gala ietekmes novērtējumu, jāizmanto pilnveidotā APUIS funkcionalitāte, kas nodrošina iespēju analizēt, cik liels ir tādu izglītojamo īpatsvars, kuri ilgstoši (vairākus semestrus un mācību gadus) saņēmuši atbalstu Projekta ietvaros, un jāvērtē, kāda ir bijusi IAP ietvaros īstenoto aktivitāšu ietekme katra perioda noslēgumā.
- Pētījuma ietvaros jāņem vērā un jāvērtē administratīvi teritoriālās reformas un no tās izrietošās skolu tīkla optimizācijas procesu ietekme uz PMP problemātiku un PMP jautājumu risināšanu pašvaldību līmenī, jo īpaši situācijā, ja reformas stājas spēkā vēl Projekta īstenošanas laikā.
- Jāvērtē projekta SAM 8.3.1.1/16/I/002 “Kompetenču pieeja mācību saturā (Skola 2030)” ietekme uz PMP problemātiku un individuāla konsultatīvā atbalsta plānošanu un īstenošanu.
- Jāvērtē Projekta sasaiste ar Projekta “Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izveide un īstenošana” izveidoto kvalitātes monitoringa sistēmu.

3. Projekta rezultātu ietekmes analīze

Šajā nodaļā deskriptīvi aplūkoti Projektā sasniegtie rezultāti kopumā un Projekta darbību jeb komponentu griezumā laika periodā, par ko tiek veikts Pētījums (t.i. 15.03.2017.-30.06.2019., turpmāk arī – starpnovērtējuma periods). Rezultātu apkopojums sniedz kopējo priekšstatu par Projekta īstenošanas gaitu un palīdz formulēt atziņas, secinājumus un rekomendācijas, kuras vērtēt un validēt turpmākajā Projekta īstenošanas gaitā. Visu sasniegto rezultātu rādītāju apkopojums iekļauts šī ziņojuma 6. pielikumā.

Starpnovērtējuma periodā sasniegto darbības rezultātu rādītāju vērtības tikai indikatīvi ļauj novērtēt vai izdosies kopumā sasniegt Projekta noslēgumā plānotās vērtības. Tas saistīts ar to, kad Projekta attīstība nav lineāra – ar katru gadu pieaug gan iesaistīto sadarbības partneru un izglītības iestāžu skaits, gan to spēja iesaistīt Projektā PMP riska grupas izglītojamos.

3.1. Sadarbības partneru iesaistes raksturojums

Starpnovērtējuma periodā Projektā iesaistījušās 438 izglītības iestādes no 80 pašvaldībām¹¹, kas veido aptuveni divas trešās daļas (67%) no 119 Latvijas pašvaldībām. 2019./2020. mācību gadā iesaistīto pašvaldību skaits pieaudzis līdz 82 pašvaldībām. Jāņem vērā, ka pašvaldību iesaistes intensitāte Projektā ir atšķirīga. Piemēram, ir pašvaldības, kurām, lai arī ir noslēgts Projekta sadarbības līgums, 2018./2019. gadā nav īstenotu individuālo atbalsta pasākumu. Šī ziņojuma 7. pielikumā apkopota visu Latvijas pašvaldību iesaiste projektā atbilstoši APUIS sistēmas datiem par 2018./2019. gadā īstenotajiem atbalsta pasākumiem.

Pašvaldību skaita ziņā Projektā iesaistīto skaits ir salīdzinoši proporcionāls un plānošanas reģionu griezumā variē no 14 pašvaldībām Latgales plānošanas reģionā līdz 18 pašvaldībām Rīgas plānošanas reģionā. Arī izglītības iestāžu skaita ziņā sadalījums pa plānošanas reģioniem ir salīdzinoši proporcionāls, bet ir vērojama mērķa grupas izglītojamo skaita ziņā neproporcionāla izglītības iestāžu iesaiste Rīgas plānošanas reģionā, kurā izglītības iestādes apmeklē (55%) mērķa grupas izglītojamo, bet tikai 30% no Projektā iesaistītajām iestādēm atrodas Rīgas plānošanas reģionā. Kopumā līdz Projekta noslēgumam tiek plānots, ka Projektā iesaistīsies 665 izglītības iestāžu. 86% Latvijas iedzīvotāju dzīvo pašvaldībās, kuras ir iesaistījušās Projektā (skat. 3.1. tabulu).

¹¹ Atbilstoši maksājumu pieprasījumiem pieejamai informācijai 2 pašvaldības (Ventspils novads un Vecumnieku novads) ir iesaistījušās Projektā, bet starpposma novērtējuma periodā šajās pašvaldībās nav Projektā iesaistītu izglītības iestāžu. Paralēli Projekta īstenošanai daudzviet Latvijā notiek izglītības iestāžu tīkla optimizācijas/reorganizācijas process, kas visbiežāk rezultējas izglītības iestāžu apvienošanā vai likvidācijā, tāpēc maksājumu pieprasījumos sniegtā informācija par izglītības iestāžu skaitu var neatbilst situācijai Pētījuma veikšanas brīdī.

“Starpnovērtējuma periodā Projektā iesaistīto pašvaldību un izglītības iestāžu skaits”.

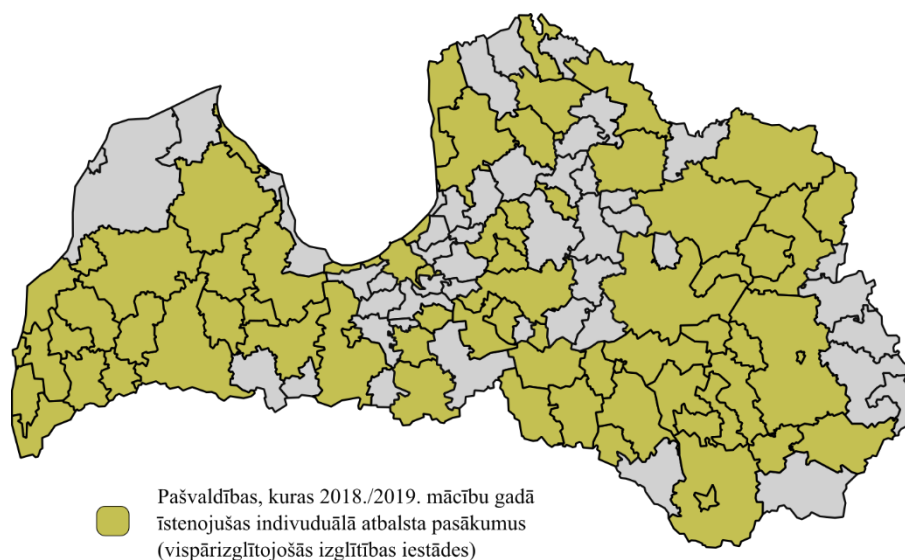
Avots: Autoru izstrādāts, Informācija no maksājuma pieprasījumiem, VIIS

N. p.k.	Plānošanas reģions	Projektā iesaistīto pašvaldību skaits (pašvaldību skaits reģionā kopā)	Projektā iesaistīto Izglītības iestāžu skaits (% no visām Projekta izglītības iestādēm)	Mērķa grupas izglītojamo skaits Latvijā kopā ¹² (% no visiem Latvijas mērķa grupas izglītojamiem)	Izglītības iestāžu skaits Latvijā kopā	
					Vsp. ¹³	Prof.
1.	Rīgas plānošanas reģions	18 (30)	124 (29%)	78 695 (55%)	270	26
2.	Latgales plānošanas reģions	14 (21)	62 (14%)	17 391 (12%)	131	12
3.	Zemgales plānošanas reģions	15 (22)	75 (17%)	15 665 (11%)	107	7
4.	Kurzemes plānošanas reģions	18 (20)	88 (20%)	17 271 (12%)	116	8
5.	Vidzemes plānošanas reģions	15 (26)	89 (20%)	13 987 (10%)	119	5
6.	Kopā	80 (119)	438 (100%)	143 009 (100%)	743	58

Aplūkojot APUIS sistēmas datus par pašvaldībām, kuras 2018./2019. mācību gadā īstenojušas individuālā atbalsta pasākumus ir vērojami 3 reģioni, kuros pašvaldības nav iesaistījušas Projekta īstenošanā – 1) Vairākas Pierīgas reģiona pašvaldības (Babītes novads, Mārupes novads, Olaines novads, Ķekavas novads, Ikšķiles novads, Ropažu novads, Garkalnes novads, Ādažu novads), 2) pašvaldības Latgales reģiona pierobežā (Baltinavas novads, Kārsavas novads, Ciblas novads, Ludzas novads un Zilupes novads) un 3) vairākas Vidzemes/Zemgales reģiona pašvaldības (Kokneses novads, Pļaviņu novads, Ērgļu novads, Vecpiebalgas novads, Raunas novads, Amatas novads, Priekuļu novads, Beverīnas novads). Vājā Pierīgas reģiona pašvaldību iesaiste kā nozīmīga problēma identificēta arī kvalitatīvajā izpētē, jo aptver nozīmīgu daļu no mērķa grupas izglītojamo skaita (~5,5% no visiem mērķa grupas izglītojamiem). (Skat 3.1. attēlu).

¹² IZM dati no VIIS par izglītojamo skaita sadalījumu pa vispārizglītojošajām dienas apmācību programmām 2018./2019. mācību gadā, un izglītojamo skaitu profesionālajās izglītības programmās 2018./2019. mācību gadā.

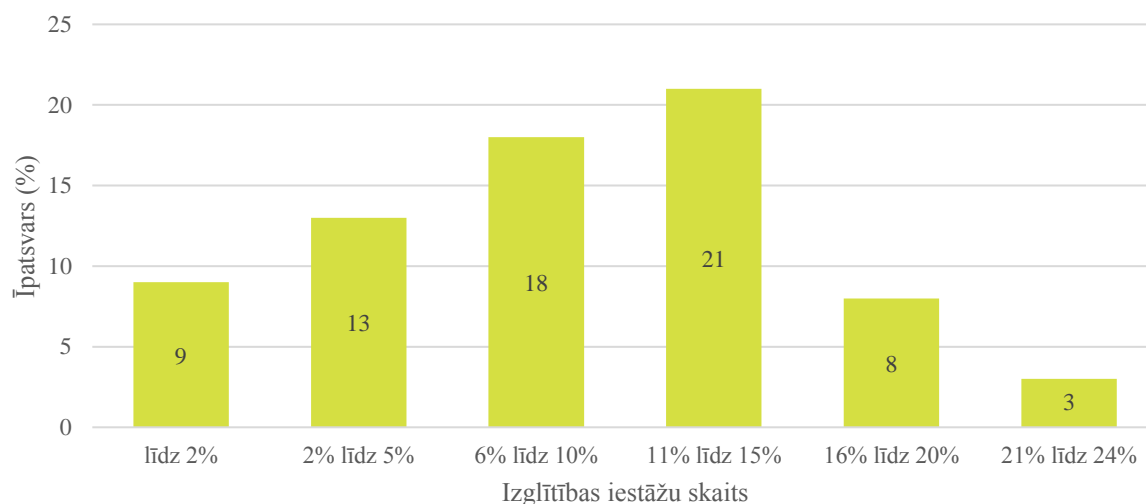
¹³ IZM dati no VIIS par vispārizglītojošo dienas skolu skaitu Latvijā 2018./2019. mācību gadā

3.1. attēls “Latvijas pašvaldības, kuras īstenojušas individuālā atbalsta pasākumus 2018./2019. gads”.

Avots: IKVD

Aplūkojot izglītojamo un individuālā atbalsta saņēmēju īpatsvaru Latvijas pašvaldībās, vērojams, ka pašvaldību iesaistes intensitāte dažādās pašvaldībās ir atšķirīga. 9 no pašvaldībām iesaiste ir salīdzinoši zemāka (līdz 2% no kopējā mērķa grupas izglītojamo skaita), bet 3 pašvaldībās atbalstu saņēmušo izglītojamo īpatsvars vispārizglītojošās izglītības iestādēs pārsniedz pat 20%. Visbiežāk (21 pašvaldībā) iesaistes intensitāte ir sasniegusi 11% līdz 15% no kopējā mērķa grupas izglītojamo skaita (skat. 3.2. attēlu).

3.2. attēls “Vispārizglītojošo izglītības iestāžu mērķa grupas izglītojamo iesaiste Projektā (īpatsvars, %)”.

Avots: VIIS, APUIS dati par 2018./2019. m.g.

Vērtējot izglītības iestāžu iesaistes intensitāti 2018./2019. mācību gadā kopumā, secināms, ka 62% vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo un 82% profesionālo izglītības

iestāžu audzēkņu mācās izglītības iestādēs, kas ir iesaistījušās Projektā¹⁴. Reģionālā griezumā Projekta pieejamība ir vērtējama kā līdzīga, tomēr ir vērojamas arī būtiskas atšķirības – visaugstākā Projekta pieejamība ir Vidzemes plānošanas reģionā, kur 81% vispārējās izglītības izglītojamo un 100% profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu mācās tādās izglītības iestādēs, kuras ir iesaistītas Projektā. Viszemākā Projekta pieejamība ir Latgales un Rīgas plānošanas reģionā, kas skaidrojams ar salīdzinoši lielo pašvaldību skaitu, kas nav iesaistījušās Projektā (skat. 3.2. tabulu). 2019./2020. mācību gada 1. semestrī iesaistes rādītāji saglabājušies līdzīgi (61% vispārīzglītojošo izglītības iestāžu un 79% profesionālo izglītības iestāžu izglītojamie mācās izglītības iestādēs, kuras ir iesaistījušās Projektā).

3.2. tabula

“Projekta pieejamība (Izglītojamo skaits, īpatsvars, kuri mācās izglītības iestādēs, kuras ir bijušas iesaistītas Projektā)”.

Avots: Autoru izstrādāts, Informācija no APUIS, VIIS

N. p.k.	Plānošanas reģions	Projekta pieejamība izglītojamo skaits iestādēs, kuras iesaistījušās Projektā (īpatsvars)	
		Vispārējās izglītības iestādes (5. – 12. klase)	Profesionālās izglītības iestādes
1.	Rīgas plānošanas reģions	39334 (57%)	9505 (70%)
2.	Latgales plānošanas reģions	9643 (54%)	4093 (93%)
3.	Zemgales plānošanas reģions	11519 (65%)	2472 (98%)
4.	Kurzemes plānošanas reģions	12573 (74%)	3595 (91%)
5.	Vidzemes plānošanas reģions	10370 (81%)	2367 (100%)
6.	Kopā	83439 (62%)	22032 (82%)

Aplūkojot Projekta lietojumu jeb to, cik liels īpatsvars no mērķa grupas izglītojamajiem reģionā ir saņēmuši individuālu atbalstu, secināms, ka Latvijā kopumā aptuveni 5% vispārējās izglītības iestāžu un 10% profesionālo izglītības iestāžu izglītojamo ir saņēmuši individuālu atbalstu Projekta ietvaros. Visaugstākā izglītojamo iesaiste ir vērojama Zemgales plānošanas reģionā (8% vispārējās izglītības iestāžu izglītojamie un 12% profesionālās izglītības iestāžu izglītojamie). (Skat. 3.3. tabulu) Nedaudz zemāka iesaiste vērojama Rīgas plānošanas reģionā un Latgales plānošanas reģionā. 2019./2020. mācību gada 1. semestrī izglītojamo iesaistes apjoms ir pieaudzis – ir īstenoti 8185 IAP, salīdzinot 2018./2019. m.g. 1. semestrī tie bija 6310 IAP (t.i. teju 30% pieaugums).

¹⁴ Šajā rādītājā iesaiste Projektā atzīmēta tām izglītības iestādēm, kas 2018./2019. mācību gadā īstenojušas vismaz vienu IAP

Ekspertu intervijās un gadījumu izpētēs kā vēlamā iesaistāmo izglītojamo skaita aplēse svārstās robežās no 10% līdz 25%, kas, protams, atkarīgs no izglītības iestādes veida un citiem apstākļiem, bet kopumā var kalpot kā viena no norādēm vēlamajam iesaistes apjomam Projektā.

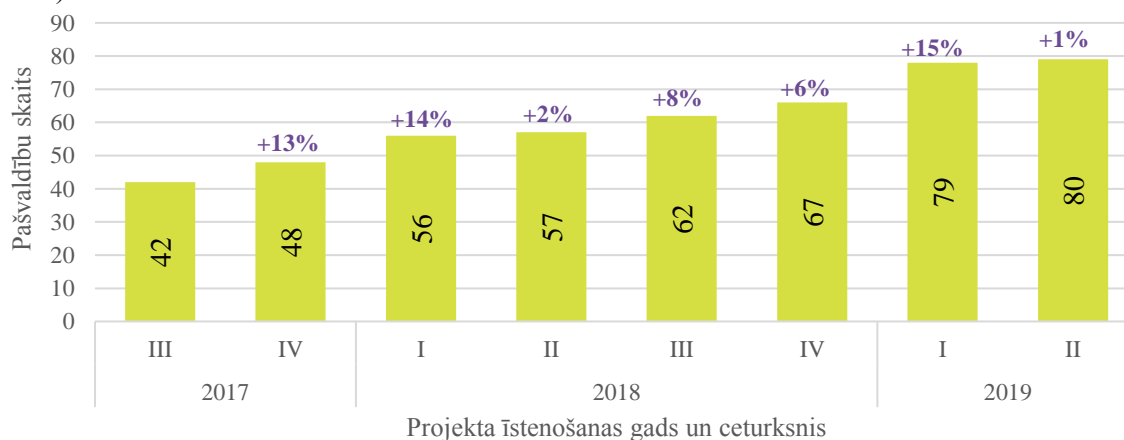
3.3. tabula

“Iesaiste Projektā (Unikālu izglītojamo skaits, īpatsvars, kuri 2018./2019. gadā saņēmuši individuālu atbalstu Projekta ietvaros”.

Avots: Autoru izstrādāts, Informācija no APUIS, VIIS

N. p.k.	Plānošanas reģions	Projekta lietojamība – unikālu izglītojamo skaits, kuri piedalījušies Projektā 2018./2019. mācību gada laikā.	
		Vispārējās izglītības iestādes (5. – 12. klase)	Profesionālās izglītības iestādes
1.	Rīgas plānošanas reģions	3070 (4%)	1200 (9%)
2.	Latgales plānošanas reģions	750 (4%)	508 (12%)
3.	Zemgales plānošanas reģions	1391 (8%)	297 (12%)
4.	Kurzemes plānošanas reģions	1097 (6%)	329 (9%)
5.	Vidzemes plānošanas reģions	945 (7%)	411 (17%)
6.	Kopā	7253 (5%)	2745 (10%)

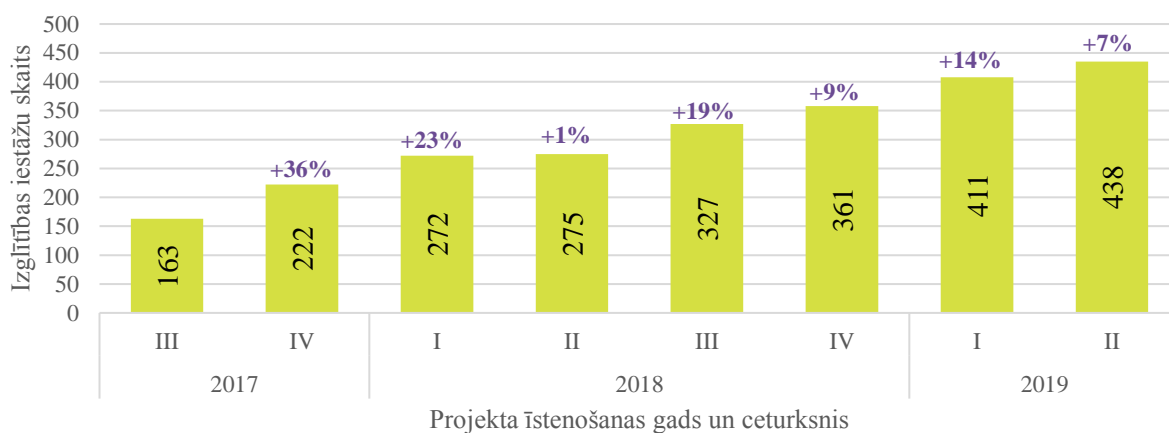
Starpnovērtējuma periodā iesaistīto pašvaldību skaits ir pieaudzis gandrīz divas reizes no 42 pašvaldībām 2017. gada trešajā ceturksnī līdz 80 pašvaldībām 2019. gada otrajā ceturksnī. Vislielākais pašvaldību iesaistes pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, vērojams 2019. gada pirmajā ceturksnī (15%), 2018. gada pirmajā ceturksnī (14%) un 2017. gada ceturtajā ceturksnī (13%). Kopumā Projektā iesaistījušās 80 no 119 Latvijas pašvaldībām (skat. 3.3. attēlu).

3.3. attēls “Starpnovērtējuma periodā Projektā iesaistīto pašvaldību skaits ceturkšņu griezumā”.

Avots: informācija no maksājuma pieprasījumiem

Aplūkojot izglītības iestāžu iesaistes dinamiku Projekta starpnovērtējuma periodā, secināms, ka kopumā iesaistīto izglītības iestāžu skaits ir pieaudzis vairāk kā 2,6 reizes no 163 izglītības iestādēm 2017. gada trešajā ceturksnī līdz 438 izglītības iestādēm 2019. gada otrajā ceturksnī. Kopumā iesaistes dinamika ir vienmērīga, bet proporcionāli lielākas iesaistīto izglītības iestāžu skaita pieaugums vērojams Projekta sākumā – 36% no 2017. gada ceturktā ceturkšņa līdz 2018. gada pirmajam ceturksnim un 23% no 2018. gada pirmā ceturkšņa uz otro ceturksni (skat. 3.4. attēlu¹⁵).

3.4. attēls “Starpnovērtējuma periodā Projektā iesaistīto izglītības iestāžu skaits ceturkšņu griezumā”.

Avots: informācija no maksājuma pieprasījumiem

Galvenie secinājumi, kas iegūti analizējot Projekta ietekmi izglītības iestāžu līmenī un salīdzinot izmaiņas divu mācību gadu periodā (2017./2018. – 2018./2019. m.g.), ir apkopoti 3.4. tabulā zemāk, savukārt pamatdatu apkopojums par Projekta ietekmi katrā iesaistītajā izglītības iestādē ir pieejams šī Pētījuma 8. pielikumā.

Papildu tam, Pasūtītājam elektroniski un ārējā datu nesējā nodota tabula ar detalizētu datu apkopojumu un analīzi katrā izglītības iestādē (skatīt atsevišķā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija”) un tas ietver sekojošus datus par katru iesaistīto izglītības iestādi: (1) Izglītojamo skaits mērķa grupā; (2) Unikālu atbalsta saņēmēju skaits; (3) IAP skaits; (4) IAP skaits / Unikālu atbalsta saņēmēju skaits; (5) Plānotais finansējums; (6) Īstenotais finansējums; (7) Īstenotais finansējums / Plānotais finansējums; (8) Atbalsta saņēmēju īpatsvars; (9) Ekonomiskā atbalsta pasākumu skaits; (10) Ekonomiskā atbalsta pasākumiem plānotais finansējums; (11) Konsultatīvā atbalsta pasākumu skaits; (12) Konsultatīvā atbalsta stundu skaits; (13) Konsultatīvā atbalsta pasākumiem plānotais finansējums.

¹⁵ Paralēli Projekta īstenošanai daudzviet Latvijā notiek izglītības iestāžu tīkla optimizācijas/reorganizācijas process, kas visbiežāk rezultējas izglītības iestāžu apvienošanā vai likvidācijā, tāpēc maksājuma pieprasījumos sniegtā informācija par izglītības iestāžu skaitu var neatbilst situācijai Pētījuma veikšanas brīdī.

3.2. Projekta komponentu ietekmes analīze

Šajā ziņojuma nodaļā analizēti Projektā sasniegtie darbības un rīcībpolitikas rezultāti laika posmā no 2017. gada marta līdz 2019. gada jūlijam katras Projekta komponentes griezumā. Katrai Projekta komponentei ir apzināti un novērtēti sasniegtie rezultāti, līdzšinējā un sagaidāmā ietekme, šķēršļi rezultātu sasniegšanā un/vai īstenošanas problemātika. Saskaņā ar kopējo Pētījuma ietvarstruktūru ietekmes izvērtēšanai izmantotas vairākas dimensijas, piemēram, kvalitāte, pieejamība, atbilstība, resursu nodrošinājums, u.tml.

Darbības rezultāti

3.2.1. Risku veidi

Katrs atbalsta pasākums Projekta ietvaros tiek īstenots atbilstoši identificētajiem PMP riska veidiem: 1) ar ģimeni saistītie riski; 2) mācību darba/ izglītības iestādes riski; 3) sociālās vides un veselības riski; un 4) ekonomiskie riski. **Viens izglītojams var vienlaikus atrasties dažādās PMP riska grupās/apakšgrupās.**

- Aplūkojot atbalsta pasākumu dalījumu pēc riska veida, redzams ka **nozīmīgākie riska veidi ir ar mācību darbu un izglītības iestādi saistītie riski** – 74% no visiem atbalsta pasākumiem ir saistīti ar šīs grupas riskiem, un ekonomiskie riski – ar tiem saistīts 21% no visiem atbalsta pasākumiem. **Ar ģimeni, veselību un sociālo vidi saistītie riski minēti salīdzinoši mazāk** un kopā veido nepilnus 5% īstenoto atbalsta pasākumu.
- Aplūkojot individuālā atbalsta pasākumus **riska grupā “Mācību darba/izglītības iestādes riski”**, vērojams, ka gandrīz puse (48%) no riska grupā minētajiem riskiem ir “Grūtības mācību satura apguvē”. 17% atbalsta pasākumi atbilst riskam “Zemi mācību sasniegumi”, bet riskam “Iekavēta mācību satura apguve iepriekšējā izglītības posmā” atbilst 15% atbalsta pasākumu. Citi riski minēti ievērojami retāk un kopā veido 19% no atbalsta pasākumiem.
- Aplūkojot individuālā atbalsta pasākumus **riska grupā “Ar ģimeni saistītie riski”**, vērojams, ka aptuveni viena piektā daļa (20%) risku grupas atbalsta pasākumu atbilst riskam “Ģimenē ir konfliktējošas attiecības”, 14% – riskam “Vecāki neatbalsta izglītojamo mācību procesā” un 13% – riskam “Vecāki strādā citā valstī un pilsētā”. Ievērojamu daļu (28%) no riska grupai atbilstošajiem atbalsta pasākumiem veido citi neklasificēti ar ģimeni saistīti riski.

- “Invaliditāte” un “Speciālas vajadzības” ir nozīmīgākie PMP **riski grupā “Sociālās vides un veselības riski”**, kas katrs veido 16,1% no riska grupai atbilstošajiem atbalsta pasākumiem. 14% riska grupai atbilstošo atbalsta pasākumu veido risks “Slimi vecāki vai tuvinieki”, bet 11% risks “Grūtniecība/ ir mazs bērns/-i”. Salīdzinoši nelielu daļu (2%) no riska grupas veido risks “Izglītojama ir laulībā/attiecībās”. Arī šajā risku grupā “Cits” veido salīdzinoši lielu daļu risku.
- Lielāko daļu (62%) **riska grupai “Ekonomiski riski”** atbilstošo atbalsta pasākumu veido risks “Nepietiekami finansiālie resursi pamatvajadzību nodrošināšanai” un 28% atbalsta pasākumu ekonomisko risku grupā veido risks “Apgrūtināta nokļūšana izglītības iestādē”. 6% riska grupai atbilstošo pasākumu ir citi neklasificēti ekonomiskie riski. Citi ekonomiskie riski minēti ievērojami retāk un veido vien 4% riska grupas atbalsta pasākumu.
- **Risku analīze pa izglītības iestāžu veidiem 2017./2018. mācību gadā** rāda, ka vispārējās izglītības iestādēs ir izteikti augstāki ar mācību vidi saistītie riski, savukārt, profesionālās izglītības iestādēs tie ir tikai nedaudz svarīgāki par ekonomisko atbalstu. Arī ar ģimeni saistītie riski ir divreiz augstāki profesionālās izglītības iestādēs.

3.2.2. Risku atpazīšana

Risku atpazīšana ir pirmais solis PMP risku vadībai:

- Daļa **pašvaldību** jau pirms Projekta uzsākšanas ir strādājušas ar PMP riska grupu, tomēr vairākas atzīst, ka nav bijusi sistemātiska pieeja risku apzināšanā un analīzē, kā arī darbs pārsvarā ticis īstenots ar PMP sekām.
- Arī **izglītības iestāžu pārstāvju** aptaujā 93% respondentu pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt apgalvojumam, ka dalība Projektā ir vairojusi respondentu izpratni par PMP riskiem un veidiem, kā tos mazināt.
- **FGD un intervijās** tiek atzīts, ka Projekts palīdz agrīnā stadijā identificēt PMP riska izglītojamās, tomēr dažkārt palīdzība ir par vēlu, jo ir pārāk īss laiks no PMP riska identifikācijas. Izskan priekšlikumi pievērsties PMP risku identificēšanai agrīnākā fāzē – pirmsskolā, sākumskolā, sniedzot visiem pedagogiem kompetenci atpazīt riska faktorus. Piemēram, 3. klases diagnosticējošie darbi parāda jau pirmās būtiskās mācību grūtības.

Pētījuma rezultāti apliecina, ka **risku identificēšanas prakses** ir dažādas:

- ir skolas, kas veic visu PMP izglītojamo risku novērtējumu, atbilstoši **risku izvērtējuma veidlapai**;

- ir skolas un pedagogi, kas **balstās esošās zināšanās un iepriekšējā pieredzē**, uzskatot, ka PMP izglītojamie jau ir zināmi;
- praksē pastāv piemēri, ka izveido Projektā iesaistāmo izglītojamo sarakstu **pēc skolotāju un vecāku / aizbildņu ieteikumiem**, un par PMP risku mazināšanas atbalstu izlemj pedagoģiskajās sēdēs;
- **ir skolas, kurās kā primāro faktoru vērtē personāla pieejamību**, proti, vai var piedāvāt konsultācijas konkrētā priekšmetā, vai ir pedagogs, kas sniegs konsultācijas;
- **un ir skolas, kurās tiek ļoti izsvērts, kuram izglītojamam sniegt atbalstu**, un vajadzības tiek samērotas ar iespējām.

Diskusijās un intervijās minētais **PMP grupas apjoms jeb īpatsvars no visiem izglītojamiem tiek vērtēts dažādi**, atkarībā no iestādes specifikas. Vairāki eksperti uzsver, ka PMP grupu tomēr ir sarežģīti atpazīt un **pastāv risks, ka Projekta līdzekļi netiek tērēti tiešajai mērķa grupai**. Pašvaldības min, ka iesākumā skolām, iespējams, bija sarežģītāk identificēt PMP riska izglītojamus, jo **atbalstāmo skaits pakāpeniski aug**, arī Projekta resursu apjoms un atbalsta daudzveidība – sākumā tika ieviestas tikai individuālās konsultācijas, savukārt tagad piesaista arī, piemēram, skolotāja palīgu, vai apmaksāt pusdienas tiem, kas ir riska grupā, bet vienlaikus nav trūcīgi vai no daudz bērnu ģimenes. Tiek secināts, ka pastāv vairāki **izaicinājumi risku identificēšanai**:

- Pastāv **objektīvs informācijas trūkums noteiktu risku identificēšanai**, piemēram, tiek minēti veselības riski – vecāki / aizbildņi mēdz būt neatsaucīgi un nezinoši par bērna veselību, tāpēc skolotājiem ir sarežģīti izvēlēties nepieciešamo atbalstu. Ja vecāki / aizbildņi nenosūta bērnu apmeklēt ārstu, skolas pilnvaras ir ierobežotas.
- Risku atpazīšana ir izaicinājums vecāku / aizbildņu grupā – aptauja liecina, ka **36% vecāku / aizbildņu nav informācijas par PMP riskiem vai viņi nespēj tos novērtēt**. Vērtējumā par konkrētu PMP riska faktoru ietekmi uz saviem bērniem/aizbilstamajiem, respondentu, kuru bērni/aizbilstamie ir iesaistīti Projektā, sniegtās atbildes liecina, ka pārsvarā aptaujā minētos faktorus respondenti uzskata par maznozīmīgiem. Kā vislielākos riska faktorus vecāki / aizbildņi vērtē: (1) bērns/jaunietis izglītības iestādē sastopas ar pārāk lielu slodzi – 20%; (2) bērnam/jaunietim ir nepatika pret konkrētiem mācību priekšmetiem – 26%; (3) bērnam/jaunietim trūkst motivācijas mācīties – 27%.
- Kādā diskusijā pedagogi uzsver, ka, līdzīgi kā ar bērniem ar īpašām vajadzībām, **sabiedrības attieksme ir līdzīga pret PMP riskiem – nav vēlēšanās atzīt un pievērst uzmanību**, arī valstī ir nepietiekama izpratne par laukos notiekošo izglītības jomā kopumā, tai skaitā, no sociāli ekonomiskās perspektīvas.

- Diskusijās un intervijās tiek minēts, ka **pārsvarā tiek identificēti tieši zemi mācību sasniegumi un stundu kavējumi**, arī sociālās problēmas saistot tieši ar mācīšanās grūtībām. Tiek secināts, ka projekts “Pumpurs” ir devis atziņu, ka konfliktu un agresijas cēloņi ir jāmeklē tieši mācību grūtībās. Vairākās intervijās un diskusijās tiek uzsvērts, ka izglītības process ir nodalāms no veselības un citu problēmu risināšanas.
- Vienlaikus atsevišķi izglītības iestāžu vadītāji min, ka **skolas pamešanu ietekmē ne tikai mācības, bet arī citi apstākļi**, un šobrīd **pietrūkst darbs ar psihoemocionālo atbalstu jauniešiem**.
- Arī ģimnāziju iesaiste pēc ekspertu domām **paplašina PMP riska loku, iekļaujot teicamniekus, tāpat arī reemigrējušos** un tos, kas mainījuši dzīves vietu.
- Tā kā izglītības iestādēs pastāv dažādas pieejas PMP risku vadībai, var būt situācija, ka risku novērtējumu veic viens mācību priekšmeta skolotājs, kas nav kompetents dažāda veida risku diagnostikā, un tādējādi nozīmīgs cēlonis tādu risku (ne)identificēšanai, kas nav saistīti ar mācību priekšmetu apguvi, ir **izglītības iestāžu personāla kompetences un iespēju trūkums**.

3.2.3. Risku novērtēšana

Projekta ietvaros ir izstrādātas PMP risku novērtēšanas vadlīnijas, taču to izmantošana tiek vērtēta dažādi:

- 22% pašvaldību aptaujas respondentu vērtē to ietekmi kā mazu. Vienlaikus **risku novērtēšanas veidlapu kā ļoti un visdrīzāk noderīgu pēc Projekta beigām pozitīvi vērtē 82% pašvaldību respondentu**, kamēr izglītības iestāžu pārstāvji – tikai 59 %.
- Izglītības iestāžu vadītāji diskusijā norāda, ka **sākotnēji aktīvāk izmantoja risku veidlapu**, jo tā parāda pietiekami precīzu ainu.
- FGD un intervijās mēdz izskanēt **viedokļi, ka risku novērtēšana ir formāla un tehniska**.

Izpētes rezultāti liecina, ka pastāv virkne izaicinājumu arī veidlapas aizpildīšanai:

- Tiek minēts, ka risku novērtēšanās veidlapā tiek **norādīti tikai tie riski, kuriem tiks sniegts atbalsts**, citus nenorādot, pie tam, sociālo, veselības un ģimenes risku sadaļā ir salīdzinoši augsta proporcija “cits”.
- Kādas diskusijas dalībnieki norāda, ka **nezina, kā skola var atbalstīt** konkrēto izglītojamo, ja bērnam ir ar ģimeni saistīti riski, piemēram, vecāki / aizbildņi šķiras – nav iespējas sniegt emocionālo atbalstu. Tādējādi plāni tiek pielāgoti, lai nepieciešamība būtu pierādāma.

- Tiek izteikts priekšlikums, ka, **iespējams, riski būtu jānorāda mazāk detalizēti.** Dažkārt ir **sarežģīti piemeklēt formulējumus**, lai tie būtu atbilstoši un pietiekami.
- Tiek minēts arī, ka ir gadījumi, kad izstrādājot IAP un veicot riski novērtējumu, nereti ir grūti identificēt izglītojamā stiprās pruses un aizpildīt atbilstošo sadaļu .

Analizējot IAP datus par to, vai pēc IAP īstenošanas risks ir samazinājies, palielinājies vai palicis nemainīgs, var konstatēt, ka **aptuveni pusē (54%) gadījumu 2017./2018. gadā pēc IAP īstenošanas mācību darbu un izglītības iestādes vidi saistītie riski ir samazinājušies**, 41% gadījumu nav mainījušies un aptuveni 5% gadījumu pasliktinājušies. **Sociālās vides un veselības (84%) un ar ģimeni saistītie riski (78%) lielākoties paliek nemainīgi.**

FGD un intervijās tiek minētas arī **ar datu sistēmu saistītās tehniska rakstura problēmas**, piemēram, ierobežoto zīmju skaits (pie tam sistēma nerāda atlikušo zīmju skaitu), kas pieprasa dubultu darbu, jo bieži teksts tiek pārformulēts vairākkārtīgi, lai pietiktu vietas. Īpaši izcelts, ka ekonomiskā atbalsta pieteikuma aizpildīšanai nepamatoti tiek pieprasīta individuāla interpretācija. Norādīts arī, ka mainās veidlapas, kam grūti izsekot, bet kopumā tas ir maznozīmīgi.

3.2.4. Individuālo atbalsta plānu izstrāde un koordinēšana

Starpposma novērtējuma periodā **ir izstrādāti 21 858 individuālie atbalsta plāni, sasniedzot 33% no Projektā kopumā plānotā IAP skaita.** Vērtējot, cik nozīmīgi (t.sk. lietderīgi) kopumā ir projektā “Pumpurs” atbalstāmie pasākumi PMP mazināšanai, izglītības iestāžu aptaujas respondenti pārsvarā norāda, ka tie ir ļoti nozīmīgi (545 jeb 58,23%) vai drīzāk nozīmīgi (353 jeb 37,71%). Tikai 35 (3,74%) respondenti uzskata, ka atbalstāmie pasākumi dažreiz ir, bet dažreiz nav nozīmīgi PMP mazināšanā.

Projekta starpposma izpētē attiecībā uz IAP izstrādi un koordinēšanu tiek izcelti **plānošanas izaicinājumi:**

- Ļoti liela nozīme IAP prasību izpratnē ir **pašvaldības līmeņa koordinatoriem** un viņu nodotajai informācijai IAP sagatavotājiem. Projekta pārstāvis uzsver, ka kvalitatīvs pašvaldības koordinators darbs būtiski atvieglo pašvaldības tālāko darbu un iesaisti Projektā.
- Skolas līmeņa praktiķi uzskata, ka **IAP varētu būt visa gada garumā**, piesaistot to mācību gada uzsākšanai un gaitai. Piemēram, rudens semestrī reālais darbs projektam “Pumpurs” uzsākas tikai oktobrī, un drīz jau ir gan rudens brīvlaiks, gan Ziemassvētki. Tāpat ir izteikta nepieciešamība semestra ietvaros veikt izmaiņas un papildinājumus IAP saturā.

- Noslodzes intensitāte attiecas arī **uz finansējumu par IAP izstrādi** – parasti intensīvāks darbs ir septembrī un oktobrī, janvārī un februārī, tomēr novērots, ka plānu sagatavošanai ir vēlme “iztērēt” visas iespējamās 10 h pat, ja plānu neuzsāk semestra sākumā. Papildu tam, tiek izteikti viedokļi, ka būtu nepieciešams papildu skaidrojums (vadlīnijas), ko nozīmē “līdz 10 h”, jo arī semestru ilgums ir atšķirīgs. Kopumā šis apjoms tiek uzskatīts par pietiekamu, taču dažkārt gadījumu izpētēs un intervijās tiek pausti arī viedokļi, ka tomēr vajadzētu vairāk. Kāda no skolām, kas piedalījās diskusijā, nezina, ka pieejams šāds papildu finanšu atbalsts.
- FGD un intervijās tiek uzsvērts, ka **būtiski ir IAP veidot reālu**, jo, ja, piemēram, audzēknis nav motivēts, tas var neizpildīties, un tāpēc šobrīd ir **vērojama liela starpība starp plānoto un īstenoto**. Izpildē svarīga ir sadarbība starp iesaistītajam pusēm un pedagoga profesionalitāte.
- Kādā jauniešu diskusijā tiek pausts pozitīvs novērtējums iespējai ar skolotāju izstrādāt un saskaņot IAP – **radusies sajūta, ka paši ir iesaistīti plāna sagatavošanā un uzklausi**.
- Kādā no pašvaldībām tiek īpaši uzsvērtā **nepieciešamība arī pedagogu sadarbībai IAP izstrādē**. Pedagogam ir kopīgi jāapspriež izglītojamā stiprās un vājās puses, identificējot un pamatojot galvenos sarežģījumus, lai IAP veidotāja viedoklis nebūtu vienpersonisks. Tas palīdz arī izvērst risku pamatojumu un sekmē pedagogu sadarbību kopumā.

Izpētes rezultātā tiek secināts, ka pastāv arī **administratīvi izaicinājumi konsultāciju**

nodrošināšanā:

- Konsultāciju koordinēšanā tiek minēti izaicinājumi **laiku saskaņošanā**, ņemot vērā skolu autobusus, citas ārpuskolas nodarbības. Viegļāk tas ir veicams izglītojamiem, kas dzīvo kopmītnēs. Pedagogi sadarbojas ar izglītojamajiem, meklē iespējas, un kā palīdzošs instruments tiek minēts konsultāciju grafiks. Daži koordinatori pirms konsultācijām jauniešiem par tām atgādina.
- Visās jauniešu diskusijās izskan, ka **pirms konsultāciju uzsākšanas ar skolotāju bija grafika saskaņošana** un sarunas.
- Daļa jauniešu uzskata, ka **konsultāciju plānošanu vēlētos elastīgāku**, jo tās mēdz būt ļoti agri vai ļoti vēlu.
- Jaunieši arī akcentē, ka skolā jūtas noguruši, jo esot pietiekami liela slodze. Pēc skolas vēl ir kādas papildu nodarbības, kas paņem laiku un enerģiju.

Izrietoši no administratīvās perspektīvas pastāv gan pozitīvas atziņas, gan pilnveides iespējas:

- **Pozitīvi tiek vērtēta IAP apstiprināšanas sistēma** – to var uzsākt īstenot no brīža, kad apstiprina direktors, nav jāgaida uz pašvaldības apstiprinājumu, un korekcijas ir veicamas, neapturot IAP īstenošanu. Vienlaikus ir bijušas situācijas, ka radušās neattiecināmās izmaksas dēļ neskaidrības, kad var uzsākt plāna īstenošanu.
- FGD un interviju laikā tiek minēti arī gadījumi, kad **IKVD ir noraidījis plānus**, tomēr tie ir gadījumi, kad plānu sastādītājs ir vairākām personām izstrādājis ļoti līdzīgus plānus bez individuālas pieejas.
- Tiek pausts, ka, iespējams, **IAP koordinēšanas atlīdzība varētu būt atšķirīga no atbalsta veida un intensitātes**, jo, piemēram, ekonomiskais atbalsts pieprasa lielāku administratīvo darbu. IAP veidotājam arī nav mazāk darba, ja bērns neatnāk uz konsultāciju. Samazinātais apmaksas apjoms nereti liek vilties skolotājiem. Ir konstatēta arī situācija, kad individuālā konsultācija bērna neatnākšanas dēļ nenotiek un skolotājam neapmaksā ceļa izdevumus un veltīto laiku.

3.2.5. Individuālais konsultatīvais atbalsts

Gan pašvaldību, gan izglītības iestāžu pārstāvji aptaujās uzskata, ka **individuālais atbalsts mācībās ir būtiskākā Projekta komponente**, atsaucoties arī uz iepriekšēju pieredzi par strauju sekmju kritumu izglītības iestādēs pēc individuālā atbalsta pasākumu pārtraukšanas.

- **Lielāko individuālā konsultatīvā atbalsta daļu – nedaudz vairāk kā trīs ceturtdaļas jeb 76,4% veido mācību priekšmeta konsultācijas.** Ekspertu intervijās un gadījuma izpētēs gūtā informācija norāda uz to, ka izglītības iestādes ir viskompetentākās ar mācību sasniegumiem saistīto risku identificēšanā un atbilstošu atbalsta pasākumu īstenošanā. Atsevišķi pedagogi norādījuši uz to, ka konsultatīvs atbalsts mācībās var būtiski palīdzēt risināt arī citus ar savstarpējām attiecībām, motivāciju un interesi par mācībām saistītus PMP riskus.
- **Vislielākais izdevumu īpatsvars 2018./2019. mācību gadā ir konsultācijām mācību priekšmetos “Matemātika”, “Latviešu valoda” un “Angļu valoda” konsultācijām,** fokusgrupu diskusijās ar pedagogiem un izglītības iestāžu vadības komandām identificētas norādes uz to, ka matemātika daudziem izglītojamajiem ir vissarežģītākais mācību priekšmets, turklāt nepietiekamas zināšanas matemātikā ierobežo izglītojamo spēju apgūt citus ar matemātiku saistītus dabaszinātņu mācību priekšmetus. Līdzīgs multiplikatīvais efekts vērojams arī latviešu valodas apguvei – nepietiekošas valodas zināšanas veido šķēršļus citu mācību priekšmetu apguvei, attiecību veidošanai ar skolas biedriem un līdzdalībai skolas sabiedriskajā dzīvē. Izglītojamie no reemigrējušām ģimenēm un izglītojamie no mazākumtautību izglītības iestādēm tiek norādīti kā mērķa

grupas, kam atbalsts latviešu valodas apguvei ir īpaši svarīgs. Vislielākais individuālā konsultatīvā atbalsta īpatsvars vērojams mācību priekšmetos, kuros ir noteikti obligātie centralizētie eksāmeni un valsts pārbaudes darbi, kas, izrietoši, būtiski ietekmē izglītojamo iespējas turpināt izglītību nākamajā līmenī.

- Aptuveni vienu ceturto daļu no individuālā konsultatīvā atbalsta veido ar **konkrētu mācību priekšmetu nesaistīts konsultatīvais atbalsts** (pedagoga palīgs, psihologs, sociālais pedagogs u.c. atbalsta personāls). Gan gadījumu izpētēs, gan ekspertu intervijās ir norādes, ka ar mācību priekšmetiem nesaistītais atbalsts ir nozīmīgs un pieprasīts, bet izglītības iestādēm bieži trūkst cilvēkresursu (īpaši psihologu), lai pietiekošā apjomā nodrošinātu konsultatīvu atbalstu visiem izglītojamajiem, kuriem tas nepieciešams. Kā īpaši nozīmīgs atbalsta veids tiek minēta pedagoga palīgu piesaiste, kas skar ne tikai PMP riska grupas izglītojamās, kam nepieciešams atbalsts mācību satura apguvei, jo ļauj pedagogiem pievērst lielāku uzmanību izglītojamo grupai kopumā.
- **Arī pēc vecāku / aizbildņu domām visnozīmīgākais atbalsta pasākums ir atbalsts mācībās** – mācību priekšmetu konsultācijas – 9% vērtē šo atbalsta veidu kā nozīmīgu un 40% kā ļoti nozīmīgu. Salīdzinoši kā vismazāk nozīmīgu respondenti ir novērtējuši psiholoģiskā atbalsta ietekmi – 18% respondenti to vērtē viduvēji, 12% – kā nenozīmīgu un 15% norāda, ka psiholoģiskajam atbalstam ir ļoti maza nozīme viņu bērniem/aizbilstamajiem. Vienlaikus 21% vērtē psiholoģisko atbalstu kā ļoti nozīmīgu un 8% kā nozīmīgu.

FGD un intervijas **apstiprina individuālo darbu kā efektīvu metodi:**

- Individuālā pieeja tiek uzsvērtā kā **galvenais ieguvums konsultatīvā atbalsta nodrošināšanai** – sarunā un sadarbībā uzlabojas skolotāju izpratne par bērnu, stiprinās cilvēciskais kontakts.
- **Pedagogi uzskata**, ka individuālās konsultācijas noteikti ir rezultatīvākas kā grupu konsultācijas, tās arī apmeklē regulāri nevis kā “parastās” konsultācijas – maijā un decembrī.
- **Izglītojamie pozitīvi vērtē individuālo pieeju**, vienlaikus arī mazo grupu konsultācijas diviem līdz trim būtu pieņemamas, ja tā būtu iespēja apmeklēt lielāku kopējo konsultāciju skaitu. Īpaši noderīgas grupu konsultācijas būtu, piemēram, angļu valodā dialogu treniņam. Daži bērni arī kautrējas no individuālajām konsultācijām un labprātāk izvēlētos mazu grupu vai pāru konsultācijas. **Arī paši pedagogi atzīst, ka nodarbības varētu notikt pa pāriem vai mazākās grupās.**

- **Kā īpaši lielu ieguvumu jaunieši min, ka ikdienā konkrēto mācību priekšmetu pasniedz viens skolotājs, bet projekta “Pumpurs” konsultācijā ir nereti arī cits skolotājs.** Viņi pozitīvi vērtē un izceļ, ka skolotājs ierodas sagatavojies uz konkrēto konsultāciju un tās ietvaros **izmanto citas metodes nekā mācību klasē.** Kādas skolas vadītāja min, ka skolā tiek apzināti veidota šāda pieeja, lai bērnam veidojas labāks kontakts, ja gadījumā tas nav izveidojies ar priekšmeta skolotāju stundas ietvaros. Kāds jauniešis atzīst, ka jau vairākus semestrus apsver nepieciešamību mainīt mācību priekšmeta skolotāju, jo redz būtisku atšķirību.
- Jaunieši uzskata, ka **atšķirībā no privātskundām projekta “Pumpurs” konsultācijās pedagogi ir fokusēti tieši uz nepieciešamo,** neizmanto plašu nevajadzīgu materiālu klāstu.
- Arī **vecāki / aizbildņi izsaka atzinību iespējai ietaupīt privātskolotāja algošanai,** jo var uzlabot atzīmes no 7 uz 9, kā arī atzīst to, ka ir patīkama sajūta, zinot, ka skolotājs tiek atalgots par šo konsultatīvo darbu.

Individuālais konsultatīvais atbalsts ietver dažādus atbalsta veidus:

- Liela daļa diskusiju dalībnieku un ekspertu uzsver **skolotāja palīgu kā ļoti būtisku ieguvumu** – tas ļauj uzlabot vidējo atzīmi klasē, mazina disciplīnas problēmas un rosina bērnu un jauniešu motivāciju.
- Kādas pašvaldības **vecāku / aizbildņu diskusijā tiek minēts, ka Pumpurs kopumā ir nozīmīgs atbalsts bērniem ar speciālām vajadzībām un mācīšanās traucējumiem.** Vienlaikus diskusijās un ekspertu intervijās izskan, ka novadā ir bērni ar speciālajām vajadzībām un trūkst speciālistu iekļaujošas izglītības ieviešanai.
- Veiktajās aptaujās **pašvaldību pārstāvji pārsvarā nevar novērtēt ergoterapeita, asistenta un surdotulka konsultāciju nodrošināšanas iespējas,** jo šie pakalpojumi respondentu skatījumā tiek uzskatīti par sociālās, nevis izglītības jomas kompetenci.
- Kāds eksperts ir novērojis, ka ir **vajadzība arī pēc cita profila speciālistiem,** piemēram, fizioterapeita, mākslas vingrošanas, mākslas un mūzikas terapijas, taču neuzskata, ka dēļ tā būtu jāmaina sistēma. Arī izglītības iestāžu aptaujā respondenti norāda, ka visvairāk trūkst pedagogi, psihologi un logopēdi.
- **Ļoti bieži tiek minēts psihologu trūkums,** piemēram, stundās var būt vajadzība, lai šāds speciālists palīdz bērnam nomierināties. Tiek minēts, šādas jomas speciālisti kopumā trūkst, par esošo samaksu tos nav iespējams piesaistīt, jo privātprakse ir finansiāli izdevīgāks darba modelis.
- Kāda sociālā dienesta pārstāvis min, ka skolas visbiežāk pie viņiem vēršas ziemas un pavasara periodos, jo **gada tumšākajā laikā daudzi saskaras ar mentālām**

problēmām. Dienestam ir iespēja sniegt palīdzību arī vecākiem / aizbildņiem, taču pie lielāka pieprasījuma to nevarētu nodrošināt. Uz **vietas pašvaldībā nav pieejams bērnu psihiatrs**, un pie tādas vajadzības sociālajam dienestam klients ir jāved uz Rīgu. Tāpat apburtais loks veidojoties gadījumā, ja psihologs ir bērna deklarētajā pašvaldībā un bērnam ir jānododas uz regulārām konsultācijām, kavējot noteiktus mācību priekšmetus, kas atstāj negatīvas sekas.

- Atsevišķi eksperti gan uzskata, ka **arī pats skolotājs var būt izglītojamam atbalsta sniedzējs**, jo apgūst šādas prasmes papildu izglītībā. **Īpaši klases audzinātājs ir gan kā konsultants, gan “psihologs”.**
- **Ir novēroti gadījumi, kad individuālais atbalsts tiek sniegts neatbilstoši**, piemēram, lai gatavotu bērnus olimpiādēm, izlabotu atzīmes – šādos gadījumos Projekta vadība skaidro atbalsta plānotajam Projekta mērķi.

Individuālā konsultatīvā atbalsta sniegšanas kontekstā tiek īpaši izcelti dažādi **ar resursu pieejamību saistīti jautājumi:**

- Projekta vadība skaidro, ka tas **nav domāts pedagogu slodzes aizpildīšanai.** Piemēram, ir pašvaldības, kur ir maz bērnu, maz skolotāju, mazas skolotāju algu likmes, tāpēc šī ir iespēja nodrošināt likmi - “mums vajadzētu piemaksāt skolotājam, bērnus atradīsim” tiek minēts kādā no diskusijām.
- **Jābūt balansam starp tiešajām atbalsta stundām mērķa grupai un koordinējošajām/uzraugošajām stundām.** Projekta ietvaros tika veikta manuāla šādu datu analīze, jo sistēma šādu atskaiti nesniedz automātiski. Arī pašvaldības ir aicinātas sekot līdzi.
- **Kaut arī eksistē dažādu jomu pedagogu trūkums, tam var būt vairāki risinājumi** – piesaistīt pedagogus no citām skolām, kā arī pensionētos skolotājus, bet tas ir atkarīgs, cik ieinteresētas šo jautājumu risināt ir arī pašas skolas. Izteikti daudz diskusijās un ekspertu intervijās **tiek uzsvērtā pedagogijas studentu piesaistes nepieciešamība**, jo tas gan paaugstinātu pedagogu pieejamību, gan nodrošinātu kvalitatīvāku speciālistu sagatavošanu darbam ar PMP riskiem.
- **Pastāv arī pretēja problēma** – skolas pedagogi ir nodarbināti un viņiem nav iespējas paņemt papildu konsultācijas. Sistēmiska problēma ir uzskaitē starp vairākiem darba devējiem – ja skolotājs strādā divās skolās uz pusslodzi, tad viņš juridiski var paņemt vēl papildu slodzes. Visbiežāk neattiecināmās izmaksas ir tieši uz pārstrādātajām stundām.

3.2.6. Ekonomiskais atbalsts

Projekta ietvaros PMP risku mazināšanai ir iespējams sniegt dažāda veida ekonomisko atbalstu – transporta pakalpojumu kompensāciju, ēdināšanas un naktsmītņu pakalpojumu atbalstu. Visvairāk tiek izmantota **transporta pakalpojumu kompensācija** un arī par to ir visvairāk pausti viedokļi:

- Starpposma izvērtējuma periodā **nodrošināts atbalsts transporta pakalpojumu izdevumu kompensācijai 1614 izglītojamajiem** (darbības rezultāta izpilde – 33%), nodrošinātas **naktsmītnes dienesta viesnīcā vai internātā 1085 izglītojamajiem** (darbības rezultāta izpilde – 37%) un **nodrošināts ēdināšanas pakalpojums 3971 izglītojamam** (darbības rezultāta izpilde – 52%).
- IAP analīze liecina, ka **transporta izdevumu atbalsts ir izteikti augstāks Latgales un Vidzemes reģionos.**
- Izteikti daudz diskusijās un ekspertu intervijās tiek aktualizēts **administratīvais slogs** transporta izdevumu segšanai, jo jāiesniedz liels apjoms ar dokumentiem, lai saņemtu 5-10 EUR kompensāciju, kā arī vienu biļeti pārbauda ļoti daudz cilvēki.
- **Kilometru un zonu rēķināšanas rezultātā izglītojamais saņem mazāku kompensāciju**, arī izglītojamie, kas brauc tuvāk, saņem mazāku kompensāciju.
- Kā ērtāka tiek vērtēta **iepriekšējā kārtība**, arī izdevumu ievadīšana sistēmā esot kļuvusi sarežģītāka. Pie tam tiek uzsvērts, ka šādām **izmaiņām nevajadzētu stāties spēkā ar atpakaļejošu datumu.**
- **Ir pašvaldības, kas transporta izdevumu segšanas atbalsta veidu neizmanto**, jo tos nodrošina ar pašvaldības resursiem vai sabiedriskā transporta nodrošinātāju. Savukārt, **par ēdināšanas kompensāciju tiek pausti dažādi viedokļi:**
- **Pašvaldību pārstāvji FGD un intervijās vērtē Projekta ekonomiskā atbalsta pasākumus kā būtisku ieguvumu**, jo tas palīdz risināt tādas iedzīvotāju vajadzības, kuras līdz Projekta īstenošanai pašvaldība nav varējusi finansēt no saviem līdzekļiem.
- Ir pašvaldības, kas ir identificējušas ekonomiskā atbalsta risku tieši ēdināšanā un **varētu to sākt nodrošināt.** Dažviet tiek īpaši akcentēts, ka nekad nenodrošina tikai ēdināšanas apmaksu, to kombinē ar vismaz vienu konsultāciju, **lai atbalsts būtu komplekss un izglītojamā vajadzībām atbilstošs.**
- Kopumā, salīdzinot ar transporta izdevumiem, **ēdināšanas atbalsta nodrošināšana ir mazāk sarežģīta.** Kādā no diskusijām tika pausts viedoklis, ka šis atbalsts ir pieejams tikai bērniem ar maznodrošinātā statusu.
- **Reģionālā griezumā ēdināšanas atbalstam ir vērojamas atšķirības – tas aktuālāks ir Latgales reģionā.**

Naktsmītnes nodrošināšana gadījuma izpētēs kā visnozīmīgākā tiek minēta internātskolu un vidējās profesionālās izglītības audzēkņiem. Īstenoto atbalsta pasākumu analīze rāda, ka **naktsmītnes ir pieprasītākas Latgales reģionā.**

Vispārizglītojošām izglītības iestādēm vairāk raksturīgs individuālais konsultatīvais atbalsts, bet vidējās profesionālās izglītības iestādēs lielāks īpatsvars saņem ekonomisko atbalstu. Profesionālās izglītības iestādēs ir izteikti augstāks to IAP īpatsvars, kuros plānoti tikai ekonomiskā atbalsta pasākumi (2018./2019. m.g. 43% IAP profesionālās izglītības iestādēs, salīdzinot ar 8% vispārizglītojošo iestāžu vidū). **Var pastāvēt vairāki cēloņi, kāpēc vispārējās izglītības iestādēs retāk tiek izmantoti ekonomiskā atbalsta pasākumi:**

- Objektīva nepieciešamība pēc individuālā ekonomiskā atbalsta – **profesionālās izglītības iestāžu izglītojamajiem ir raksturīgāki sociālekonomiskie riski**, turklāt nereti izglītojamo dzīvesvieta atrodas tālu no izglītības iestādes.
- **Atsevišķas komponentes ietver augstu administratīvo slogu**, visbiežāk minot, transporta pakalpojumu kompensācijas, tāpēc izglītības iestādes tos nevēlas izmantot.
- **Pašvaldības jau sniedz atbalstu citu mehānismu ietvaros**, piemēram, atbalsts maznodrošinātajām ģimenēm, atbalsts ēdināšanai.
- **Vispārizglītojošo skolu pārstāvji ne vienmēr ir labi informēti par ekonomiskā atbalsta pasākumiem**, kas pieejami Projektā. Vairākās intervijās un diskusijās vispārizglītojošo izglītības iestāžu pedagogi un vadības komandas norādījušas, ka pieprasījums pēc ekonomiskā atbalsta pasākumiem ir, bet trūkst informācijas, par to, kā tie īstenojami. Ir konstatēti gadījumi, kad pastāv priekšstats, ka visa veida ekonomiskajam atbalstam kvalificējas tikai izglītojamie no daudz bērnu ģimenēm, vai ģimenēm, kurām piešķirts maznodrošinātā statuss.

3.2.7. Individuālie mācību līdzekļi un individuālās lietošanas priekšmeti

PMP risku mazināšanai ir iespējams arī sniegt atbalstu individuālajiem mācību līdzekļiem un individuālās lietošanas priekšmetiem.

- Salīdzinot ar citiem atbalsta veidiem, proporcionāli **ievērojami mazāka izpilde vērojama apakšdarbībā “Individuālo mācību līdzekļu nodrošināšana profesionālās izglītības iestāžu izglītojamajiem”** (139 izglītojamie jeb 9% no kopumā plānotā rezultāta) un **“Individuālas lietošanas priekšmetu nodrošināšana PMP riskam pakļautajiem izglītojamajiem”** (52 izglītojamie, kuri veido 5% no Projektā kopumā plānotā darbības rezultāta).

- Individuālajiem mācību līdzekļiem un individuālās lietošanas priekšmetiem ir zema izpilde pret plānoto, **tomēr ne aptaujās, ne padziļinātajās diskusijās un intervijās netika pausti kādi īpaši šķēršļi, ne arī pozitīvie aspekti.** Liela daļa aptaujāto pauda viedokli, ka nevar vērtēt šo atbalsta veidu, jo nav to izmantojuši.
- Atsevišķi pedagogi kādā no pašvaldībām norāda, ka ir izglītojamie, kuriem ir nepieciešams atbalsts individuālās lietošanas priekšmetu iegādē, bet kuriem nav maznodrošinātā vai trūcīgā statuss.

3.2.8. Saturisko (iesaistes) materiālu un procesu ietekme, tai skaitā – ievadsemināri pašvaldībās, konferences un supervīzijas

Pētījuma rezultāti kopumā liecina, ka Projekta materiālus – to pieejamību, lietderību un atbilstību Projekta mērķiem, kā arī Projekta procesus respondenti (izglītības iestāžu pārstāvji, pašvaldību pārstāvji) vērtēti atzinīgi. Informācija (materiāli) ir pieejami, noderīgi, vienkārši atrodam. Arī ar Projekta īstenošanu saistītie administratīvie procesi kopumā vērtēti kā optimāli. Nozīmīgu atbalstu (no procesu un atbalsta viedokļa) sniedz dažādu līmeņu koordinatori – skolas koordinatori, pašvaldības koordinatori, reģionālie koordinatori, kā arī citi Projekta vadības komandas locekļi. Vienlaikus, kā anketās, tā intervijās un FGD tika pausti viedokļi par atsevišķiem ar Projekta īstenošanu saistītiem šķēršļiem un tika pausti ieteikumi procedūru pilnveidei, vienkāršošanai.

(1) Rezultāti par Projekta materiāliem (metodikas, vadlīnijas, veidlapas, video apmācības)

Izglītības iestādes:

- Izglītības iestāžu pārstāvju anketēšanas rezultāti liecina, ka **69% aptaujātajiem Projekta materiāli “pilnībā nodrošina” vai “drīzāk nodrošina” ikdienas darbā nepieciešamo atbalstu;** 19% – “dažreiz nodrošina, dažreiz nedrošina”; 8% – “nevaru novērtēt; savukārt tikai 4% atbildēja, ka šie materiāli “drīzāk nenodrošina” vai “nemaz nenodrošina” ikdienas darbā nepieciešamo atbalstu.
- Izglītības iestāžu pārstāvju FGD laikā paustā informācija un vērtējums par materiāliem liecināja, ka **kopumā ir informēti par materiāliem,** ka tos ir lasījuši, ka **materiāli ir strukturēti.**
- Izglītības iestāžu pārstāvji kopumā pauda viedokli, ka jebkurš materiāls noder un ja ir nepieciešamība, tad iespējams atrast attiecīgo materiālu, **vajadzības gadījumā var konsultēties ar kolēģiem, Projekta koordinatoru skolā, pašvaldībā.** Saistībā ar Projekta materiāliem tika pausts arī tas, ka materiālus aktīvāk izmantoja īsi pēc iesaistīšanās Projektā.

- Tomēr atsevišķi izglītības iestāžu vadītāji un pedagogi apliecina, ka nav skatījušies metodiskos materiālus, par tiem daudz neko nezina, kā arī bija atsevišķs viedoklis, ka, piemēram, metodiskie materiāli esot sarežģītā valodā.

Pašvaldības:

- Pašvaldību pārstāvju anketēšanas rezultāti liecina, ka **86% aptaujātajiem Projekta materiāli “pilnībā nodrošina” vai “drīzāk nodrošina” ikdienas darbā nepieciešamo atbalstu**, tai skaitā, veicina izglītības iestāžu, to vadītāju, pedagogu, izglītojamo, vecāku / aizbildņu, jaunatnes iniciatīvu projektu pārstāvju izpratni par PMP riskiem un to novēršanu; 7% atzina, ka “Dažreiz nodrošina, bet dažreiz nenodrošina”; 6% – “nevaru novērtēt”; savukārt tikai 1% aptaujāto pašvaldību pārstāvji atzina, ka šie materiāli “drīzāk nenodrošina” ikdienas darbā nepieciešamo atbalstu. Atbildes par to, ka šie materiāli “nemaz nenodrošina” atbalstu, netika sniegtas.
- Pašvaldību pārstāvji, īpaši tie, kas tieši saistīti ar izglītības jomu, interviju laikā norādīja, ka kopumā pārzina Projekta materiālus, sniedz konsultācijas izglītības iestāžu pārstāvjiem. Vienā intervijā pat tika pausts viedoklis, ka šajā Projektā ir pārbagātība ar gataviem materiāliem, ir daudz pamatīgi materiāli.
- Intervijās un FGD tika pausti arī izteikti pozitīvi viedokļi, proti, ka **Projekta materiāli ir viens no svarīgiem Projekta saturiskās un idejiskās ilgtspējas nodrošinātājiem**. Tāpat tika pausti viedokļi, ka šie **materiāli tiks izmantoti arī pēc Projekta īstenošanas noslēguma** – gan metodikas, gan risku novērtēšanas veidlapas, darba samaksas aprēķināšana būtu izmantojama atbilstoši situācijai (daļēji).
- Kopumā tas, ka ir izstrādāti šādi Projekta materiāli un ka tie Projekta mājas lapā ir pieejami ikvienam, liecina, ka valstiskā līmenī tiek pievērsta uzmanība PMP jautājumiem. Interviju un FGD laikā par Projekta materiāliem netika pausts izteikti negatīvs viedoklis.

(2) Rezultāti par Projekta procesiem

Izglītības iestādes:

- Izglītības iestāžu pārstāvju anketēšanas rezultāti (n = 936) liecina, ka trīs visērtākie Projekta materiālu saņemšanas veidi (procesi) ir e-pasts (elektroniski) – 752 (kopā minēts reizes), 321 (minēts kā vienīgais kanāls); Projekta mājas lapa – 431 (95); klātienē semināri – 299 (32);
- Izglītības iestāžu pārstāvju FDG laikā paustā informācija un vērtējums kopumā apstiprina, ka **procesi, kas saistīti ar to, kā kopumā tiek organizēta un nodrošināta informācijas apmaiņa Projekta ietvaros, ir atbilstoša un pietiekama**.

- Vienlaikus, ārpus ikdienas komunikācijas, kas pamatā notiek e-pastā vai ar tuvākajiem kolēģiem klātienē, **svaŗīgas ir arī klātienē tikšanās un semināri ar citiem Projektā iesaistītajiem.**
- FGD laikā tika atzīts, ka kopumā **informācijas aprīte Projekta ietvaros vērtējama kā laba.**
- Pedagoģi atzina, ka Projekta mājas lapu apmeklē, bet ne īpaši, taču tajā pieejamā informācija apmierina.
- Izglītības iestāžu pārstāvji FGD laikā kopumā pauda viedokli, ka **Projekta procedūras un procesi ir atbilstoši Projektā īstenotajām darbībām un ka administratīvais darbs / noslodze kopumā ir sabalansēta.** Īpaši pozitīvi tika vērtēts tas, ka ir ieviesta elektroniskā atskaišu aizpildīšana un aprīte.
- Analizējot izglītības iestāžu pārstāvju FGD pausto, iezīmējas tendence, ka Projekta procesu un procedūru administratīvā ietekme saistīta ar izglītības iestādes (IAP skaita) un pašvaldības lielumu.

Pašvaldības:

- Pašvaldību pārstāvju anketēšanas rezultāti (n = 86) liecina, trīs visērtākie Projekta materiālu saņemšanas veidi (procesī) ir e-pasts (elektroniski) – 75 (kopā minēts reizes), 24 (minēts kā vienģgais kanāls); Projekta mājas lapā – 46 (24); klātienē semināros – 32 (1).
- Pašvaldību pārstāvju interviju laikā paustā informācija un vērtējums liecināja, ka **kopumā Projekta procesi ir ērti un atbilstoši Projektā īstenotajām darbībām.** Atsevišķos gadģjumos tika pausts, ka ir bijušas reizes, kad informācija no Projekta vadģbas saņemta novēloti (ar atpakaģejošu datumu) – īpaši tika uzsvērtas izmaiņas saistģbā ar transporta atbalsta uzskaiti. Šģs izmaiņas ieviesušas neplānotas korekcģjas Projekta īstenošanā, jo īpaši gadģjumos, kad transporta atbalsts tiek sniegts lielākam skaitam izglģtoģamo. Lai gan ir bijusi iespēja sazināties ar Projekta vadģbu un precģzēt, atrisināt nepieciešamo, tomēr **jaunā transporta atbalsta uzskaites kārtģba tiek vērtēta kā sareģģtāka.**
- Pašvaldību pārstāvju paustais interviju laikā liecināja, ka **kopumā administratģvais slogs Projektā ir saprātģgs un atbilstošģs Projekta darbģbām.** Salģdzģnot ar citiem ES projektiem, kas tiek īstenoti, Projekta administratģvās procedģras ir mazāk sareģģģtas un vģstģcamāk, Projekta administratģvo slogu nav iespējams būtģski samazģnāt.
- Pašvaldģbu pārstāvģi atzina, ka daģķģrt mģts, baģas par administratģvo noslodģi, esot atturģjuģas izglģģģģbas iestādes no iesaistģģšanās Projektā. Taču uzsāģot dalģģbu Projektā,

saņemot konsultācijas un strādājot praktiski, Projekta īstenošanas administratīvā puse un procesi kopumā problēmas nesagādā.

- Arī pašvaldību pārstāvji, tāpat kā izglītības iestāžu pārstāvji **atzinīgi novērtēja pāreju uz dokumentu aizpildīšanu elektroniski**, norādot, ka tas būtiski mazina ar atbalsta pasākumu īstenošanu saistīto administratīvo slogu. Pašvaldību pārstāvji norāda, ka būtu vērtīgi elektronisko datu uzkrāšanas sistēmu saglabāt arī pēc Projekta noslēgšanās.
- Pašvaldību pārstāvji intervijās arī atzina, ka **sarežģītāk bija Projekta īstenošanas uzsākšanas sākumā**. Saistībā ar Projekta īstenošanas administratīvo darbu, **atzinīgi tika vērtēta sadarbība ar Projekta vadības komandu**.
- Taču analizējot un salīdzinot intervijās pausto, var izdarīt secinājumu, ka **administratīvais slogs / noslodze atkarīga arī no pašvaldības lieluma** – jo lielāka pašvaldība, jo Projektā iesaistās vairāk skolas, jo vairāk darba un nepieciešami lielāki administratīvie resursi.

(3) Ievadsemināru, supervīziju un konferenču novērtējums

Interviju un FGD laikā ar pedagogiem, skolu vadību un pašvaldību pārstāvjiem atsevišķa uzmanība tika pievērsta ievadsemināriem, supervīzijām un konferencēm. Pamatojums: izglītības iestāžu anketēšanas rezultāti par Projekta komponentu (informatīvie materiāli; metodiskā atbalsta līdzekļi; semināri; profesionālās kompetences pilnveides programmas; konferences; supervīzijas; darbnīcas) ietekmi uz atbilstošas mācību vides izveidi, liecina, ka no visām Projekta komponentēm viszemākais novērtējums bija ievadsemināriem, supervīzijām, konferencēm. Proti, **neliela un maza ietekme respondentu vērtējumā ir Projekta ievadsemināriem** (neliela ietekme – 22,12%, maza ietekme – 4,59%), **supervīzijām** (neliela ietekme – 20,09%, maza ietekme – 5,34%) un Projekta **konferencēm** (neliela ietekme – 19,76%, maza ietekme – 3,53%).

Savukārt pašvaldību pārstāvju anketēšanas rezultātā iegūtie dati liecina, ka kopumā respondentu apmierinātība ar Projekta komponentēm (Projekta komandas sasniedzamība un iesaiste; Projekta komandas atbalsts un komunikācijas kvalitāte; DOS izmantošanas lietderība un atbilstība Projekta mērķiem; ikmēneša atskaišu lietderība un atbilstība Projekta mērķiem; ievadsemināru lietderība un atbilstība Projekta mērķiem) ir salīdzinoši augsta. Tomēr, savstarpēji salīdzinot, viszemākā apmierinātība ir ar **ievadsemināra** lietderību un atbilstību Projekta mērķiem (drīzāk neapmierināts – 2 (2,33%); vidēji apmierināts – 12 (13,95%); drīzāk apmierināts – 22 (25,58%); pilnībā apmierināts – 41 (47,67%); nevaru novērtēt, jo neesmu saskāries ar minēto komponenti – 9 (10,47%) un ikmēneša atskaišu lietderību un atbilstību Projekta mērķiem (vidēji apmierināts – 11 (12,79%); drīzāk apmierināts 34 (39,53%); pilnībā

apmierināts – 34 (39,53%); nevaru novērtēt, jo neesmu saskāries ar minēto komponenti – 7 (8,14%).

Šie anektēšanas rezultāti jāskata kontekstā ar respondentu sniegtajām atbildēm atvērtajos jautājumos, kuros **tādi atbalsta pasākumi kā supervīzijas, apmācības, u.c. tiek minēti kā attīstāmās jomas, lai uzlabotu Projektu kopumā**. Vienlaikus, ņemot vērā anketēšanas rezultātus, intervijās un FGD padziļināti tika pētītas tieši šīs komponentes:

- **Ievadsemināri:** padziļināti iegūtā informācija ļauj secināt, ka kopumā ievadesmināri bija noderīgi, Projekta un pašvaldības pārstāvji bija kompetenti, taču kā problēma iezīmējās tas, ka ievadsemināru norises laiks visās vietās pilnībā nesaskanēja ar Projekta uzsākšanas laiku izglītības iestādēs, līdz ar to, izglītības iestāžu pārstāvjiem bija visai teorētisks priekšstats par Projekta norisi ikdienā. Vienā FGD pedagogi norādīja: “Viens ir runāt, bet prakse un realitāte ir cita. Projekta sākumā traucēja tas, ka projekts tikko sākās un vēl nebija pieredze, lai seminārā ko vairāk pajautātu”. Savukārt citā FGD pedagogi atzina, ka ievadsemināru vērtē dažādi, bet nav izteikti negatīvi vērtējumi.
- **Supervīzijas:** padziļināti iegūtā informācija ļauj secināt, ka kopumā pedagogiem supervīzijas ir svarīgas, pie tam, Projekta ietvaros nodrošinātais **supervīziju apjoms ir nepietiekams** (viena vai divas ir par maz). Gan pedagogi, gan izglītības iestāžu vadītāji grupu diskusijās akcentēja, ka, ņemot vērā Projekta saturu un kontekstu, minimāli apmierinošs supervīziju apjoms būtu vismaz vienu reizi gadā, bet visatbilstošāk būtu vienu reizi mēnesī (tai skaitā, ņemot vērā, ka kadru mainību, proti, pedagogi mainās). Viedoklis par supervīziju biežumu izskanēja gan no pedagogiem, gan no skolu vadības; īpaši izteikti tas bija Rīgā. Tāpat tika pausts atsevišķs viedoklis, ka supervīzijām svarīgs ir ne tikai biežums, bet arī saturs, lai tās nav “ķekša pēc”.
- **Konferences:** konferences tika raksturotas kā informācijas uzklaušanās un pieredzes apmaiņas iespējas. Tika pausti viedokļi, ka **nozīmīgs ieguvums ir satīties ar citiem kolēģiem konferencēs, apmainīties ar viedokļiem**, taču **ne visiem ir bijusi informācija par konferencēm**, kā arī sarežģīti ar fizisko nokļūšanu, jo stundas ir jāpasniedz. Pedagogi īpaši uzsvēra pasākumu, tai skaitā **konferenču, rīkošanas lietderību brīvlaikā** un savstarpējās saziņas nozīmību ar kolēģiem klātienē: “Labāk strādā ar bērniem, nevis apmeklē kursus. Klātienes komunikācija, semināri, kursi ir labāki nekā vebināri”.
- No Projekta uzsākšanās līdz 2019. gada 2. ceturksnim īstenoti 449 no 619 jeb 73% no Projektā kopumā plānotajiem **ievadsemināriem**, notikušas piecas **konferences** (līdz Projekta noslēgumam kopā plānotas sešas konferences), kā arī ir nodrošinātas 235 (35%) no kopumā plānotajām 665 supervīzijām pedagogiem.

- Savukārt no Projektā netieši iesaistītajām auditorijām (piemēram, pašvaldību iestādes, vecāki / aizbildņi), intervijās un FGD tika pausts viedoklis, ka par Projektu un tā mērķiem kopumā ir dzirdēts. Taču Projekta ietvaros izveidotos materiālus šīs auditorijas neizmanto, par tiem nav arī īpaši dzirdēts, lai gan saturiski šie materiāli veidoti tā, ka būtu noderīgi ikvienam interesentam, netieši iesaistītajam. Plānus un konkrētus pasākumus šo Projekta ietvaros tapušo materiālu un citu aktivitāšu izmantošanai Projekta īstenošanā netieši iesaistītajām auditorijām intervijā par Projekta komunikāciju, apliecināja arī Projekta vadības komanda. Proti, 2020. gadā tiek uzsākts īstenot darbnīcu ciklu pašvaldībām (to dienestiem).

(4) Vecāku / aizbildņu vērtējums par Projektu

Aptauja:

- Saistībā ar Projektu, anketās vecākiem / aizbildņiem (n = 455) tika lūgts novērtēt apmierinātību ar informāciju un sadarbību: “Apmierinātība ar informāciju un sadarbību ar skolu, skolotājiem, personālu”. Sniegtās atbildes: “Jā, esmu apmierināts(-a), bez īpašas vajadzības netieku traucēts(-a) un iesaistīts(-a)” – 191 (kopā minēts reizes) / 175 (vienīgais viedoklis); “Jā, esmu apmierināts(-a), jūtos pilnvērtīgi informēts(-a) un iesaistīts(-a) projekta norisē” – 181 (168); “Daļēji apmierināts” – 42 (41); “Nē, neesmu apmierināts(-a), nejūtos pietiekami informēts(-a) un iesaistīts(-a) projekta norisēs” – 30 (30); “Pats(-i) izrādu iniciatīvu un interesējos, lai uzzinātu sev svarīgu informāciju par projekta “Pumpurs” norisi un sava bērna dalību projektā” – 27 (17).
- Saistībā ar Projekta iesaistes procesiem, vecākiem / aizbildņiem anketā tika uzdots jautājums “Kā uzzinājāt par Projektu, par iespējām Jūsu bērnam piedalīties?”. Biežāk sniegto atbilžu apkopojums liecina, ka atbilde “Saņēmu individuālu uzaicinājumu uz tikšanos, tiku informēts klātienē” sniedza: 161 (kopā minēts reizes) / 128 (minēts kā vienīgais informācijas avots); “Uzzināju tad, kad tiku aicināts(-a) parakstīt vecāku / aizbildņa iesniegumu par sava bērna dalību Projektā” – 136 (99); “Uzzināju kārtējā klases vecāku sapulcē” – 136 (99).
- Saistībā ar vecāku / aizbildņu iesaistes / izpratnes jautājumiem par Projektu, Projektā iesaistīto izglītojamo vecāku / aizbildņu anketās sniegtās atbildes liecina, ka **76% ir pilnībā skaidri un saprotami Projekta mērķi un tā nepieciešamība savam bērnam / aizbilstamajam**; 17% vecāku / aizbildņu anketās pauda viedokli, ka šie mērķi ir daļēji skaidri un saprotami; 4% – “nevaru novērtēt, neesmu īsti pārliecināts”; 3% – Projekta mērķi nav pilnībā skaidri un saprotami.
- Saistībā ar vecāku / aizbildņu iesaisti un sadarbību ar Projektu, anketās tika uzdots jautājums “Kuri no apgalvojumiem visatbilstošāk raksturo Jūsu iesaisti, sadarbību

Projektā?”. Biežāk sniegtās atbildes liecina, ka “Projekta aktivitātes regulāri, pietiekami bieži pārrunāju ar bērnu (vismaz 1-2 x mēnesī) – 127 (kopā minēts reizes) / 64 (minēts kā vienīgais viedoklis); “Uzticos klases audzinātājam un/vai skolotājiem, pats(-i) īpaši nesekoju līdzī projekta aktivitātēm un bērna dalībai Projektā” – 126 (88); “Ar bērnu pārrunātās projekta aktivitātes palīdz labāk kontaktēties ar bērnu par skolas gaitām un to uzlabošanu” – 101 (58).

FGD un secinājumi:

- FGD laikā, validējot vecāku / aizbildņu atbildes un viedokļus anketās, **kopumā vecāki / aizbildņi atzinīgi novērtēja Projekta sniegtās iespējas viņu bērniem**. Situāciju pēc bērna dalības uzsākšanas Projektā vecāki / aizbildņi raksturoja kā tādu, ka **tagad bērni skolā iet ar prieku, mazinās bailes, jūtas psiholoģiski labāk, mazinās stress. Uzlabojas izglītojamo un skolotāju attiecības**.
- Kopumā Projekta **procesi saistībā ar vecāku / aizbildņu iesaisti vērtējami kā optimāli** – ir iespēja uzzināt informāciju, bet vecāki / aizbildņi lieki netiekot traucēti.
- Vienlaikus vecāki / aizbildņi pauda viedokli, ka arī viņiem **būtu nepieciešama vairāk informācija (iespējams, pat semināri) par tādām lietām kā PMP un PMP risku atpazīšana, disleksija, autisms**. Vecāki / aizbildņi atzina – būtu labi, ja informācija no skolotājiem par bērnu stāvokli, aizdomām būtu savlaicīgāki (tajā pašā laikā skolotāji FGD laikā norādīja, ka ne visi vecāki / aizbildņi un ne vienmēr savlaicīgi aizved savus bērnus pie ārsta, pie speciālista, lai varētu atbilstoši identificēt riskus). Vecāki / aizbildņi atzina, ka par PMP risku jautājumiem vairāk tiekot runāts audžuģimeņu kopienā.
- Tāpat vecāki / aizbildņi atzina, ka **ne visi ir informēti par visiem Projekta atbalsta pasākumiem**, piemēram, par ēdināšanu, transportu; pamatā vecāki / aizbildņi pauda informētību par individuālajām mācību konsultācijām. Piemēram, vecāki / aizbildņi, kuriem viens bērns mācās skolās, kas piedalās Projektā, bet otrs bērns mācās skolā, kas nepiedalās Pumpurā, atzina – ja viens bērns nebūtu Projekta skolā, tad par šādu Projektu, iespējams, nemaz nebūtu uzzinājuši.
- Tika pausts **satraukums un interese par to, kāds atbalsts un kādā veidā tiks nodrošināts bērniem pēc Projekta noslēguma**.
- Vecāki / aizbildņi akcentēja atbalsta un individuālu **konsultāciju nepieciešamību kompetenču izglītības kontekstā**, kā arī to, ka šāds atbalsts un motivēšana mācīties **nepieciešama jau pirmsskolā / sākumskolā**, tad, iespējams, būtu arī mazāk bērni “ar kodiem”.
- Savukārt Rīgā vēl īpaši izskanēja viedoklis par latviešu valodas konsultāciju nepieciešamību un nozīmi mazākumtautību bērniem.

- Vecāku / aizbildņu FGD laikā sniegtā informācija un iesaiste ļauj pastarpināti secināt, ka ir vecāku / aizbildņu grupa, kuri paši nav bijuši motivēti mācīties, ka nav apmeklējuši skolu un līdz ar to bērni arī nav īpaši motivēti mācīties, kopumā nenovērtē izglītības vērtību. Šis ļauj arī pastarpināti secināt, ka vecāki / aizbildņi, kuri piedalījās anketēšanā un FGD, kopumā ir sociāli aktīvāki, atbildīgāki, seko līdzī sava bērna skolas gaitām. Līdz ar to atvērts jautājums ir par vecāku / aizbildņu, kuri ir sociāli mazāk aktīvu, ar zemākām sociālām prasmēm, iesaisti sava bērna izglītības procesā.

3.2.9. Datu operatīvā sistēma

Datu operatīvā sistēma ir ietvars PMP risku vadības monitoringam.

- Tikai **35% izglītības iestāžu pārstāvju uzskata, ka ir ieguvumi praksei nākotnē no datu operatīvās uzskaites sistēmas.**
- Aptaujātie pašvaldību pārstāvji gan lielākoties vērtē **pozitīvi šīs sistēmas izmantošanas lietderību** un atbilstību Projekta mērķiem, tomēr, salīdzinot ar citām komponentēm tā ir vērtēta zemāk – 61% uzskata to kā pozitīvu ieguvumu praksei.
- No visiem Projekta resursiem izglītības iestāžu un pašvaldību aptauju respondenti **viszemāk vērtē tieši šo rīku.**

Attiecībā uz **datu operatīvās sistēmas funkcionalitāti** tiek pausti dažādi viedokļi un priekšlikumi:

- Projekta administrācijas pārstāvis uzskata, ka iespēju robežās **administratīvais slogs ir saprātīgs**, jo, strādājot kopā ar pašvaldību koordinatoriem, datu bāzes ieviešana ir iespēju robežās atvieglota.
- Arī FGD un intervijas atklāj, ka **kopumā datu operatīvās sistēmas lietošana ir uzlabojusies** – piemēram, pašvaldībai ir vairākas piekļuves vienlaikus, kas ļauj labāk konsultēt par IAP, tomēr tiek minēti arī konkrēti nepieciešamie uzlabojumi.
- **Dažkārt sistēmas lietošana ir lēna**, ja vēlas atgriezties uz iepriekšējo darbību, līdz ar to dalībnieki izsaka bažas par ātrumu, kad Projekta turpinājumu sistēmā ievadīto faktu apjoms palielināsies. Tiek minēts, ka dēļ sistēmas kavēšanās, piemēram, pusi no janvāra tika apstiprināti decembra plāni. Īpaši sarežģīti esot septembrī un janvāra sākumā, kā arī no rītiem. Dēļ lēnās sistēmas daži pedagogi sistēmu izmanto mājās.
- Vairākkārt ir minēti tehniski **priekšlikumi par risku ievades logu**, kas varētu būt lielāks, kā arī traucē, ka neparādās zīmju skaits katrā sadaļā, kas apgrūtina izsekošanu, kad apjoms tiks pārsniegts.

- Tiek izteikti **priekšlikumi darba laika uzskaites lapu sinhronizācijai ar citiem Projektiem**, kā arī nepieciešamībai sasaistīt ar VIIS, lai nav jāvada atkārtoti, piemēram, deklarētā adrese.
- **Sasaiste ar VIIS tiek minēta arī kavējumu uzskaites aspektā.**

3.2.10. Projekta ieviešanas administrēšana

Projekta administrēšanas struktūra un forma sekmē Projekta kvalitatīvu ieviešanu:

- Projekta īstenošanas komanda vērtē, ka tā veic **proaktīvu komunikāciju ar partneriem**, veidojot atšķirīgu un individuālu pieeju pēc nepieciešamības. **Kvalitatīvs reģionālo koordinatoru darbs** sniedz atbalstu pašvaldībām. Ļoti liels laika resurss no projekta administrēšanas tiek ieguldīts tieši konsultēšanā, lielākoties attiecības tiek vērtētas kā labas.
- Arī **padziļinātās diskusijas sniedz atzinību par sadarbību**, atsaucību, labu komandas darbu.
- **Projekts ir veidots “kaskādes” veidā**, ir regulāras konsultācijas Rīgā, ko aktīvi izmanto iesaistītie partneri, izrādot iniciatīvu doties konsultēt.
- Galvenokārt pastāv **bažas un stereotips par administratīvo slogu, taču tas mainās, kad tiek apgūtas vadlīnijas un paraugi**, izskaidrots iesaistes apmērs un veicamās darbības. Tomēr kādā diskusijā tiek pausts, ka dokumentu un apliecinājumu pieprasīšana pēc būtības liecina par zemu uzticību no Projekta puses, kā arī ir gadījumi, kad pausti pretēji subjektīvi viedokļi.
- Izglītības iestāžu pārstāvju aptauja rāda, ka **visaugstākā apmierinātība tiek pausta par sadarbību ar pašvaldību koordinatoriem** (ļoti laba – 42,31%, laba – 19,87%) **un projekta “Pumpurs” reģionālajiem koordinatoriem** (ļoti laba – 22,01%, laba – 19,76%).
- Pašvaldību pārstāvju aptaujas respondentu vērtējums par sadarbības un iesaistes pietiekamību, kas veidojies projekta “Pumpurs” ietvaros, ir izteikti pozitīvs.

3.2.11. Jaunatnes iniciatīvu projekti

Papildu individuālajam atbalstam, ko Projekta ietvaros saņem izglītojamie, tiek atbalstīti arī jaunatnes iniciatīvu projekti, kas sniedz atbalsta aktivitātes jauniešiem ārpus formālās izglītības. Projekti ir vērsti uz PMP riska grupas motivēšanu izglītības turpināšanai un līdzdalības veicināšanai. Jaunatnes iniciatīvu projektu konkursus rīko pašvaldības, un tajos var piedalīties jaunatnes organizācijas, biedrības un nodibinājumi, kas veic darbu ar jaunatni. Projektu īstenošanā var tikt iesaistīti arī citi sadarbības partneri, piemēram, jauniešu centri,

bērnunami, izglītības iestādes, NVO u.c. Jaunatnes iniciatīvu projekti ir jāplāno saskaņā ar katras pašvaldības preventīvo un intervences pasākumu plānu PMP samazināšanai. Jaunatnes iniciatīvu projektu īstenošanas termiņš ir no trīs līdz 18 mēnešiem. Katram projektam tiek paredzēts noteikts finansējuma apjoms – 4 600 eiro, un tas 100% apmērā tiek nodrošināts no projekta Pumpurs līdzekļiem. Novērtējuma periodā pilnībā īstenoti un noslēgušies 7, bet īstenošanai apstiprināti 169 jaunatnes iniciatīvu projekti. (Izvērtēta informācija par jaunatnes iniciatīvu projektu īstenošanu un veiktajām projektu iesniegumu atlasēm ir apkopota Pētījuma starpziņojuma 3.3.6. sadaļā.)

2019. gadā veiktā jaunatnes darbinieku un izglītības darbinieku aptauja rāda, ka 92% jaunatnes darbinieku ikdienā sastopas ar PMP jauniešiem. 38% jaunatnes darbinieku uzskata, ka viņiem ir liela ietekme uz jauniešu motivāciju mācībām, aptaujātie izglītības darbinieki salīdzinoši mazāk – 29%. 61% izglītības darbinieku norāda, ka viņiem ir sadarbība ar jauniešu centriem un/vai citām institūcijām jauniešu motivācijas veicināšanai. Arī šajā ziņā jaunatnes darbinieki ir aktīvāki – 74% norāda, ka ir sadarbība ar skolām un/vai citām institūcijām. Jaunatnes un izglītības darbinieki ir vienlīdz pozitīvi vērtējumā par starpinstitucionālas sadarbības sekmīgumu un lielākoties to novērtē kā labu, ļoti labu un teicamu.

Neformālās izglītības projektiem ir liela nozīme PMP risku mazināšanā:

- Jauniešu projekti **dažādo PMP grupas atbalstu** – atbalstu saņem arī no citiem jauniešiem.
- Jauniešu projekti **stiprina sociālās prasmes**, iemāca komunikāciju, disciplīnu, atbildību – ir uz saskarsmi orientēti.
- Jauniešu projekti **var tieši ietekmēt arī mācību saturu**, piemēram, izglītojamais izvēlas rakstīt zinātniski pētniecisko darbu par projekta tēmu vai uztver to kā iespējamo profesiju.
- Jauniešu projekti **iemāca izmēģināt zināšanas praktiski** – uzrakstīt projektu, noorganizēt pasākumu. **Jaunietis pats var uzņemties atbildību**, plānot, vērtēt, projekti parāda, ka mācīšanās nav bezjēdzīga.
- Šie projekti ļauj “savest” kopā dažādus jauniešus, **neizolē PMP grupu**.

Izrietoši projekta “Pumpurs” Jaunatnes iniciatīvu projekti kopumā **tiek vērtēti pozitīvi:**

- FGD un intervijās tiek pausts viedoklis, ka **jaunatnes izglītotāju un skolu sadarbībai ir abpusējs ieguvums** – jauniešu centriem ir piekļuve PMP grupai, bet skolotāji redz jaunas metodes, kā strādāt ar šiem jauniešiem.
- Pašvaldību pārstāvji **kopumā jaunatnes iniciatīvu projektus vērtē pozitīvi**, kaut gan 9% respondentu atzīst, ka to ietekmi nespēj praktiski novērtēt. 59% pašvaldību pārstāvju uzskata, ka ir nepieciešams turpināt jaunatnes iniciatīvu projektus.

- Arī aptaujātajiem izglītības iestāžu pārstāvjiem **visproblemātiskāk ir novērtēt tieši sadarbību ar jaunatnes iniciatīvu koordinatoru pašvaldībā** un jaunatnes iniciatīvu projektu pārstāvjiem. **66% aptaujāto izglītības iestāžu pārstāvju uzskata jaunatnes projektus par nozīmīgiem** (salīdzinājumā – konsultācijas ar pedagogiem un atbalsta personālu – 95%).

Šie vērtējumi liecina, ka kopumā ne pašvaldībām, ne izglītības iestādēm nav pieejama informācija par jaunatnes projektiem, to nozīmīgumu un ietekmi. Arī Projekta metodiskajā materiālā ir salīdzinoši šaurs un formāls šīs komponentes apraksts.

Jaunatnes iniciatīvu projektu ieviešanu būtiski ietekmē nevalstisko organizāciju, pašvaldību un izglītības iestāžu kapacitāte:

- Pašvaldībām trūkst kapacitātes konkursu izsludināšanā, vienlaikus lielāka pašvaldība jau iepriekš ir izstrādājusi preventīvas PMP metodes, piemēram, ieviešot mobilo jaunatnes darbu, jo uzskata, ka jēgpilnām, jauniešu motivāciju atbalstošām alternatīvām ir liela nozīme.
- Bieži vien **jauniešu organizācijas ir kūtras**, pašvaldības priecājas par katru projektu. Kvota noteikti ir pilnīgi pietiekama.
- Projektu apguves apjomu ietekmē **biedrību pieejamība reģionos** – piemēram, finansējums ir pieejams piecām biedrībām, bet pieteikušās tikai divas.
- Pašvaldībām un projekta vadībai **nav pilnīgas informācijas par NVO kapacitāti**.
- Jaunatnes darbinieki min, ka **nepiedalās, jo pietiek jau daudz citu projektu**.
- Mazākām biedrībām šādu projektu īstenošana **mēdz nebūt pa spēkam**, īpašs izaicinājums ir formālo procesu izpilde un priekšfinansējuma trūkums. Tomēr vairāki interviju dalībnieki min, ka **procedūras jaunatnes iniciatīvu projektiem projektā “Pumpurs” nav sarežģītas un ir viegli izpildāmas**.
- Ierobežojošs ir arī faktors, ka **viena NVO var īstenot tikai vienu projektu** – pašvaldībā nav tik daudz NVO kopumā, līdz ar to **jācenšas veidot sadarbības ar citviet esošām NVO**.

Izpēte liecina, ka praksē tiek realizēti dažādi mehānismi **jaunatnes iniciatīvu projektu ieviešanas uzlabošanai**:

- Kāda no pašvaldībām plāno **mudināt rakstīt projektus, piedāvājot labos piemērus**, un uzsver, ka **galvenais, lai projektus veido paši jaunieši**.
- Lielākās pašvaldībās ir kapacitāte **nozīmēt atsevišķu personu**, kas atbild par šiem projektiem, tam arī ir pozitīvs efekts, jo biedrības mēdz jaukt pašvaldību izsludinātos projektu konkursus, neizprast procesus.

Vienlaikus šo projektu **tehniskai vērtēšanai** ir identificētas gan priekšrocības, gan trūkumi:

- **Jaunatnes projektu ietvars ir elastīgs**, lai organizācijas varētu piemēroties, tas attīstās projekta ieviešanas gaitā un kontekstā, kļūstot precīzāks nosacījumos.
- Projekta gaitā **tiek ievērojami stiprināta vietējo organizāciju kapacitāte**, izglītojot par šāda tipa projektu izstrādi.
- Projektu vērtēšanā vairāki eksperti min **formālismu**, piemēram, kad projekts tiek noraidīts, jo nav aizpildīta pareizā veidlapa.
- Projektu vērtēšanas laikā **ir svarīgi “nepazaudēt” jaunieši**, kas ir iesaistīties izstrādes procesā – tas ir jāveido raitāks.
- FGD tiek minēts, ka īstenošanas procesā **neko nevar grozīt un to nepieciešams mainīt**.
- Apgrūtināta, ka **skolas nedod informāciju** par PMP dēļ datu aizsardzības.
- **Arī procedūrā ir varētu būt uzlabojumi** – labā prakse būtu ļaut organizācijām un pēc tam pašvaldībām pilnveidot projekta pieteikumus, ļaujot novērst atlases procesā identificētās nepilnības – tas ļautu pilnvērtīgi izmantot īstenošanā organizāciju kapacitāti un īstenot augstākas kvalitātes jaunatnes iniciatīvu projektus.

Pētījumā konstatēts, ka lielākoties mērķa grupas nezina, ka ir iespēja īstenot jaunatnes iniciatīvu projektus:

- tiek minēts, ka **jaunatnes NVO nezina** par Projektu;
- vecāku / aizbildņu diskusijās tika konstatēts, ka **vecāki / aizbildņi par šiem projektiem nav dzirdējuši**;
- **paši jaunieši zina, ka ir jaunatnes NVO, bet par projektiem neko nav dzirdējuši**. Ja piedalījušies, nevar identificēt, vai tie ir tieši projekta “Pumpurs” projekti. Jaunieši projektos īpaši neiesaistās, tomēr diskusijā tiek minēti labie piemēri. Viņi drīzāk iet tieši uz jaunatnes centru;
- attiecībā uz PMP grupas iesaisti jauniešu projektos, ir pausti viedokļi, ka lielākoties **noteiktā mērķa grupas iesaistes kvota (10%) ir pietiekama**;
- FGD apstiprina, ka **jaunatnes centri strādā ar PMP jauniešiem, tomēr to neizdala kā īpašu grupu**. PMP grupas jauniešu apmeklējums arī nav tik augsts kā aktīvo jauniešu, tomēr jaunatnes centri redz potenciālu viņu iesaistei. Mēdz būt situācijas, ka jaunieši arī vēršas jaunatnes centrā, piemēram, lūdzot palīdzēt mājas darbu izpildē. Tāpat tiem ir bijusi vajadzība sazināties ar sociālo dienestu, lai risinātu vardarbību ģimenē.

- Jaunatnes centri mēdz iesaistīties arī projektā “Proti un dari”, kas ir vērstas uz jauniešiem, kas jau ir “izkrituši no sistēmas” – tieši šis projekts arī palīdzēja uzsākt koordinējošāku procesu pašvaldībā par PMP.

Eksperts norāda, ka pašvaldības līmenī būtu nepieciešams veikt esošo un īstenoto jaunatnes iniciatīvu projektu izvērtējumu, lai izdarītu secinājumus un pilnveidotu darbību, tai skaitā, ietekmi uz tiešo mērķa grupu un lielāku pašas mērķa grupas iesaisti plānošanā un īstenošanā. Ja projektiem nav izstrādāta ietekmes mērīšanas sistēma un sasaiste ar kopējo pašvaldības un skolu PMP politiku, tad jaunatnes iniciatīvu projekti kā autonoma projekta komponente nesniegs gaidīto efektu.

3.3. Rīcībpolitikas rezultāti, iznākuma un rezultāta rādītāji

Šajā sadaļā aplūkoti MK 12.07.2016. noteikumos Nr. 460 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.3.4. specifiskā atbalsta mērķa “Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus” īstenošanas noteikumi un Projekta pieteikumā definētie specifiskie izvērtēšanas rādītāji (turpmāk – SIR).

Starpnovērtējuma periodā Projektā ir iesaistījušās 438 izglītības iestādes, kas veido 66% no kopumā plānotā izglītības iestāžu skaita. Novērtējuma laikā pilnībā īstenoti 7 jaunatnes iniciatīvu projekti. Kopumā ESF atbalstu individuālā PMP riska mazināšanas plāna ietvaros saņēmuši 13 368 izglītojamie, 21 858 individuālo plānu ietvaros. No profesionālās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu īpatsvars, kuri neturpina mācības citā izglītības iestādē, ir salīdzinoši stabils un novērtējuma perioda beigās (2019. gada otrajā ceturksnī) veidoja 5% sieviešu un 4% vīriešu vidū, bet vidēji visā periodā tie bija 4% izglītojamo.

Lai vērtētu rādītāju “Izglītības iestāžu skaits, kas ievieš un nodrošina sistēmisku atbalstu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanai” ir izveidota rādītāja pase un noteikti kritēriji, kuri raksturo rezultatīvā rādītāja izpildi: 1) izglītības iestādē Projekta laikā tiek sniegts PMP izglītojamiem nepieciešamais atbalsts; 2) izglītības iestādē un pašvaldībā ir izstrādāta iekšēja kārtība PMP prevencijas vadībai; 3) visi Projektā iesaistīto pašvaldību skolās strādājošie pedagogi pedagogiski metodiskajās sēdēs tiek iepazīstināti ar Projekta ietvaros izstrādātajiem materiāliem. Rādītāja pase iekļauta šī ziņojuma 9. pielikumā. Projekta rezultātu rādītāja sasniegšanu plānots novērtēt vienu reizi Projekta noslēgumā. (skat. 3.9. tabulu).

“Rīcībpolitikas rezultāti, iznākuma un rezultāta rādītāji”.

Avots: informācija no maksājuma pieprasījumiem, Projekta pieteikums, MK 12.07.2016. noteikumi Nr. 460

N.p.k.	Rādītāja nosaukums	Starpposmā sasniegtais rezultāts	Projekta noslēgumā plānotais rezultāts	Rādītāja izpilde (%)
1.	Izglītības iestāžu skaits, kas saņēmušas Eiropas Sociālā fonda atbalstu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanai (Izglītības iestāžu skaits)	438	665	66%
2.	Jaunatnes organizāciju un biedrību vai nodibinājumu, kas veic darbu ar jaunatni, atbalstīto projektu skaits (SIR) (Projektu skaits)	7 (169) ¹⁶	560	1% (30%) ¹⁷
3.	No profesionālās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu īpatsvars, kuri neturpina mācības citā izglītības iestādē (SIR) (Īpatsvars %)	4% ¹⁸	-	
4.	Vispārējas un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamie, kas saņēmuši ESF atbalstu individuālā PMP riska mazināšanas plāna ietvaros (SIR) (Izglītojamo skaits)	13 368 ¹⁹	-	
5.	Izglītības iestāžu skaits, kas ieviesušas un nodrošina sistēmisku atbalstu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanai (Izglītības iestāžu skaits)		665	
6.	Līdz 2018. gada 31. decembrim sertificētie izdevumi (eiro)	4 469 844,72 ²⁰	5 971 856 (līdz 31.12.2018.)	

¹⁶ Pirmie jauniešu iniciatīvu projektu konkursi tika izsludināti 2018. gada nogalē. Saskaņā ar maksājumu pieprasījuma reģistra datiem (uz 11.11.2019.) konkursu rezultātā tika apstiprināti 79 projekti 31 pašvaldībā. Otrā projektu konkursu kārtā tika izsludināta 2019. gada aprīļa-jūnija periodā ar iespēju uzsākt projektus augustā-septembrī, kurā tika apstiprināti 97 projekti no 40 pašvaldībām. 7 jaunatnes iniciatīvu projekti ir tādi, kas uzsākti un veiksmīgi noslēgušies starpnovērtējuma periodā.

¹⁷ 7 pilnībā īstenotie projekti veido 1,2% no plānotā rezultāta, bet apstiprinātie projekta iesniegumi 30% no kopumā plānotā projektu skaita.

¹⁸ Starpnovērtējuma perioda aplūkotajos 10 ceturkšņos rādītāja vidējā vērtība bija 4% (gan vīriešu, gan sieviešu vidū) 2019. gada otrajā ceturksnī rādītāja vērtība bija 5% izglītojamo vīriešu un 4% sieviešu grupā.

¹⁹ Starpnovērtējuma perioda laikā īstenoti 21 858 IAP, atbalstu saņēmuši 13 368 unikāli izglītojamie. Līdz Projekta noslēgumam kopumā plānots īstenot 64 504 IAP.

²⁰ Apstiprinātie kopējie projekta izdevumi par pārskata periodu līdz 2018. gada 31. decembrim.

Papildu tam, Projekts tiešā veidā ietekmē un atbalsta vairāku nacionāla līmeņa ar PMP saistītu izglītības nozares mērķu sasniegšanu, kas noteikti IAP 2014. – 2020. gadam:

- 2018./2019. mācību gadā 6% no valstī kopumā deklarētajiem bērniem 5 – 18 gadu vecumā nebija reģistrēti nevienā izglītības iestādē, kas ir divas reizes lielāks īpatsvars, kā IAP 2014. – 2020 plānotā vērtība. IKVD norāda arī nozīmīgām nepilnībām šo datu uzskaitē – ievērojama daļa (~80%) no izglītības iestādēs neregistrētajiem bērniem veido ārzemēs dzīvojošie bērni, bet par 6% nav informācijas vai pašvaldība noskaidro informāciju.
- Skolu nepabeigušo un izglītībā neiesaistīto iedzīvotāju īpatsvars 2018. gadā veidoja 8,3%, kas ir par 1,7% mazāks īpatsvars, kā IAP 2014. – 2020 gadam plānotā vērtība.
- Par nesekmību un nodarbību neapmeklēšanu no profesionālās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu skaita īpatsvars 2019./2020. mācību gada sākumā veidoja 4% no vidējās profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo skaita, kas par 1% pārsniedz 2020. gada plānoto vērtību. (Skat. 3.10. tabulu).

3.10. tabula

“Rīcībpolitikas mērķi”.

Avots: IAP 2014 – 2020, IKVD sniegtā informācija, IKVD 2018. gada pārskats, CSP

N.p.k.	Rādītāja nosaukums	Starpposmā sasniegtais rezultāts	2020. gadā plānotais rezultāts
1.	Obligātās izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē, īpatsvars, %. (IAP 2014-2020)	6% (2018./2019. mācību gadā) ²¹	3% (2020)
2.	Skolu nepabeigušo un izglītībā neiesaistīto iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā 18-24 gadi, %. (IAP 2014-2020)	8,3% (2018) ²²	10% (2020)
3.	Par nesekmību un nodarbību neapmeklēšanu no profesionālās vidējās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu skaita īpatsvars, %. (IAP 2014-2020)	4% (2019) ²³	3% (2020)

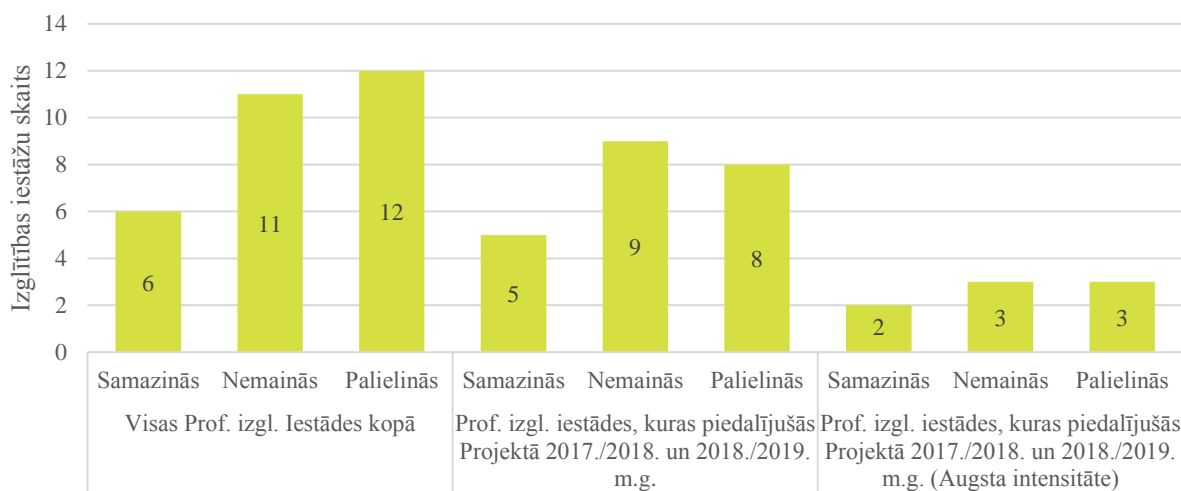
IKVD sniegtā informācija par no profesionālās izglītības iestādēm atskaitītajiem izglītojamajiem ļauj veikt padziļinātu analīzi, bet, vismaz pagaidām, nav iespējams izdarīt secinājumus par Projekta ietekmi uz atskaitīto izglītojamo īpatsvaru. No 29 izglītības iestādēm, par kurām ir pieejami dati par izglītojamo īpatsvaru no 2017. – 2018. gadam 6 izglītojamo

²¹ Obligātās izglītības vecumā esošo bērnu (no 5 līdz 18 gadiem) skaits, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē (6% jeb 17 169 no kopējā Latvijā deklarēto bērnu skaits). Avots: IKVD gada 2018.gada pārskats.

²² Centrālā statistikas pārvalde, Iedzīvotāju izglītības līmenis (2018) (Darbaspēka apsekojums, tabulas kods datu bāzē NBG370)

²³ IKVD sniegtā informācija, 2019./2020. mācību gada sākums

Īpatsvars, kuri atskaitīti par nesekmību vai nodarbību neapmeklēšanu ir samazinājies, 11 izglītības iestādēs bijis stabils, bet 12 izglītības iestādēs situācija ir pasliktinājusies un rādītājs pieaudzis. Tendences, kas varētu liecināt par Projekta ietekmi uz rīcībpolitikas mērķa sasniegšanu, nav vērojamas arī aplūkojot tikai profesionālās izglītības iestādes, kuras piedalījušās Projektā. Arī aplūkojot izglītības iestādes, kurām raksturīga augstāka iesaistes intensitāte un IAP attiecība pret izglītojamo skaitu starpnovērtējuma periodā pārsniedz 30%, nav vērojamas tendences, kas varētu liecināt par ietekmi. (Skat. 3.9. attēlu.)

3.9. attēls “Par nesekmību un nodarbību neapmeklēšanu no profesionālās vidējās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu skaita tendences”.

Avots: IKVD

Pati par sevi tendenču neesamība atskaitīto audzēkņu rādītājos profesionālajās izglītības iestādēs nenorāda uz to, ka Projektam nav ietekmes uz šiem rādītājiem. Iespējams Projekta ietekme pagaidām nav rezultējusies par nesekmību vai nepietiekošu nodarbību apmeklējumu atskaitīto izglītojamo samazinājumā, bet bez atbalsta pasākumiem būtu vērojams lielāks atskaitīto izglītojamo palielinājums.

3.4. Sadarbības partneru Projekta komponentu vērtējums

Aplūkojot izglītības iestāžu un pašvaldību aptaujā sniegtās atbildes, var secināt, ka vērtējums par apmierinātību dažādām Projekta īstenošanas komponentēm ir līdzīgs un nevienā no pozīcijām nav vērojamas izteikti pretējs respondentu viedoklis. Kopumā pašvaldību pārstāvji dažādas Projekta komponentes vērtējuši nedaudz pozitīvāk.

Visaugstāk sadarbības partneri – pašvaldības un izglītības iestādes – vērtējuši sadarbību ar Projekta komandu (sasniedzamību un iesaisti), proti, ar to pilnībā vai drīzāk apmierināti ir 92% pašvaldību pārstāvji un 86% izglītības iestāžu pārstāvji. Augstu vērtēts arī Projekta

komandas sniegtais atbalsts un komunikācijas kvalitāte – to kā pilnībā vai drīzāk apmierinošu vērtējuši 87% izglītības iestāžu pārstāvju un 91% pašvaldības pārstāvju.

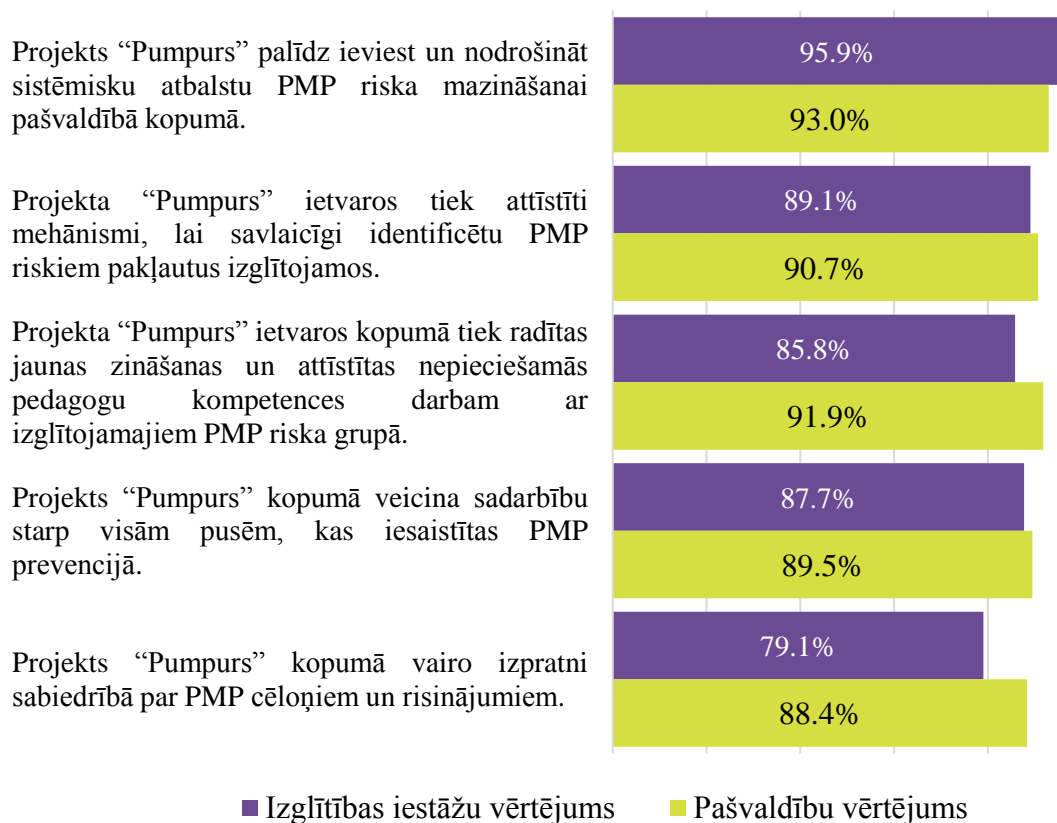
Vismazāk pozitīvi vērtēta ikmēneša atskaišu lietderība un atbilstība Projekta mērķiem, bet kopumā arī ikmēneša atskaites ir vērtētas pozitīvi – 77% izglītības iestāžu un 79% pašvaldību pārstāvji ir drīzāk vai pilnībā apmierināti ar ikmēneša atskaišu lietderību un atbilstību Projekta mērķiem. (Skat. 3.10. attēlu.)

3.10. attēls “Pašvaldību un izglītības iestāžu vērtējums par dažādām Projekta komponentēm, respondentu īpatsvars, kuri pilnībā vai drīzāk apmierināti”.

Avots: Izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvju aptaujas

Aptauju dati liecina, ka pašvaldību un izglītības iestāžu pārstāvji kopumā augstu vērtē arī Projekta ilgtspējas potenciālu un lielākā daļa respondentu aptaujās norāda, ka Projekts kopumā atbalsta dažādus ilgtspēju veidojošos elementus. Vispozitīvāk tiek vērtēta Projekta ietekme uz sistēmiska atbalsta veidošanu PMP riska mazināšanai pašvaldībā kopumā – šim apgalvojumam pilnībā piekrīt vai piekrīt 95,9% izglītības iestāžu un 93% pašvaldību pārstāvji. Pozitīvi vērtēta arī Projekta ietekme uz mehānismu attīstību savlaicīgai PMP risku identificēšanai – apgalvojumam pilnībā vai drīzāk piekrīt 89,1% izglītības iestāžu un 90,7% pašvaldību pārstāvju. Kopumā pozitīvi, bet viszemāk no visiem ilgtspēju veidošajiem elementiem, gan pašvaldības, gan izglītības iestādes pārstāvji vērtējuši to, ka Projekts kopumā vairo izpratni sabiedrībā par PMP cēloņiem un risinājumiem – šim apgalvojumam piekrīt 79,1% izglītības iestāžu pārstāvju un 88,4% pašvaldību pārstāvju. (Skat. 3.11. attēlu.)

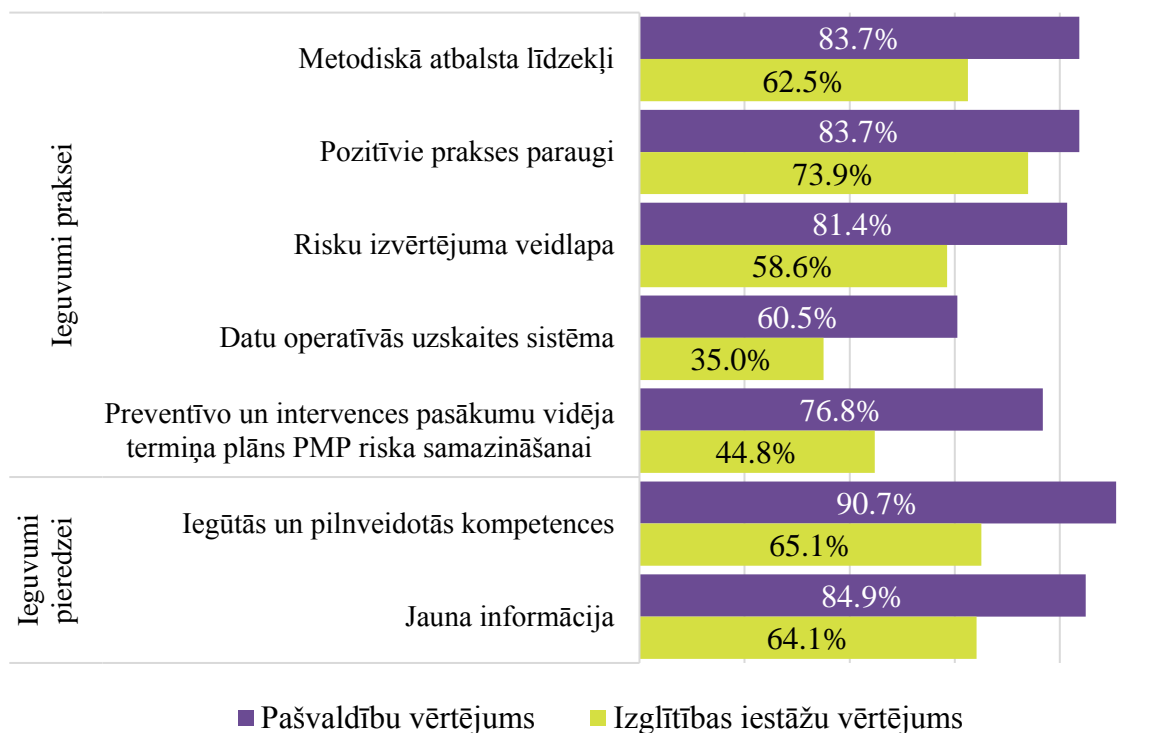

3.11. attēls "Pašvaldību un izglītības iestāžu vērtējums par Projekta ilgspējas potenciālu (respondentu īpatsvars, kuri pilnībā vai drīzāk piekrīt apgalvojumam)".

Avots: Izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvju aptaujas

Projekta komponentu griezumā iesaistīto pušu vērtējums par to ilgspēju kopumā arī ir pozitīvs, tomēr ir vērojamas nozīmīgas atšķirības izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvju sniegtajā vērtējumā. Pašvaldības kopumā visu Projekta komponentu noderīgumu pēc Projekta noslēgšanās vērtē ievērojami augstāk, nekā izglītības iestāžu pārstāvji.

Visaugstāk vērtēts pozitīvo prakses paraugu noderīgumus, ko 83,7% pašvaldību pārstāvju un 73,9% izglītības iestāžu pārstāvju vērtējuši kā drīzāk noderīgus vai ļoti noderīgus pēc Projekta noslēgšanās. Augstu vērtētas arī Projekta laikā iegūtās vai pilnveidotās kompetences – 90,7% pašvaldības pārstāvju un 65,1% izglītības iestāžu pārstāvji vērtējuši šo komponenti kā drīzāk noderīgu vai noderīgu pēc Projekta noslēgšanās. Visatšķirīgāk vērtētās komponentes ir datu operatīvās uzskaites sistēma un Preventīvo un intervences pasākumu vidēja termiņa plāns PMP riska samazināšanai, kuru ilgspēju pašvaldības vērtējušas ievērojami augstāk. (Skat. 3.12. attēlu.)

3.12. attēls “Pašvaldību un izglītības iestāžu vērtējums par Projekta komponentu noderīgumu (respondentu īpatsvars, kuri komponentes vērtējuši, kā drīzāk noderīgas un ļoti noderīgas”).

Avots: Izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvju aptaujas

3.5. Projekta komponentu mijiedarbība

Visām projekta komponentēm ir jāveido efektīvs instrumentu kopums PMP risku agrīnai diagnostikai un vadībai.

Komponentu mijiedarbība Projekta kvalitatīvai ieviešanai

Projektā ir ietvertas komponentes, kas attiecas uz Projekta ieviešanas kvalitātes paaugstināšanu – metodiskie materiāli, pedagogu tālākizglītības kursi, supervīzijas, dažādi pasākumi – konferences, darbnīcas, semināri, kā arī sabiedrības informēšanas aktivitātes. Pētījuma ietvaros veikto izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvju aptaujas respondentu **pozitīvais vērtējums** par šiem instrumentiem var liecināt, ka tie tiek aktīvi izmantoti.

- **Projekta īstenošana un vadība** ir centrālā Projekta komponente, kas ir priekšnoteikums gan sadarbības partneru piesaistei un iesaistei, gan sadarbības partneru konsultatīvā atbalsta nodrošināšanai par administratīviem un saturiskiem Projekta īstenošanas jautājumiem. Projekta vadība un konsultatīvais atbalsts ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem pārējo Projekta komponentu ieviešanai. Gan intervētie eksperti, gan pašvaldības, gan

izglītības iestāžu pārstāvji gadījuma izpētēs Projekta īstenošanas konsultatīvo komponenti vērtē pozitīvi.

- **Atbalsts pašvaldībai Projekta ieviešanā** – Projekts satur vairākas komponentes, kas orientētas uz atbalstu pašvaldībām (metodoloģiskās vadlīnijas, datu operatīvās sistēmas izveidi, PMP mazināšanas plāna izstrāde, darbnīcas pašvaldību darbiniekiem, informatīvi materiāli u.c.). Atbalsts pašvaldībai veido ietvaru citu Projekta komponentu ieviešanai. Gadījuma izpētē gūtās atziņas, liecina, ka Projektam ir atšķirīga ietekme uz pašvaldības līmeņa darbu PMP mazināšanai. Ir pašvaldības, kur tas ļāvis aktualizēt PMP jautājumus un attīstīt sistēmiskāku pieeju to risināšanai, bet citās no gadījuma izpētēs aplūkotajām pašvaldībām Projekta ietekme bijusi salīdzinoši neliela.
- Izglītības iestāžu aptaujas rezultāti liecina, ka, vērtējot projekta “Pumpurs” ietekmi uz atbalstošas mācību vides izveidi, respondenti norāda, ka **vislielākā ietekme ir dažāda veida informatīvajiem materiāliem** (t.sk. videomateriāli, info grafikas, prezentācijas, bukleti u.c.) (ļoti liela ietekme – 22,01%, liela ietekme – 42,41%) **un metodiskajiem atbalsta līdzekļiem** (ļoti liela ietekme – 17,74%, liela ietekme – 45,09%).
- Savukārt salīdzinoši **neliela un maza ietekme** respondentu vērtējumā ir projekta “Pumpurs” **ievadsemināriem** (neliela ietekme – 22,12%, maza ietekme – 4,59%), **supervīzijām** (neliela ietekme – 20,09%, maza ietekme – 5,34%) un **projekta “Pumpurs” konferencēm** (neliela ietekme – 19,76%, maza ietekme – 3,53%). Gadījuma izpētes gan liecina, ka supervīzijas ir viena no vīpozitīvāk vērtētajām Projekta komponentēm. Tāpat jāņem vērā, ka Projektā organizētajos klātienes pasākumos (ievadsemināros, konferencēs) piedalās ierobežots dalībnieku skaits – atšķirībā, piemēram, no brīvpiekluves materiāliem, ne visiem respondentiem šīs Projekta komponentes ir bijušas pieejamas.
- Arī pašvaldību pārstāvju aptaujas vērtējums par Projekta **komunikācijas un iesaistes materiālu (sociālo tīklu informācija, video rullīši, TV raidījumi u.tml.) atbalstu ikdienas darbā** ir salīdzinoši augsts un augstāks nekā izglītības iestāžu pārstāvjiem. Proti, 79% pašvaldību pārstāvji atzinuši, ka Projekta komunikācijas un iesaistes materiāli “pilnībā nodrošina” vai “drīzāk nodrošina” atbalstu ikdienas darbā.
- Gadījuma izpētē iegūtā informācija liecina, ka, ka turpinoties sabiedrības informēšanas aktivitātēm, **palielinās arī sabiedrības, īpaši vecāku / aizbildņu informētība par Projektu**. Konstatētas situācijas, kad pēc informācijas uzzināšanas par Projektu, vecāki / aizbildņi vērsas skolā vai pašvaldībā, lai uzzinātu par bērna dalības iespējām Projektā. Tas liecina, ka **sabiedrības informēšanas komponentei ir zināma ietekme uz Projekta izplatību**. Tāpat tika pausti viedokļi, ka sabiedrības informēšanas aktivitātes veicina gan

Projekta atpazīstamību, gan uzlabo tēlu (ja sākotnēji Projekts kādos aspektos tika uzskatīts par “soda instrumentu” vai par “nabagu projektu”.

Jaunatnes iniciatīvu projektu integrācija Projektā

Jaunatnes iniciatīvu projektus izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvji vērtē pozitīvi, kaut arī daļa atzīst, ka nevar tos novērtēt. Vecāki / aizbildņi ir maz informēti par jaunatnes iniciatīvu projektiem. Komponentes ieviešana ir salīdzinoši nesen uzsākta, tomēr no FGD un intervijām ir iespējams izdarīt secinājumus par tās integrāciju Projektā kopumā.

FGD dalībnieki un intervētie eksperti atzīst, ka:

- sadarbība **sekmē neformālās izglītības metožu** integrāciju izglītības procesā, jaunatnes organizāciju un izglītības iestāžu savstarpējo sadarbību un uzticēšanos un izglītības kvalitātes paaugstināšanos;
- no jau uzsāktajiem jauniešu projektiem ir redzami reāli ieguvumi, īpaši, ja iniciators ir pati skola un jaunieši, jo **ļoti svarīga ir sasaiste ar izglītības procesu**;
- **izglītības iestādēm ir nozīmīga loma jauniešu iniciatīvu projektu īstenošanā** – tām ir labāka projektu īstenošanas pieredze un zināšanas un prasmes identificēt PMP riska grupas jauniešus, kā jaunatnes organizācijām, bet trūkst pieredzes neformālās izglītības metožu un instrumentu pielietošanā;
- pētījumā iegūtie dati liecina, ka jaunatnes iniciatīvu projekti ir viena no tām Projekta komponentēm, par ko ir vislielākā mediju interese, kas palīdz veidot Projekta atpazīstamību un kopējo tēlu. To apliecina gan intervijās paustais, gan LETA mediju monitorings un publicitātes analīze.

Intervētie **jaunatnes organizāciju eksperti** arī uzsver nepieciešamību aktīvākai sadarbībai ar skolu gan mērķa grupas identificēšanai un sadarbībai PMP risku mazināšanā, gan informācijas pieejamībai par citām Projekta aktivitātēm. Vienlaikus pastāv personas datu aizsardzības izaicinājumi, kas liedz efektīvi īstenot šo sadarbību.

Izglītības iestādes gan norāda, ka tām ir grūti iesaistīt PMP grupas izglītojamus jauniešu projektos, arī FGD jauniešu un vecāku / aizbildņu grupām apliecina, ka par jaunatnes iniciatīvu projektiem ir maz informācijas vai arī esošie projekti netiek identificēti kā Projekta ietvaros īstenoti.

Kā pastāvošs risks šīs komponentes integrācijai Projektā FGD tiek minēta **mākslīgas sadarbības veidošana** starp jaunatnes organizācijām un izglītības iestādēm, skolu fondu izmantošana, lai atbilstu formālajām prasībām par nevalstisko organizāciju kā iesniedzēju. Tiek izteikti priekšlikumi, ka arī skolas varētu īstenot neformālās izglītības projektus. Jau tagad tiek

norādīta pozitīvā ietekme jaunatnes iniciatīvu projektu īstenošana skolās, kas nav Projekta skolas.

Komponenšu mijiedarbība izglītojamo atbalstam

Uz izglītojamo orientētās komponentes (ekonomiskais un individuālais konsultatīvais atbalsts) tiek minētas kā nozīmīgākās Projekta komponentes gan ekspertu intervijās, gan gadījuma izpētēs, pie tam, vairākos saskares punktos tās veido nozīmīgu savstarpēju sinerģiju ar citām Projekta komponentēm:

- Gadījuma izpētēs lielākā daļa no FGD un interviju dalībniekiem norāda, ka individuāls atbalsts izglītojamajiem ir svarīgākā un biežāk izmantotā Projekta komponente. Savukārt, kā vērtīgākā komponente, kas orientēta uz pedagogiem, tiek minēta **supervīziju** nodrošināšana, kas būtiski palīdz pilnveidot pedagoga kompetences (t.sk. darbā ar PMP izglītojamajiem).
- Gadījuma izpētēs tiek minēts, ka no Projekta vadības komandas ir norādes, par to, ka individuālos atbalsta veidus vajadzētu kombinēt. Bieži tas ir lietderīgi, bet ne vienmēr individuālā ekonomiskā un konsultatīvā atbalsta kombinēšana ir vēlama – ir izglītojamie, kuriem ir sociālekonomiski riski, bet nav nepieciešamība pēc konsultatīva ekonomiska atbalsta.
- Individuāla konsultatīvā atbalsta sniegšanai ir ietekme ne vien uz izglītojamo, bet arī uz konsultāciju sniedzējiem – mācību priekšmetu pedagogiem, kuri individuālā darbā, mēdz izmantot jaunas mācību metodes un pieejas, kā arī veido ciešākas profesionāli emocionālās saites ar izglītojamajiem.
- Gadījuma izpētēs tiek minēti gadījumi, kad individuāls ekonomiskais atbalsts atsevišķos gadījumos ir svarīgi ne vien, lai izglītojamais varētu nokļūt skolā un saņemt ēdināšanas pakalpojumus, bet arī atsevišķos gadījumos ekonomiskais atbalsts var veicināt vecāku / aizbildņu un izglītojamo motivāciju līdzdarboties individuālā konsultatīvā atbalsta īstenošanā, jo daļība Projektā nozīmīgi uzlabo izglītojamā sociālekonomisko situāciju. Profesionālās izglītības iestādēs ir izteikti augstāks to IAP īpatsvars, kuros plānoti tikai ekonomiskā atbalsta pasākumi (2018./2019. mācību gadā 43% IAP profesionālās izglītības iestādēs, salīdzinot ar 8% vispārīzglītojošo iestāžu vidū).

3.6. Projekta kopējās ietekmes novērtējums

Pirms Projekta ieviešanas tika veikts plašs *ex-ante* novērtējums, kurš ir ietverts Konceptijā. Projekts nosaka preventīvā un intervences līmeņa aktivitātes individuālajam

atbalstam un atbalsta sistēmai *ex-ante* identificēto problēmu risināšanai, tomēr ietekmes vērtējums ir veicams pret *ex-ante* situāciju nevis darbību ieviešanas intensitāti. Nozīmīgi uzsvērt, ka Projektam lielākoties ir ietekme tieši uz Projektā iesaistītajiem sadarbības partneriem un izglītības iestādēm nevis uz visām izglītības iestādēm. (Skat 3.11. tabulu)

3.11. tabula

“Projekta “Pumpurs ietekme uz *ex-ante* definētajām problēmām”.

Avots: Autoru apkopots

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
Datu uzskaites problemātika	<p><u><i>Daļēja</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts risina daļu no <i>ex-ante</i> definētās datu uzskaites problemātikas, jo tā lielākoties ir risināma izglītības politikas nevis Projekta līmenī. Vienlaikus Projekta ietvaros ir uzsākta specifisku uz PMP risku attiecināmu datu uzkrāšana, izveidojot APUIS datu uzskaites sistēmu. ▪ APUIS sistēma ir aprobēta un Projektā iesaistīto izglītības iestāžu personāls kopumā sistēmu raksturo kā ērtu un prot tajā orientēties un uzkrāt datus. ▪ Projekta īstenošanas laikā ir izveidojušās iestrādes, datu analīzei un atbalsta pasākumu uzraudzībai. ▪ APUIS sistēma vairāk kalpo, kā Projekta vadības instruments atbalsta pasākumu uzraudzībai, uzskaitēi un vadībai. Uzkrātā informācija par mērķa grupas PMP riskiem iekļauj riskus, kuru vadībai un risināšanai izglītības iestāde var piedāvāt piemērotus atbalsta pasākumus. Pedagogi un izglītības iestāžu vadītāji norāda, ka pastāv riski, kurus pedagogi nespēj identificēt, kā arī tādi riski, kam izglītības iestāde nespēj piedāvāt atbilstošus atbalsta pasākumus. ▪ Projekts paredz vismaz daļēju APUIS integrāciju VIIS pēc Projekta laikā veiktas testēšanas un aprobēšanas, bet pašlaik trūkst skaidra redzējuma par to, kuras no sadaļām un kādā apjomā varētu nākotnē kļūt par VIIS daļu. ▪ Datu uzskaites problemātikā nozīmīga ir iecere Projekta turpmākajā īstenošanas laikā attīstīt interaktīvo rīku, kas apvienotu gan teorētisku sadaļu un daļu no Projekta materiāliem, gan arī kalpotu kā līdzeklis datu apkopošanai un izmantošanai atbalsta plānošanā un sniegšanā PMP izglītojamajiem. Atzinīgi vērtējama arī iecere interaktīvo rīku veidot sasaistē ar kādu jau pastāvošu un mācību vidē aprobētu platformu, piemēram, e-klasi.
Starpinstitūciju sadarbības veicināšana	<p><u><i>Vidēja</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektā tiek veicināta starpinstitūciju sadarbība pašvaldību līmenī, ir pašvaldības, kam Projekts ir ļāvis aktualizēt PMP problemātiku un no cita skatupunkta paraudzīties uz iespējamajiem risinājumiem.

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Darbniecām pašvaldību pārstāvjiem pastāv potenciāla ietekme uz starpinstitūciju sadarbības veicināšanu. ▪ Gadījuma izpētes un ekspertu intervijas liecina, pašvaldībās vidēja termiņa plānu izveide notikusi drīzāk formāli. Pedagogi un izglītības iestāžu vadītāji kopumā nav informēti par vidēja termiņa PMP mazināšanas plānu pašvaldībā. ▪ Izglītības iestāžu līmenī nepastāv Projekta noteikti starpinstitūciju sadarbības mehānismi. Pētījumā iegūta informācija par dažādu mehānismu izmantošanu, taču tas var neliecināt, ka tādi pastāv visur.
Uzlabojumu ieviešana sociālekonomiskajās politikās	<p><u>Zema</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektu uzrauga starpinstitūciju Uzraudzības padome, taču identificēta papildu nepieciešamība veidot diskusiju par sadarbību un dažādu jomu atbildību PMP risku mazināšanā. ▪ Eksperti kopumā ir piesardzīgi par to, ka Projekts ir palīdzējis aktualizēt PMP problemātiku politikas veidotāju vidū. Nozares politikas eksperti norāda, ka saredz atsevišķa Projekta komponentes, kuras varētu attīstīt un turpināt gan kā nacionāla līmeņa politikas, gan līdzīgu projektveida atbalsta pasākumos, vienlaikus norādot uz pašvaldību nozīmīgo lomu PMP mazināšanā un atbalsta pasākumu nodrošināšanā.
Īpaši intensīvs atbalsts profesionālajam izglītības iestādēm, ņemot vērā salīdzinoši augstākos kavējumu rādītājus	<p><u>Augsta</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gan pieejamības, gan iesaistes rādītāji norāda uz salīdzinoši augstāku profesionālo izglītības iestāžu izglītojamo iesaisti Projektā. ▪ Profesionālajās izglītības iestādēs ir lielāks to izglītojamo īpatsvars, kuri saņem individuālu ekonomisko atbalstu.
Skolas vides uzlabošana	<p><u>Dalēja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gadījuma izpētēs dažādas iesaistītās puses norāda uz būtisku psiho-emocionālās vides un savstarpējo attiecību uzlabošanas izglītības iestādēs, kurās tiek īstenots Projekts. ▪ Ar skolas vidi saistītie riski bieži tiek reducēti uz mācīšanās grūtībām, identificēta vajadzība papildu resursam psihologam, kā arī dažādām aktivitātēm vardarbības mazināšanai un psiho-emocionālajam atbalstam. ▪ Projekta ietekmes vērtējums interviju un FGD laikā tika akcentēts izglītības iestāžu reorganizācijas gadījumos, gan izglītojamajiem jāiekļaujas jaunā skolas vidē, jāiepazīst jauni klases biedri, jāmacās jaunās skolas nosacījumi.
Skolas personāla kapacitātes celšana PMP risku prevencijā,	<p><u>Dalēja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektā iesaistītais personāls tiek izglītoti par PMP risku prevenciju. Dažādas uz pedagogu kompetences pilnveidi

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
tai skaitā, agrīnās brīdināšanas sistēmas izstrādē	<p>orientētās Projekta komponentes kopumā tiek raksturotas pozitīvi. Vienlaikus gadījuma izpētēs gūtās atziņas skaidri norāda tikai uz supervīzijām, kā īpaši nozīmīgām pedagogu kompetences pilnveidē.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pedagogi norāda uz nepieciešamību pēc kompetences celšanas (mācībām, metodiskajiem līdzekļiem, konsultatīvā atbalsta pedagogam u.c.) darbam ar bērniem ar speciālām vajadzībām iekļaujošās izglītības kontekstā. ▪ Pētījumā nav gūts apstiprinājums, ka tiek veiktas mērķtiecīgas darbības Projektā neiesaistītā personāla izglītošanai.
Finansējuma trūkums izglītības iestādēm darbam ar PMP riskiem	<p><u>Augsta</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts tieši nodrošina finansējumu izglītības iestādēm darbam ar PMP riskiem. Projekts neparedz tādu risku mazināšanas finansējumu, kas ir ārpus izglītības iestādes kompetences. ▪ Projekta lielāko izdevumu daļu veido komponentes, kas tieši atkarīgas no pastāvīga papildu finansējuma (individuāls konsultatīvais atbalsts sadarbības partneru personālam, individuāls ekonomiskais atbalsts, Projekta īstenošanas un vadības personāls).
Individuālas pieejas nodrošināšana PMP riska prevencijai un novēršanai	<p><u>Augsta</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts ir tieši vērsts uz individuālas pieejas nodrošināšanu PMP riska prevencijai un novēršanai. Pieejas ieviešanas uzraudzība notiek vairākos līmeņos – izglītības iestādē, pašvaldībā un IKVD. ▪ Personāla kapacitāte (gan mācību priekšmetu pedagogu, gan atbalsta personāla) bieži ir galvenais ierobežojošais faktors individualizētas pieejas īstenošanai – ir gadījumi, kad izglītojamais nevar saņemt nepieciešamo atbalsta veidu, vai saņemt to pietiekošā apjomā, lai varētu pilnībā novērst PMP riskus. ▪ Pieeja kopumā ir individuāli pielāgota katram atbalsta saņēmējam, bet visbiežākais atbalsta pasākumu veids ir individuāls konsultatīvais atbalsts mācību priekšmeta apguvei. Gadījuma izpētēs pedagogi paši atzīst, ka izglītības iestāde bieži nespēj risināt citus izglītojamā PMP riskus.
Atbalsta mehānismu kombinēšana	<p><u>Dalēja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektā nav konstatēta atbalsta mehānismu kombinēšana kā tipiska prakse vispārizglītojošās izglītības iestādēs 2018./2019. mācību gadā 83% no IAP veidoja tikai individuāla konsultatīvā atbalsta pasākumi. ▪ Tā ir izteiktāka prakse profesionālās izglītības iestādēs, kur konsultatīvā un ekonomiskā atbalsta kombinācija bija raksturīga 27% īstenoto IAP – tas galvenokārt tiek skaidrots ar augstāku nepieciešamību pēc individuālā ekonomiskā atbalsta

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
	<p>profesionālajās izglītības iestādēs, bet ir iespējams identificēt arī citus iemeslus (vispārējo izglītības iestāžu informētību par ekonomiskā atbalsta pasākumiem, pašvaldības līmeņa uzstādījumus ekonomiskā atbalsta saņemšanai).</p>
<p>Tādu atbalsta mehānismu izmantošana, kas nav saistīti ar izglītību un mācībām</p>	<p><u>Zema</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektā citi atbalsta mehānismi, kas nav saistīti ar izglītību un mācībām, tiek izmantoti salīdzinoši mazākā intensitātē. Sociālās vides, veselības un ar ģimeni saistīto risku mazināšanas mehānismi tiek izmantoti izteikti zemā intensitātē, jo izglītības iestādes uzskata, ka tie nav izglītības iestādes kompetencē. ▪ Atzinīgi tiek vērtēti jaunatnes iniciatīvu projekti, kas primāri nav saistīti ar mācībām, bet ar neformālās izglītības metodēm var būt nozīmīgs vērtībizglītības mehānisms. ▪ Projektā piedāvātās atbalsta komponentes nav piemērots kompleksu PMP risku veidojošo problēmu risināšanai (nabadzība, sliktas/nelabvēlīgas attiecības ar ģimenes locekļiem, vāja motivācija u.c.).
<p>Agru darba attiecību uzsākšanas risku mazināšana, tai skaitā, karjeras izglītības attīstīšana</p>	<p><u>Nav novērtējama</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gadījuma izpētēs nav gūta informācija par Projekta ietvaros izmantotiem karjeras izglītības mehānismiem. Vienlaikus izglītības iestāžu pārstāvji pauž vispārīgus piemērus, ka izglītojamiem atsevišķos gadījumos ir paaugstinājusies interese par personīgo izaugsmi un mācībām kopumā.
<p>Agrīnās grūtniecības un laulību, kopdzīves risku mazināšana</p>	<p><u>Nav novērtējama</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pētījumā nav gūta informācija par īpašām aktivitātēm šo risku mazināšanai. Ne ekspertu intervijās, ne gadījuma izpētēs šis PMP risks netiek minēts, kā īpaši izplatīts. ▪ Arī APUIS sistēmas informācija par identificētajiem riskiem neliecina par biežu grūtniecības vai agrīnu attiecību risku sastopamību – šie PMP riski kopā atbilst 0,002% atbalsta pasākumu, bet tas var arī liecināt, ka izglītības iestādes nespēj identificēt šos riskus vai piedāvāt tiem atbilstošus atbalsta pasākumus.
<p>Izglītības satura un pasniegšanas pilnveide</p>	<p><u>Nav novērtējama</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts nav vērsts uz izglītības satura un pasniegšanas pilnveidi, taču FGD un intervijās ir konstatēts, ka tiek pozitīvi vērtēta pedagogu sagatavošanās un jaunu metožu izmantošana individuālajās konsultācijās. ▪ Ekspertu intervijās saistošs un kvalitatīvs izglītības saturs un tā pasniegšana tiek minēts, kā viens no atslēgas faktoriem PMP mazināšanai ilgtermiņā.

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izglītības pasniegšanas pilnveide var būt skolotāju palīgu izmantošana stundās.
Tādu principu kā individuālo spēju un talantu attīstība, labvēlīgas mācību vides nodrošināšana, atbalstošs pedagoģiskais personāls īstenošana	<p><u>Nav novērtējama</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts ir tieši vērst uz individuālo pieeju un pedagoģisko atbalstu. FGD un intervijas norāda pozitīvo ietekmi pedagoģiskā personāla atbalstošas attieksmes veidošanā. ▪ Atsevišķu jauniešu iniciatīvu projektu ietvaros ir veiktas uz individuālu talantu attīstību plānotas darbības. ▪ Vienlaikus nav gūta pārliecība, ka Projekts papildu iegulda individuālo spēju un talantu attīstībā PMP riska grupas jauniešiem.
Alternatīvu izglītības veidu nodrošināšana – jaunatnes organizācijās, jaunatnes centros u.tml.	<p><u>Dalēja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts paredz specifiskās aktivitātes alternatīvo izglītības veidu īstenošanai, tomēr Pētījuma īstenošanas periodā nav iespējams gūt pierādījumus pozitīvai ietekmei, jo komponentes īstenošana ir tikai uzsākta. Dažādas mērķa grupas par to sniedz pretrunīgu informāciju, bet kopumā jaunatnes iniciatīvu projektos attīstītās alternatīvas izglītības pieejas tiek raksturotas kā vērtīgas.
Vecāku / aizbildņu izglītošana un iesaiste	<p><u>Dalēja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekts īsteno aktivitātes vecāku / aizbildņu iesaistei un informēšanai, taču papildu izvēršamas aktivitātes PMP risku atpazīšanai, kā arī visas sabiedrības, tai skaitā topošo vecāku / aizbildņu informēšanai. ▪ Īstenojot Projektu pedagogi un izglītības iestāžu vadības komandas norāda uz pieaugošu atpazīstamību vecāku / aizbildņu vidū, arvien biežāk vecāki / aizbildņi paši interesējās par iespējam saņemt atbalsta pasākumus. ▪ Vienlaikus vecāku / aizbildņu iesaiste IAP uzraudzībā ir ierobežota – ir jāsaņem vecāka / aizbildņa piekrišana izglītojamā dalībai projektā. Vecāki / aizbildņi, kuri piedalījušies fokusgrupu diskusijās pamatā norāda, ka viņus apmierina, salīdzinoši neliela iesaiste Projekta īstenošanā.
Jauniešu motivācijas trūkums mācīties	<p><u>Nav novērtējama</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ FGD un intervijas liecina, ka ir paaugstinājusies izglītojamo, kuri saņem individuālu atbalstu motivācija mācīties un apmeklēt izglītības iestādi. ▪ Vienlaikus pedagogi un skolu vadības komandas norāda, ka daļai mērķa grupas izglītojamo motivācija ir ne vien nozīmīgs PMP risks, bet arī šķērslis individuāla konsultatīvā atbalsta saņemšanai.

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gadījuma izpētēs norāda uz atsevišķiem gadījumiem, kad ekonomiskais atbalsts var veicināt jauniešu motivāciju apmeklēt izglītības iestādi un individuālās nodarbības Projekta ietvaros.
Atbalsts jauniešiem ar nepietiekamu sekmju līmeni	<p><u>Augsta</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekta aktivitātes ir tieši pieejamas jauniešiem ar nepietiekamu sekmju līmeni un mācību sasniegumiem kopumā – uz to norāda gan gadījumu izpētes, gan APUIS informācija par izglītojamo PMP riskiem. ▪ FGD ar izglītības iestāžu pārstāvjiem sekmju uzlabošanās individuāla konsultatīvā atbalsta saņēmēju vidū tiek minēta kā visredzamākā Projekta ietekme. ▪ Atbalsta pasākumu skaita analīze liecina, ka ģimnāzijās un valsts ģimnāzijās visaugstākā proporcija ir tieši ar mācību priekšmetiem nesaistīts konsultatīvais atbalsts.
Atbalsts zēniem	<p><u>Augsta</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Atbalsta pasākumu analīze unikāli izglītojamiem 2017./2018. mācību gadā rāda, ka zēnu skaits, kas saņēmuši atbalsta pasākumus, ir apmēram par 30% augstāks, Kurzemē un Vidzemē – gandrīz uz pusi augstāks. ▪ Ekonomiskā atbalsta saņēmēju skaits ir salīdzinoši proporcionāls, bet individuālā konsultatīvā atbalsta saņēmēju vidū zēni ir proporcionāli vairāk.
Atbalsts noteiktos vecuma posmos, piemēram, pēdējās pamatskolas klasēs, pārejās starp dažādiem izglītības līmeņiem, profesionālās izglītības iestāžu pirmajosursos, vispārējo izglītības iestāžu izglītības posmu noslēguma fāzēs	<p><u>Dalēja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analizējot proporciju starp izglītojamo skaitu izglītības iestāžu veidos un Projektā esošo izglītojamo skaitu, var secināt, ka profesionālās izglītības iestādes ir ievērojami aktīvākas, īpaši, Latgales un Vidzemes reģionā. ▪ Ekonomisko atbalstu saņem visvairāk 17 un 18 gadu vecumā, bet individuāls konsultatīvais atbalsts ir sniegts salīdzinoši vienmērīgi. ▪ Apskatot atsevišķi vispārējās izglītības iestādes, lielākais skaits ir 15 gadu vecumā, profesionālās izglītības iestādes – 17 un 18 gadu vecumā. ▪ Intervijās izglītojamie pauda viedokļus, ka Projekta atbalsts īpaši svarīgs 9. un 12. klasē, lai sagatavotos eksāmeniem un valsts pārbaudes darbiem, kā arī palīdzētu izvairīties no nesekmīgām atzīmēm.
Atbalsts jauniešiem ar veselības traucējumiem	<p><u>Vidēji</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Izglītojamo īpatsvars ar invaliditāti pēc APUIS sistēmas datiem ir salīdzinoši neliels – 2018./2019. mācību gadā 170 unikālu atbalsta saņēmēju (nepilni 2% no visiem atbalsta saņēmējiem) bija ar invaliditāti.

<i>Ex-ante</i> definētā problēma	Projekta ietekmes vērtējums
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FGD ar pedagogiem norādīts, ka gan individuālas nodarbības, gan pedagogu palīgu un cita atbalsta personāla piesaiste ir vērtīgs atbalsts izglītojamajiem ar diagnosticētiem un nediagnosticētiem veselības traucējumiem. ▪ FGD vecāki / aizbildņi, kuriem ir bērni ar speciālām vajadzībām, norādījuši, ka ne vien speciālistu konsultatīvais atbalsts, bet arī mācību priekšmetu konsultācijas ir ļoti vērtīgs atbalsts ne vien izglītojamajiem, bet arī vecākiem / aizbildņiem, kuriem mazāk jāiesaistās mācību priekšmeta apgūvē.
Valoda kā PMP risks	<p><u>Augsta</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2018./2019. mācību gadā 10% plānoto atbalsta pasākumu ir individuāls konsultatīvs atbalsts latviešu valodas apguvei. ▪ Valoda un etniskā izcelsme ir starp tipiskiem PMP riskiem un valodas barjera ir iekļauta risku novērtēšanas veidlapā. Gadījuma izpētes parāda, ka latviešu valodas apguve ir aktuāla gan izglītojamajiem no mazākumtautību skolām, gan reemigrantiem. ▪ Pedagogi un vecāki / aizbildņi FGD norāda, ka valodas barjera ir īpaši nozīmīgs risks, jo vairo citus riskus – neļauj pilnvērtīgi apgūt citus mācību priekšmetus, veidot attiecības ar skolas biedriem un piedalīties skolas sabiedriskajā dzīvē. ▪ Pedagogi norāda, ka ir vērojama tendence pieaugt reemigrējušo izglītojamo skaitam – t.sk. izglītojamo ar ļoti vājām latviešu valodas zināšanām, tāpēc nākotnē būs vērojama tendence pieaugt ar latviešu valodas apguvi saistīto atbalsta pasākumu nozīmei.

4. Sabiedrības informēšanas ietekme

4.1. Sabiedrības informēšanas aktivitāšu tendences un rezultāti

Projekta informēšanas un komunikācijas procesi un aktivitātes tiek īstenotas atbilstoši ES fondu un Projekta darbību reglamentējošiem dokumentiem, kā arī atbilstoši Projekta materiālam “Informatīvās kampaņas stratēģija”.

Projekta aktivitātes, kas tieši attiecas uz sabiedrības informēšanas procesiem, proti, 1) informatīvās kampaņas īstenošana par Projekta piedāvāto atbalstu iesaistītajām pusēm un 2) publicitātes pasākumu īstenošana, tika uzsāktas 2017. gada 2. ceturksnī, t.i. līdz ar Projekta īstenošanas uzsākšanu.

Projekta informatīvās kampaņas stratēģijā, atbilstoši mērķauditorijām, ir identificēti Projekta komunikācijas metodes, kanāli (interneta vide un klātie) un rīki: stāsti (video, audio, drukāti); drukātie infomateriāli; vēstules; preses relīzes; intervijas; pasākumi (tikšanās, semināri, konferences); infografikas; foto; baneri; ekspertu viedokļi (video, audio, drukātie materiāli).

Projekta informatīvās kampaņas stratēģijas komunikācijas virsmērķis – sabiedrības informētības, izpratnes, līdzatbildības veicināšana, ikviena sabiedrības pārstāvja informēšana par PMP riskiem, to novēršanas / mazināšanas nozīmīgumu.

Kā intervijā norādīja Projekta vadības komandas pārstāvji, sabiedrības informēšanas aktivitāšu plānošana un īstenošana tika pakārtota Projekta ieviešanai, turklāt sākotnēji liekot akcentu tieši uz iekšējās komunikācijas procesiem un uz pakāpenisku partneru, sabiedrības informēšanas aktivitāšu uzsākšanu. Turklāt Projekta sākumā bija būtiski nodrošināt, lai visiem iesaistītajiem, partneriem ir vienota izpratne un redzējums par sabiedrības informēšanas lomu un nozīmi.

Pētījuma pārskata periodā budžets “Informatīvās kampaņas stratēģijas” aktivitāšu īstenošanai: 159 178,09 EUR. Laikā, par ko tiek veikts Pētījums, komunikācijas un sabiedrības informēšanas aktivitātēm ieguldīti 28 945,00 EUR. Laikā, par kuru veikts Pētījums, īstenotas šādas sabiedrības informēšanas aktivitātes: izstrādāts buklets par Projektu, izveidots un uzturēts Projekta konts [Facebook.com/pumpurs.lv](https://www.facebook.com/pumpurs.lv), īstenota sociālo tīklu kampaņa, izveidota Projekta mājas lapa (www.pumpurs.lv), IKVD mājas lapā izveidota Projekta sadaļa (<https://ikvd.gov.lv/esf-projekts/>), kā arī veikti atjaunojumi interneta vietnēs, sagatavoti video, sagatavots informatīvs materiāls vecākiem / aizbildņiem, kā arī tiek īstenotas regulāras sabiedrības informēšanas aktivitātes (aktivitātes sociālajos tīklos, mediju attiecības u.c.).

Turklāt, Projekts un tā saturs skar ļoti lielu sabiedrības daļu. Pētījuma laikā iegūtā informācija un dati apliecina, ka PMP riska jautājumi sabiedrībā kopumā līdz šim nav atbilstoši

aktualizēti, nav atpazīti, ka šī joma ir jauna un kopumā nepieciešamas vēl plašākas sabiedrības, īpaši vecāku, informēšanas aktivitātes. Darba intensitāti un nepieciešamību pastiprināt sabiedrības informēšanas aktivitātes apstiprināja arī Projekta vadības pārstāvji, jo īpaši norādot uz to, ka PMP risku jautājums saistīts ar plašu sabiedrību.

4.2. Mediju lietošanas paradumi

Atbilstoši Pētījuma tehniskajai specifikācijai (turpmāk – TS), lai noteiktu vecāku / aizbildņu un izglītojamo sasniedzamību, izmantojot sabiedrības informēšanu, tika izpētīti šo auditoriju mediju lietošanas paradumi²⁴, kā arī veikts Projekta mediju (publicitātes) monitorings un publicitātes analīze.

Analīze par vecāku / aizbildņu (30-49 gadi), kuriem ir skolas vecuma bērni, mediju lietošanas paradumiem, liecina, ka:

- salīdzinoši augsti auditorijas sasniegšanas jeb “reach” un koncentrācijas “affinity” rādītāji vecāku / aizbildņu ar skolas vecuma bērniem auditorijā ir internetam, mobilajam internetam un tiešsaistes video;
- pēc auditorijas sasniedzamības jeb “reach” vadošie mediji šajā segmentā joprojām ir TV un radio. Tomēr TV un radio segmentā jāņem vērā tas, ka auditorijas koncentrācija jeb “affinity” ir salīdzinoši zema;
- sociālo tīklu lietojums šajā segmentā ir šāds: Facebook: 380 000, Instagram: 160 000.

Analīze par Projekta izglītojamo mērķa grupas (16-20 gadi²⁵) mediju lietošanas paradumiem, liecina, ka:

- šai auditorijai kopumā raksturīga zema mediju lietošanas intensitāte;
- augstākie auditorijas sasniedzamības jeb “reach”²⁶ un auditorijas koncentrācijas “affinity”²⁷ mediji – sasniegtā augstākā auditorija šajā grupā: tiešsaistes video jeb VOD, mobilais internets, internets;
- augsta auditorijas koncentrācija ir raksturīga vides reklāmai (informācijai), iekštelņu reklāmai (informācijai) un kino, taču jāērēķinās, sasniegtā unikālā auditorija (“reach”) būs zema;
- sociālo tīklu lietojums šajā segmentā ir šāds: Facebook un Instagram kopā ap 50 000.

²⁴ “Auditorijas analīze”, 2020.gada janvāris, izpildītājs: “OMD Latvija”, veikts šī Pētījuma vajadzībām

²⁵ Tā kā “Kantar TNS” datu bāzē 16-19 gadu vecā grupa ir statistiski pārāk maza, lai analizētu, faktiski mērķauditorija tika paplašināta – 16-20 gadi. Par izglītojamiem līdz 15 gadu vecumam (ieskaitot), datus apkopot bez vecāku atļaujas nedrīkst. Avots: “Auditorijas analīze”, 2020.gada janvāris, izpildītājs: “OMD Latvija”, veikts šī Pētījuma vajadzībām

²⁶ “Reach”: kopējā sasniegtā auditorija procentos kopējais sasniegtais TV kanāla, programmas, reklāmas “spota” skatītāju skaits izteikts procentos no mērķa grupas noteiktā laika intervālā – cik % iedzīvotāju no mērķa grupas redzējuši analizējamo kanālu, programmu vai “spotu” izvēlētajā laika periodā

²⁷ “Affinity”: “pievilcības indekss” vai auditorijas koncentrācijas rādītājs, kas norāda uz auditorijas sasniegšanas efektivitāti noteiktā medijā; jo augstāks “affinity” rādītājs, jo kanāls efektīvāks noteiktā mērķa grupā

Vairāk informāciju par mediju lietošanas paradumiem skatīt atsevišķi Pasūtītājam nodotajā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija” ar nosaukumu “Auditorijas analīze, 2020.gada janvāris. Sagatavotājs: OMD Latvija”.

Vienlaikus jāņem vērā, ka laikā, kad tika veikts Pētījums, atbilstoši personas datu aizsardzības nosacījumu pastiprināšanos, nebija iespējas iegūt informāciju par bērnu un jauniešu mediju lietošanas paradumiem, kas ir jaunāki par 16 gadiem. Taču zināmu ieskatu saistībā ar 9-16 gadus vecu bērnu un pusaudžu mediju lietošanas paradumiem sniedz 2017. gadā Kultūras ministrijas pasūtītais pētījums “Pētījums par 9 līdz 16 gadus vecu bērnu un pusaudžu medijpratību Latvijā”²⁸. Tā galvenie secinājumi: “(..) bērnu un pusaudžu mediju lietošana galvenokārt saistīta ar digitālo vidi. Tradicionālo mediju – televīzijas, radio, žurnālu un avīžu – lietošanai tiek veltīta ievērojami mazāka laika daļa, salīdzinot ar to, kas tiek pavadīts internetā. Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka par visām sevi interesējošām tēmām bērni un jaunieši visbiežāk informāciju iegūst dažādās platformās internetā, tradicionālajiem medijiem nespējot ar tām konkurēt mērķauditorijas medijorientēto vajadzību un saturisko interešu apmierināšanā”²⁹.

Vienlaikus jāuzsver, ka strauji mainīgajā mediju, īpaši digitālo mediju attīstība, nenodrošina, ka šie rezultāti sniegtu pilnīgu esošās situācijas raksturojumu, taču parāda tendences.

4.3. Mediju monitorings un publicitātes analīze

Mediju monitoringam un publicitātes analīzei³⁰ izmantoti šādi atslēgas vārdi / frāzes:

- “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai”;
- “Priekšlaicīga mācību pārtraukšana”;
- “Pumpurs”; “PuMPuRS”;
- “Projekts PuMPuRS”;
- “Atbalsts skolēniem PuMPuRS”;
- kā arī iekļautas tās publikācijas medijos, kurās ir minēts “Izglītības kvalitātes valsts dienests / IKVD”, apvienojumā ar augstāk minētajiem atslēgas vārdiem / jēdzieniem un kas tādējādi attiecas uz Projektu un Pētījumu.

²⁸ Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte “Pētījums par 9 – 16 gadu vecu bērnu un pusaudžu medijpratību Latvijā”, 2017. pieejams: https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/mediju_politika/medijprat%C4%ABba/petijums/2018/Bernu%20un%20pusaudzu%20medijpratibas%20petijuma%20rezultati.pdf

²⁹ Turpat

³⁰ “Mediju monitorings un publicitātes analīze”, 2019.gada decembris, izpildītājs: “LETA”, veikts šī Pētījuma vajadzībām, kā arī Izpildītāja papildu veiktais monitorings, jo daļa ar Pasūtītāju saņemtie atslēgas vārdi neparādījās mediju “pasēs”, bet saturs atbilda atslēgas vārdiem

Kopumā par Projektu konstatēta 531 publikācija – 461 publikācija nacionālās informācijas aģentūras “LETA” monitoringā un 70 publikācijas Izpildītāja veiktajā papildu monitoringā. Vairāk informāciju skatīt 10. pielikumā “Izpildītāja veiktais papildu mediju monitoringā”, kā arī nacionālās informācijas aģentūras “LETA” sagatavotajā pārskatā “Projekts “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai. Mediju monitoringā un analīze. 2019. gada decembris”, kas saskaņā ar Pētījuma izstrādes nosacījumiem iesniegts Pasūtītājam elektroniskā veidā atsevišķā Pētījuma datu nodevumā “Pētījuma dati un metodoloģija”. Taču, tā kā visās mediju publikāciju “pasēs” nebija attiecīgie atslēgas vārdi, tad, lai saglabātu vienotus datus, pieeju un metodoloģiju, tālākai analīzei tiek izmantots LETA monitoringā un publicitātes analīze (nepieciešamības gadījumā kvantitatīvos datus iespējams skatīt kopā ar papildu monitoringa rezultātiem).

Projekta publicitātes dinamika analīzes periodā liecina, ka Projekta atspoguļojums publiskajā telpā palielinājās 2018. gada otrajā pusē un publicitātes pieauguma rādītājus Projekts saglabāja līdz pat Pētījuma analīzes perioda beigām – 2019. gada 30. jūnijs. Proti, 2017. gadā Projekts pieminēts 50 mediju publikācijās, 2018. gadā – 179, savukārt 2019.gadā – 232. Straujais projekta publicitātes kāpums minētajā laika posmā saistīts gan ar Projekta īstenošanas attīstību, gan ar jaunatnes iniciatīvu projektu konkursu izsludināšanu pašvaldībās no 2018. gada septembra.

Projekta dominējošais atspoguļojuma jeb tonalitāte medijos ir pozitīva. 240 publikācijās jeb 52% gadījumu Projekts pieminēts pozitīvā kontekstā, savukārt neitrāla publicitāte / tonalitāte bija raksturīga 221 publikācijai (48%). Pēc sasniegtās auditorijas pozitīvā publicitātes daļa bija 53%, bet neitrālā 47%.

Plašāko atspoguļojumu visā pārskata periodā Projekts guva tiešsaistes medijos (290 pieminējumi jeb 63% no kopējās publicitātes). 145 reizes projekts pieminēts reģionālajos preses izdevumos (31%), 16 reizes – nacionālajos laikrakstos (4%), savukārt žurnālos – desmit publikācijās (2%). Medijos latviešu valodā Projekts pieminēts 430 reizes, kas ir 93% no kopējā skaita. 7% no visiem pieminējumiem ir bijuši krievu valodā – 31 publikācija.

LETA veiktajā publicitātes analīzē norādīts, ka Projekta atspoguļojums presē un internetā visbiežāk bija saistīts ar pašvaldību informāciju par šī Projekta, kā arī jaunatnes iniciatīvu projektu uzsākšanu un realizāciju izglītības iestādēs. Savukārt Projekta īstenošanu proaktīvās informācijas īpatsvars medijos bija salīdzinoši neliels, proti, preses rēližu publicitātes rādītāji kopumā uzskatāmi par zemiem. Taču, kā secināms no Pētījuma gaitā iegūtās informācijas, t.sk., no intervijām, šī tendence ir skaidrojama ar Projekta īstenošanas uzsākšanu kā tādu.

Visaugstākā Projekta publicitātes dinamika (pa mēnešiem) pēc sasniegtās auditorijas bijusi publikācijām tieši mācību gada sākumā, attiecīgi – 791 tūkstoši cilvēki 2017. gada septembrī un 938 tūkstoši cilvēki 2018. gada septembrī. Arī Projekta publicitātes dinamika (pa mēnešiem) pēc pieminējumu skaita visā Pētījuma pārskata periodā bijusi augsta tieši septembrī, attiecīgi – 21 pieminējums 2017. gada septembrī un 42 pieminējumi 2018. gada septembrī (augstākais publikāciju skaits līdz pat 2018. gada beigām). Savukārt kopumā 2018. gada otrajā pusē un 2019. gada sākumā, publicitātes skaits vērtējams kā salīdzinoši augsts, augstāko atzīmi sasniedzot 2019. gada maijā, attiecīgi 49 publikācijas (kad pašvaldībās tika izsludināti jauniešu iniciatīvu projektu konkursi).

Projekta monitoringa rezultāti un publicitātes analīze liecina, ka Projekta publicitātei ir vērojams cikliskums, kas atbilst mācību gada norisei; ka līdz ar mācību gada sākšanos izglītības jautājumi aktuāli kļūst gan sabiedrībā, gan medijos; ka līdz ar jaunu Projekta komponentu īstenošanas uzsākšanu / paplašināšanos (piemēram, jauniešu iniciatīvu projekti) un Projekta īstenošanas laika palielināšanos, pieaug arī Projekta publicitāte. Šāds cikliskums raksturo arī sasniegtās auditorijas dinamiku. Vienlaikus mediju monitorings un publicitātes analīze ļauj secināt, ka sabiedrības informētībai ir tendence palielināties – pieaug sasniegtās auditorijas un publicitātes apjoms. Savukārt lielāka informācijas pieejamība veicina arī mediju lielāku interesi.

4.4. Digitālo resursu analīze

4.4.1. Projekta mājas lapa (www.pumpurs.lv)

Projekta mājas lapa darbību uzsāka 2018. gada janvāra beigās. Projekta mājas lapas (www.pumpurs.lv) “Google Analytics” analīze par laiku kopš tās darbības sākuma līdz 2019. gada 30. jūnijam liecina, ka mājas lapu apmeklējuši 18,5 tūkstoši unikālo apmeklētāju. Šajā laikā mājas lapa apmeklēta 42,2 tūkstošus reižu (“sessions”). Viens apmeklētājs caurmērā lapu apmeklējis 2,2 reizes, tajā pavadot vidēji 3 minūtes. Attiecīgajā laika posmā Projekta mājas lapa kopumā skatīta 127,4 tūkstošus reižu (“pageviews”).

Tāpat šī analīze liecina, ka apmeklējuma tendences ir cikliskas, tās sakrīt ar mācību gada norisi. Piemēram, no 2018. gada jūnija beigām līdz 2018. gada augusta vidum lapa tika apmeklēta minimāli (dienā līdz 20 apmeklējumiem); tas pats attiecināms uz laiku no 2018. gada decembra sākuma līdz 2019. gada janvāra beigām (vairākas dienas pēc kārtas apmeklējums – 0). Savukārt, piemēram, 2018. gada septembrī apmeklējumu skaits pārsniedza 400 apmeklējumus, 2018. gada janvāra beigās – pārsniedza 220 apmeklējumus dienā.

Pozitīvi vērtējams tas, ka ar “Google Analytics” veiktajā analīzes periodā Projekta mājas lapas “bounce rate” jeb mājas lapas apmeklētāju īpatsvars, kas pametuši lapu, atverot un

apskatot tikai vienu lapu, ir 35,5%. Par labu un optimālu “bounce rate” rādītāju tiek uzskatīts rādītājs zem 40%. Tas nozīmē, ka caurmērā lapa tiek ne tikai atvērta, bet arī lietota.

Ar “Google Analytics” veiktā Projekta mājas lapas lietotāju ģeogrāfija pēc valstīm par Pētījuma laiku liecina, ka no Latvijas bija 94,89% mājas lapas apmeklētāju; no ASV – 2,07%; no Ķīnas – 0,37%; no Apvienotās Karalistes – 0,35%; no Kanādas – 0,18%; no Vācijas – 0,18%; no Itālijas – 0,15%; no Krievijas – 0,13%; no Lietuvas – 0,11%.

Savukārt ar “Google Analytics” veiktā Projekta mājas lapas lietotāju ģeogrāfija pēc Latvijas vietām par Pētījuma laiku liecina, ka no Rīgas bija 68,28% apmeklētāju; no Liepājas – 4,19%; no Jelgavas – 3,52%; no Valmieras – 2,94%; no Daugavpils – 2,54%; no Rēzeknes – 1,77%.

Ar “Google Analytics” veiktā mājas lapas apmeklējuma analīze liecina, ka apmeklētākās sadaļas atbilst tai informācijas saņemšanas formai (kanāliem), kas minēti Pētījuma respondentu – izglītības iestāžu un pašvaldību pārstāvju, kā arī daļēji vecāku / aizbildņu – anketās sniegtajās atbildēs, bet mazākā apjomā.

Tas, ka Projekta mājas lapas primārā auditorija ir tie, kuri ikdienā saistīti un strādā ar Projektu – pedagogi, Projekta koordinatori skolās, Projekta koordinatori pašvaldībās, tika apstiprināts arī intervijā ar Projekta vadības komandas pārstāvjiem. Proti, mājas lapa pilda Projekta atbalsta funkcijas. Savukārt, ja cilvēks nav tieši iesaistīts Projektā, tad ikdienā Projekta mājas lapa varētu arī nebūt galvenais informācijas avots.

Projekta mājas lapa tiek papildināta, pilnveidota atbilstoši Projekta īstenošanas gaitai, saturam.

4.4.2. Projekta konts [Facebook.com/pumpurs.lv](https://www.facebook.com/pumpurs.lv)

Konts izveidots 2017. gada jūnijā. Laika posmā, par kuru veikts Pētījums, kopā kontā ir 300 ieraksti (pārsvārā tie ir paša Projekta veidotie ieraksti, kā arī ieraksti, ar kuriem Projekts dalījies). Pētījuma posmā: ap 2200 sekotāji (“follow”) un ap 2010 patīk (“like”) (attiecīgi 2020. gada sākumā: ap 2700 sekotāji (“follow”) un ap 2500 patīk (“like”).

Anketēšanas, interviju un FGD laikā iegūtā informācija apstiprina, ka Projektā iesaistītie, īpaši skolu pārstāvji, arī pašvaldību pārstāvji seko līdzī Projekta kontam [Facebook.com/pumpurs.lv](https://www.facebook.com/pumpurs.lv). Savukārt izglītojamie nav tik aktīvi šī konta lietotāji. Intervijā ar Projekta vadības komandas pārstāvjiem tika pausts viedoklis – lai arī Projekta konts [Facebook.com/pumpurs.lv](https://www.facebook.com/pumpurs.lv) sākotnēji bija orientēts uz plašāku sabiedrību, taču galvenie lietotāji pašlaik varētu būt tieši pedagogi, kā arī pakāpeniski aktivizējas un iesaistās citi sadarbības partneri, skolas, jauniešu iniciatīvu projektu īstenoņāji – iesaistās, dalās ar informāciju. Konta analīze ļauj spriest, ka pakāpeniski palielinās arī vecāku / aizbildņu iesaiste, taču tieši šī

auditorija ir tā, kuras iesaistei būtu jāliek lielāks akcents Projekta turpmākās īstenošanas laikā, tai skaitā Projekta kontā www.Facebook.com/pumpurs.lv, tostarp, atbilstoši vecāku / aizbildņu mediju lietošanas paradumiem (sasniedzamībai).

Gan Projekta vadības komandas pārstāvju teiktais, gan satura analīzes rezultāti par iesaisti (“engagement” – darbības, ko cilvēki veic jebkurā kontā www.Facebook.com; visbiežāk: patīk, komentāri un dalīšanās) liecina, ka ir divu veidu informācija, kas piesaista auditoriju:

- **informācija, kurai saturs ir emocionāls.** Piemēram, ieraksts ar Ainas Poišas citātu par to, ka skolotājs nav nedz mamma, nedz tētis, bet nereti šīs lomas tiek piedēvētas skolotājiem (“iesaiste” – 10155, kas ir viens no augstākajiem iesaistes rādītājiem no visiem Projekta ierakstiem). Tas varētu liecināt, ka pedagogi aktualizē arī viņu ikdienā būtiskus darba aspektus, ka šis varētu būt kā pedagogu signāls par vecāku / aizbildņu lielākas iesaistes nepieciešamību savu bērnu izglītībā, tai skaitā PMP risku identificēšanā (aspektu par vecāku / aizbildņu iesaistes aktivizēšanu intervijās un diskusijās minēja gan Projekta vadības komandas pārstāvji, gan izglītības iestāžu pārstāvji);
- **informācija, kurai saturs ir praktiski noderīgs.** Piemēram, ieraksts par to, ka skolēni, kuriem var nepabeigt skolu var saņemt ES fondu finansētas individuālās konsultācijas (“iesaiste” – 22198, kas ir visaugstākais iesaistes rādītājs no visiem Projekta ierakstiem). Detalizētāk par Projekta kontu Facebook.com/pumpurs.lv skatīt 11. pielikumā “Apkopojums par Projekta kontu Facebook.com/pumpurs.lv”.

4.4.3. Projekta konts <http://ejuz.lv/pumpursyoutube>

- Konts izveidots 2017. gada septembrī. Laikā, par ko veikts Pētījums, kontā ievietoti 64 video. Materiālu skatījumu skaits svārstās no astoņiem (“PuMPuRS. Stāsti. Jaunatnes iniciatīvu projekti”) līdz 3800 skatījumiem (“PuMPuRS DOS – Individuālais atbalsta plāns”). Šie analīzes rezultāti apstiprina arī izglītības iestāžu aptaujā iegūtos datus, ka vieni no noderīgākajiem materiāliem ir video / video apmācības (praktiskas apmācības) par dokumentu sagatavošanu un aizpildīšanu.
- Savukārt no sabiedrības informēšanas viedokļa un šī konta izveides mērķiem, Projekta vadības komandas pārstāvji atzīmēja, ka pamatā tas tiek izmantots kā video materiālu glabātuve, bibliotēka, lai visi video materiāli ir pieejami vienuviet. Savukārt sabiedrības informēšanai būtiski vairāk tiek izmantots Projekta konts Facebook.com/pumpurs.lv, kur video materiālu pieejamība ir ērtāka.

4.5. Secinājumi

4.5.1. Izglītības iestādes un pašvaldības – anketu, interviju un FGD rezultāti par komunikāciju (sabiedrības informēšanu)

Izglītības iestādes

- Izglītības iestāžu pārstāvji anketās (n = 936) tika lūgti novērtēt Projekta komunikācijas un iesaistes materiālus: “Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā projekta “Pumpurs” komunikācijas un iesaistes materiālu saturs (video rullīši, TV raidījumi u.tml.) nodrošina Jums atbalstu ikdienas darbā”? Tika sniegtas šādas atbildes: “Pilnībā nodrošina” / “Drīzāk nodrošina” – 55%; “Dažreiz nodrošina, bet dažreiz nenodrošina” – 19%; “Nevaru novērtēt” – 16%; “Drīzāk nenodrošina” / “Nemaz nenodrošina” – 10%.
- Savukārt FGD laikā izglītības iestāžu pārstāvji kopumā atzinīgi novērtēja ar sabiedrības informēšanu saistītās Projekta aktivitātes. Piemēram, daudzi atzina, ka redzējuši un skatās video materiālu (raidījumu) “Klase” un uzskata, ka tas ir vērtīgs, lai informētu sabiedrību. Mazāk bija tādi izglītības iestāžu pārstāvji, kuri atzina, ka video materiālu “Klase” skatās salīdzinoši reti, taču ir informēti par to.
- Tāpat izglītības iestāžu pārstāvji atzina, ka Projektam “ir 100% pozitīva nokrāsa un ka to nesauc par “nabagu projektu””.

Pašvaldības

- Pašvaldību pārstāvji anketās (n = 86) tika lūgti novērtēt komunikācijas materiālu nozīmīgumu ikdienas darbā: “Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā projekta “Pumpurs” komunikācijas un iesaistes materiālu (sociālo tīklu informācija, video rullīši, TV raidījumi u.tml.) saturs nodrošina Jums atbalstu ikdienas darbā kopumā, tai skaitā saziņā ar izglītības iestādēm, to vadītājiem, pedagogiem, izglītojamajiem, vecākiem / aizbildņiem, jaunatnes iniciatīvu projektu pārstāvjiem”. Tika saņemtas šādas atbildes: “Pilnībā nodrošina” / “Drīzāk nodrošina” – 79%; “Dažreiz nodrošina, bet dažreiz nenodrošina” – 7%; “Drīzāk nenodrošina” / “Nemaz nenodrošina” – 7%; “Nevaru novērtēt” – 7%.
- Salīdzinot ar izglītības iestāžu pārstāvju sniegtajām atbildēm, pašvaldību pārstāvju atbildes anketās liecina par augstāku informētību un komunikācijas materiālu izmantošanu. Un tas vērtējams kā likumsakarīgs rezultāts, jo pašvaldību pārstāvji Projektā ir iesaistīti ilgāk, turklāt tie veic lielāku ar Projekta koordinēšanu saistītu darbu, salīdzinot ar laiku, kad attiecīgās pašvaldības izglītības iestādes iesaistās Projektā.
- Līdzīga tendence, kas iezīmē atšķirības starp izglītības iestāžu pārstāvjiem un pašvaldību pārstāvjiem saistībā ar sabiedrības informēšanas lietām, iezīmējās arī FGD.

Piemēram, no viena pašvaldības pārstāvja puses tika atzīts: “Kopumā Projekts ir uzskatāms kā atpazīstams un labi vērtēts zīmols / instruments iesaistīto mērķauditoriju kontekstā. Atzinīgi vērtējams raidījums “Klase”, lai uzrunātu plašāku sabiedrību. Projekts ir labs instruments vēstījuma nodošanai, ka darbs ar jaunatni ir svarīgs, tai skaitā valsts politikas veidošanas līmenī”.

- Tāpat pašvaldību pārstāvji atzina, ka Projekts dod signālu arī sabiedrībai par PMP riskiem. Labi vērtējams, ka ir raidījums “Klase”, tādējādi arī pievērš uzmanību PMP lietām. Runāt par PMP lietām sabiedrībā ir ļoti svarīgi.
- Anketās pašvaldību pārstāvji (n = 86) tika aicināti novērtēt mediju interesi par Projektu attiecīgajās pašvaldībās. Tika sniegtas šādas atbildes: “Interesējas retāk nekā vienu reizi mēnesī” – 42%; “Vispār nav interese” – 21%; “Nevaru novērtēt” – 19%; “Interesējas vienu reizi mēnesī” – 16%; “Interesējas vismaz vienu reizi divās nedēļās” – 2%.
- Savukārt interviju laikā saistībā ar medijiem tika pausts viedoklis, ka, iespējams, pateicoties medijiem, arī vecāki / aizbildņi kļūst informētāki par Projektu. Tāpat tika akcentēts viens jaunatnes iniciatīvu projekts, par kuru bijusi izteikta reģionālo mediju interese. Arī Projekta vadības komandas pārstāvji atzina, ka tieši jaunatnes iniciatīvu projekti ir labs piensums un jauna elpa Projekta komunikācijas aktivitātēm, ka tieši reģionu līmenī ir mediju interese par šiem neformālās izglītības projektiem projektiem un laba sadarbība ar medijiem.

4.5.2. Vecāki / aizbildņi

Dati un analīze par izglītojamo vecāku / aizbildņu mediju lietošanas paradumiem, digitālo resursu izmantošanu, kā arī anketēšanā un FGD laikā iegūtā informācija liecina, ka Projekta sabiedrības informēšanas aktivitāšu kanāli vecāku / aizbildņu sasniegšanai izvēlēti atbilstoši. Kopumā vecāki / aizbildņi ir informēti par Projektu, tā mērķiem, par savu bērnu / izglītojamo dalību Projektā. Vecāki / aizbildņi, kuri piedalījās FGD, klātienē aktīvi pauda un argumentēja savu viedokli un redzējumu par Projektu, par tā nozīmi viņu bērnu izglītībā.

Kā viens no spilgtākajiem piemēriem, kas sabiedrības informēšanu un komunikāciju raksturo kā sekmīgu, vecāku / aizbildņu grupā, ir raidījums “Klase”, kas skatāms gan lineārajā apraidē (tiešraidē un atkārtojumā Latvijas Televīzijā – 1), gan pieejams tiešsaistē (<http://www.ltv.lv>, www.lsm.lv, Projekta kontā www.Facebook.com/pumpurs.lv). Uz raidījumu “Klase” kā atpazīstamu un noderīgu informācijas avotu gan anketās, gan intervijās un FGD atsaucās un norādīja gan vecāki / aizbildņi, gan pedagogi, izglītības iestāžu vadības pārstāvji, pašvaldību pārstāvji. Līdz ar to, šīs tendences liecina, ka raidījums “Klase” un tā izvietojums medijos, ir atbilstošs vecāku / aizbildņu mērķauditorijas sasniegšanai.

4.5.3. Izglītojamie

Savukārt izglītojamo sniegtās atbildes FGD ievaros, liecināja, ka tādi Projekta komunikācijas kanāli un rīki, kā raidījums “Klase” (lineārajā apraidē un / vai tiešsaistē) un Projekta konts www.Facebook.com/pumpurs.lv un tajā esošā informācija (saturs), ir salīdzinoši maz atpazīstami vai minimāli populāri izglītojamo vidū. Tajā pašā laikā par šiem kanāliem un informāciju zināja izglītojamie, kuri paši, viņu klases biedri, tuvākie skolas biedri un / vai draugi bija piedalījušies sižetos, materiālos.

FGD laikā izglītojamie pauda viedokli, ka Projektu viņi galvenokārt saredz kā iespēju uzlabot vidējo atzīmi, tai skaitā sekmīgāk nokārtot eksāmenus (9. klase un 12. klase). Kā nākamais argumentu kopums saistībā ar Projektu – iespēja uzlabot motivāciju mācīties, uzlabot attiecības ar pedagogu. FGD laikā izglītojamie Projekta un kopumā izglītības kontekstā mazāk iezīmēja viedokli par izglītību kā vērtību.

4.5.4. Kopējie secinājumi

Sabiedrības informēšanas procesu, aktivitāšu padziļināta analīze liecina, kopumā tās sasniedz savu mērķi. Tādas auditorijas, kā pašvaldības pārstāvji un izglītības iestāžu pārstāvji ir vairāk ietvertas Projekta informatīvajā telpā un tas ir likumsakarīgi, jo pašvaldības, salīdzinot ar savām izglītības iestādēm, Projektā ir ilgāk, kā arī veic visaptverošāku koordinēšanas funkciju.

Savukārt vecāku / aizbildņu iesaiste un informēšana ir viens no Projekta nākamā posma būtiskākajiem uzdevumiem. Šādu pieeju apstiprina tas – lai arī aptaujātie un intervētie vecāki kopumā sniedza atzinīgu vērtējumu par Projektu un par savu informētību, taču jāņem vērā arī tas, ka Pētījumā varētu būt iesaistījusies sociāli aktīvākā vecāku / aizbildņu daļa. Tieši vecāku / aizbildņu informēšanas aktivizēšana nākamajā Projekta īstenošanas posmā tika minēta arī no Projekta vadības komandas puses.

Kā interesants secinājums minams arī tas, ka Projekta digitālo resursu analīze liecina – šie resursi un līdz ar to arī Projekta materiāli tiek izmantoti ne tikai Latvijā, bet arī ārpus Latvijas, īpaši valstīs, kurās ir vienas no lielākajām no Latvijas izbraukušo cilvēku kopienām.

Vērtējot, analizējot un interpretējot sabiedrības informēšanas aktivitātes, to evolūciju un sasniegtos rezultātus no cēloņu un seku sakarību viedokļa, tie skaidrojami ar šādiem aspektiem:

- Projekts “Pumpurs” ir pirmā valsts mēroga aktivitāte PMP jomā un PMP jautājumi iepriekš netika plaši un visaptveroši komunicēti. Līdz ar to sākotnēji informētība un izpratne par Projektu un tā mērķiem bija zemāka. Tas ir loģiski skaidrojams – proti, sākotnēji vairāk resursu un kapacitāte tika veltīta Projekta darbības uzsākšanas nodrošināšanai, iekšējās komunikācijas jautājumiem, mazāk – sabiedrības

informēšanai. Tas ir loģisks process jebkura projekta, jaunas iniciatīvas īstenošanā un to apstiprina arī interviju un FGD laikā iegūtā informācija.

- Sabiedrības informēšanas aktivitātes, saturs, atbilstība katrai mērķauditorijai sākotnēji tika plānotas, bet to īstenošana tika uzsākta pēc tam. Ņemot vērā, ka PMP jautājumi līdz tam komunikēti bija salīdzinoši maz, sabiedrības izpratne par tiem arī nevar tikt vērtēta kā augsta, būtiski bija definēt tādas lietas, kā piemēram, sabiedrības informēšanas / komunikācijas saturs, valoda, apjoms, piemēram, teksta apjoms un akcenti pret vizuālajiem efektiem. Tas bija nepieciešams, lai mērķa grupas un jo īpaši sabiedrība kopumā, sāktu identificēt šo jautājumu, sāktu pievērst tam uzmanību. Projekta kopējo aktivitāšu apjoma un intensitātes palielināšanās, piemēram, jaunatnes iniciatīvu projekti, lielāks skolu skaits un sabiedrības informēšanas aktivitāšu palielināšanās veicina arī mediju intereses pieaugumu par Projektu.
- Sākotnējā informācija par Projektu lika pirmsšķietami secināt, ka sabiedrībā kopumā valda uzskats, ka PMP risks ir saistīts ar sociāli - ekonomiskiem apstākļiem un ka izglītojamo iesaiste Projektā varētu būt kā “nabadzības zīmogs”, kā “sods nesekmīgajiem”. Taču iegūstot Projekta pirmos rezultātus un aktivizējoties sabiedrības informēšanai, palielinās arī iesaistīto izpratne par Projekta mērķiem un ieguvumiem.
- Pirms jaunu iniciatīvu uzsākšanas var būt neziņa, mīti un aizspriedumi par šo iniciatīvu īstenošanas iespējamo birokrātiju, administratīvo slogu un sarežģītību. Līdz ar to bija nepieciešams laiks un konkrētas darbības, lai ar praktisku Projekta darbību, piemēriem un pirmajiem rezultātiem pakāpeniski mazinātu neziņu, mītus, aizspriedumus.
- Atšķirīgais izglītības iestāžu pārstāvju un pašvaldību pārstāvju informētības līmenis par Projekta komunikācijas aktivitātēm un sabiedrības informēšanas materiāliem skaidrojams ar to, ka pašvaldību pārstāvju iesaiste un tvērums saistībā ar Projektu ir plašāks un pamatā arī ilgstošāks, salīdzinot ar attiecīgo pašvaldību izglītības iestādēm.

5. Projekta ilgtspējas analīze

Projekta ilgtspējas analīze saskaņā ar kopējo ietekmes un ilgtspējas izvērtēšanas ietvarstruktūru tiek veikta četrās dimensijās, katrai no tām nosakot apakšdimensijas un indikatorus, kas raksturo un liecina par ilgtspējas potenciālu (skat. 5.1. attēls):

- **Cilvēkresursu ilgtspējas potenciāls** tiek analizēts četru galveno Projekta mērķa grupu – izglītojamo, pedagogu, vecāku / aizbildņu un sabiedrības – iesaiste, izpratne un motivācija rīkoties;
- **Materiālo un intelektuālo resursu ilgtspējai** tiek analizēti Projektā izveidotie materiāli un to lietderīgums un pieejamība ilgtermiņā;
- **Finansējuma ilgtspējā** tiek analizētas projekta komponentes pēc iespējamības tās ilgtermiņā turpināt bez finanšu resursiem, ar paaugstinātu finansējumu esošās programmās vai piesaistot papildu finansējumu jaunām iniciatīvām;
- **Sistēmiskās pieejas analīzē** tiek veikts trīs līmeņu – izglītības iestāžu, pašvaldību un nacionālā līmeņa – novērtējums pēc pieejas formalizēšanas, ieviešanas un efektivitātes.

PROJEKTA “PUMPURS” ILGTSPĒJAS ANALĪZES IETVARŠ		
DIMENSIJAS	APAKŠDIMENSIJAS	INDIKATORI, kas raksturo un liecina par ilgtspējas potenciālu
1 CILVĒKRESURSU ILGTSPĒJA	<ul style="list-style-type: none"> → Izglītojamie → Pedagogi → Vecāki / aizbildņi → Sabiedrība kopumā 	<ul style="list-style-type: none"> ↻ IESAISTE, IZPRATNE un MOTIVĀCIJA RĪKOTIES <i>(rīkoties atšķirīgi no iepriekšējiem modeļiem)</i>
2 MATERIĀLO un INTELEKTUĀLO RESURSU ILGTSPĒJA	<ul style="list-style-type: none"> → Vadlīnijas, rokasgrāmatas, metodiskie līdzekļi u.c. → Datu sistēma(s) → PKPP → Mājas lapa un citi konti 	<ul style="list-style-type: none"> ↻ LIETDERĪGUMS un PIEEJAMĪBA ILGTERMIŅĀ
3 FINANSĒJUMA ILGTSPĒJA	<ul style="list-style-type: none"> → Pedagogu u.c. iesaistīto speciālistu piemaksas → Ekonomiskais atbalsts izglītojamiem → Supervīzijas u.c. atbalsta mehānismi pedagogiem (t.sk. izglītojoši un informatīvi pasākumi) → Projekta vadība, uzraudzība, rezultātu analīze → Sabiedrības informēšana 	<ul style="list-style-type: none"> ↻ Vai ir mehānismi, kā nodrošināt komponentes bez tieša finansējuma? ↻ Vai ir liecības par to, no kādiem avotiem var tikt finansētas attiecīgās komponentes nākotnē? ↻ Kāda veida finansējums (projektos, valsts finansējumā vai pašvaldības finansējumā balstīts, vai arī individu līmenī nodrošināts) būtu piemērotākais katrai finanšu ietilpīgajai komponentei pēc Projekta noslēguma?
4 SISTĒMISKA PIEEJA	<ul style="list-style-type: none"> → Izglītības iestādēs → Pašvaldībās → Nacionālā līmenī 	<ul style="list-style-type: none"> ↻ Vai sistēmiska pieeja tiek formalizēta? ↻ Vai sistēmiska pieeja tiek iedzīvināta praksē? ↻ Cik efektīvi ir izveidota un cik efektīvi tā darbojas?

5.1. attēls “Projekta “Pumpurs” sabiedrības informēšanas procesu pilnveide”.

Avots: Autoru izstrādāts

5.1. Cilvēkresursu ilgtspēja

Cilvēkresursu ilgtspējā tiek analizētas četras galvenās mērķa grupas – izglītojamie, pedagogi, vecāki / aizbildņi un sabiedrība kopumā. Katrai mērķa grupai pēc iespējas tiek apskatīta iesaiste, izpratne un motivācija rīkoties.

5.1.1. Izglītojamie

Izglītojamie ir Projekta tiešā un primārā mērķa grupa, uz kuru tiek vērtēta Projekta ietekme, taču vienlaikus tas ir arī resurss gan citu jauniešu motivēšanai, gan arī Projekta efektīvākai ieviešanai.

Dažādu pētījumu rezultāti apliecina, ka izglītojamo izpratni un motivāciju ir iespējams mainīt, iesaistot pašus jauniešus PMP risku vadībā, attīstot lielāku iniciatīvu un atbildību viņos pašos. Tomēr praktisko projekta “Pumpurs” aspektu izpēte neapliecina pietiekami aktīvu PMP jauniešu iesaisti, proti:

- izglītības iestāžu pārstāvju aptaujas respondenti iestādes ietvaros viszemāk vērtē tieši sadarbību ar izglītojamiem – tikai 37% uzskata, ka tā ir ļoti laba;
- FGD un intervijas atklāj, ka visbiežāk tieši klašu audzinātāji vēršas pie izglītojamā un izskaidro Projektu, sagatavo pieteikumu, savukārt, profesionālās izglītības iestādēs izglītojamie piesakās arī paši;
- izglītojamie norāda, ka ir gadījumi, kad cits citu informē par pozitīvo pieredzi Projektā un piedāvājumiem atbalsta pasākumiem, bet kopumā tā nav izplatīta prakse un ar to parasti nodarbojas klases audzinātāja vai mācību priekšmeta pedagogs;
- intervētie eksperti norāda, ka iesaistes un līdzatbildības prasmju sekmēšanai būtu vērts arī pašus PMP jauniešus vairāk iesaistīt Projekta administratīvo procedūru īstenošanā, noformējot attaisnojuma dokumentus ekonomiskā atbalsta saņemšanai (piemēram, čekus par ēdināšanas vai transporta pakalpojumu izmantošanu apliecinošus dokumentus), tomēr vienlaikus gadījuma izpētes liecina, ka izglītojamie bieži nav spējīgi patstāvīgi noformēt dokumentus, kā arī mēdz tos nozaudēt;
- paši izglītības iestāžu pārstāvji atzīst, ka ir grūtības iesaistīt Projektā vāji motivētus jauniešus, kam nepieciešams atbalsts gan zemas mācību motivācijas gadījumā, gan citu PMP risku mazināšanai.

Papildu PMP jauniešu iesaistes jautājumiem FGD un intervijās tiek ļoti bieži minēts arī jauniešu motivācijas aspekts:

- eksperti norāda, ka Projektā PMP mērķa grupa tiek iesaistīta, bet problēma ir, ja izglītojamais pats nav motivēts. Pastāv pat gadījumi, kad izglītojamais izslēdz no

Projekta, jo viņu motivācija ir tik ļoti zema, ka pieejamais atbalsts “var iet zudumā”, tiesa, tas ir neliels izglītojamo skaits;

- pedagogi vērtē, ka ar katru gadu palielinās izglītojamo skaits, kam nepieciešams atbalsts. Lielākā daļa izglītojamo paši labprāt nāk uz konsultācijām, un redzot, ka ir uzlabojumi, paaugstinās motivācija un attieksme pret mācībām. Uzlabojoties atzīmēm, Projekta atbalsts tiek pārtraukts, taču izglītojamie tomēr vēlas turpināt. Izglītojamie veido veiksmīgu sadarbību ar pedagogiem, aktīvi uzmeklē pedagogus gadījumā, ja ir nepieciešams atbalsts mācību procesā vai citās dzīves jomās;
- vecāku / aizbildņu aptaujas respondenti kā būtiskākos PMP riskus min motivācijas trūkumu mācīties (27,69%) un nepatiku pret konkrētiem mācību priekšmetiem (26,15%);
- jaunieši diskusijās atzīst, ka sasniegtie rezultāti un skolotāju atbalsts Projektā motivē apmeklēt skolu, uzlabojas attiecības ar skolotājiem, un ir labāks noskaņojums. Viņi uzsver, ka iespējas piedalīties ir visiem, bet atkarīgs, vai paši vēlas – zina citus jauniešus, kam būtu nepieciešama iesaiste Projektā, bet trūkst motivācijas. Vienlaikus jaunieši gan atzīst, ka Projekta konsultācijas tomēr nav primārais motivācijas avots doties uz skolu, jo būtu jāmaina pašas mācību stundas un vienlaikus arī atzīst un atzinīgi novērtē, ka pēdējo gadu laikā ir pozitīvi mainījies stundu stils, sadarbība un komunikācija.

Pētījuma rezultāti apliecina, ka projekta “Pumpurs” īstenošanā motivācijas paaugstināšanai tiek izmantoti dažādi instrumenti, t.sk.:

- sekošana līdzi, lai izglītojamais apmeklētu konsultācijas;
- uzslavas un atzinīgs novērtējums;
- pārdomu rosināšana par dzīves plāniem;
- ārpus skolas speciālistu piesaistīšana, lai “atvērtu” jauniešus, jo viņiem izglītojamie vairāk uzticas;
- projekta pozicionēšana – projekts “Pumpurs” tiek pasniegts kā ekskluzīva iespēja individuālam atbalstam, par ko citi maksā naudu.

Intervētie eksperti uzsver, ka pedagogiem ir jāsaprot, cik svarīgi ir strādāt ar izglītojamā personību – ja izglītojamais jutīs, ka viņš ir vērtīgs, būs arī motivēts mācīties. Pozitīvi noskaņotam jauniešim darbs skolā ir daudz efektīvāks. Kādā diskusijā tiek minēts, ka katram jauniešim būtu vajadzīgs mentors, kas var būt arī klases audzinātājs, jo dažkārt jauniešiem vienkārši nav, ar ko mājās parunāt. Skolas biedru un jauniešu autoritāšu atbalsts un iedvesma Projektā netiek izmantoti kā motivējoši instrumenti.

Vecāki / aizbildņi diskusijās atzina, ka viņu bērniem ir nepieciešami motivācijas instrumenti, un arī paši vecāki / aizbildņi nedrīkst akceptēt, ka bērns negrib iet uz skolu.

Liela nozīme motivācijas mācīties paaugstināšanai ir jauniešu izpratnes maiņai par mācīšanās nozīmīgumu. FGD un intervijās tiek minēti gadījumi, kad konsultatīvajā atbalstā tiek apspriesti dzīves un karjeras plāni, tomēr nav novērojama sistēmiska un pastāvīga izpratnes veicināšana.

Jaunieši diskusijās pauž, ka apzinās izglītības lomu, kaut arī tiek pausts uzskats, ka ir cilvēki, kuri bez izglītības ir sasnieguši dzīvē daudz, bet ir tādi, kuri ar izglītību nav sasnieguši neko. Daļa izglītojamo atzīst, ka ir bijušas domas pamest skolu un iet tālmācībā, taču attur tas, ka vide mainīsies, ka nebūs vairs apkārt ierastie cilvēki, kā arī izpratne, ka tomēr izglītība ir svarīga.

Kopumā izvērtējot izglītojamo ilgspējas potenciālu ir secināms, ka:

- izglītības iestāžu pārstāvji zemu vērtē sadarbību ar izglītojamiem, tomēr paši jaunieši uzskata, ka viņi iesaistās;
- iespējams, nepastāv pietiekama un sistēmiska pieeja pašu jauniešu pastāvīgai iesaistei IAP procesā;
- motivācija ir kritiski svarīgs aspekts, ko norāda visas mērķa grupas un iesaistītās puses. Pētījumā apzinātie jaunieši ir motivēti, tiek izmantoti dažādi mehānismi jauniešu motivācijas paaugstināšanai, taču pastāv risks, ka Projektā netiek iesaistīti jaunieši ar zemu motivāciju, jo tas pieprasa lielas papildu rūpes un resursus;
- pastāv potenciāls Projektu pilnveidot ar dažādiem mehānismiem motivācijas paaugstināšanai – darbu ar izglītojamā personību, vecāku / aizbildņu lielāku atbalstu, vienaudžu un jauniešu autoritāšu izmantošanu;
- papildu jāstrādā uz izpratnes maiņu ar izglītības nozīmīgumu, papildinot to ar karjeras izglītības elementiem un labās prakses piemēriem.

5.1.2. Pedagogi

Pedagogi ir tieši iesaistīti PMP risku mazināšanā gan kā Projekta resurss, īstenojot atbalsta mehānismus, gan kā mērķa grupa, saņemot Projekta atbalsta aktivitātes.

Pašvaldību pārstāvju aptaujas respondenti iesaistītā personāla kompetenci, iesaisti un līdzatbildību darbā ar PMP riskam pakļautiem jauniešiem vērtē kā visnozīmīgāko faktoru Projekta mērķu sasniegšanai pašvaldībā. Papildu tam, izglītības iestāžu pārstāvju aptaujas rezultāti liecina, ka:

- priekšlaicīga mācību pārtraukšana tiek vērtēta kā nozīmīga problēma – 448 (47,86%) respondentu norāda, ka PMP ir drīzāk nozīmīga un 377 (40,28%) – ļoti nozīmīga problēma. Tikai 14 (1,50%) no respondentiem vērtē PMP kā drīzāk nenozīmīgu

problēmu un neviens respondents nenorāda, ka PMP nav nozīmīga. Salīdzinot profesionālo un vispārējo izglītības iestāžu pārstāvju atbildes, secināms, ka profesionālajās izglītības iestādēs PMP tiek vērtēta kā relatīvi nozīmīgāka jeb izteiktāka problēma, nekā tas ir vispārējo izglītības iestāžu pārstāvju vidū;

- respondenti vērtē augstu arī savu personīgo informētību, izpratni un rīcībspēju PMP risku mazināšanā. 93,06% pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt apgalvojumam, ka dalība Projektā ir vairojusi respondentu izpratni par PMP riskiem un veidiem, kā tos mazināt. 91,35% pilnībā vai drīzāk piekrīt apgalvojumam, ka Projekts palīdz viņu ikdienas darbā ar PMP riska mazināšanu;
- viszemāk respondenti vērtē Projekta ietekmi uz pašu motivāciju strādāt ar PMP riska mazināšanu (pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt – 84,51%; nepiekrīt un drīzāk nepiekrīt – 1,71%; ne piekrīt, ne nepiekrīt – 8,76%; nevar novērtēt – 1,18%).

Intervētie eksperti un FGD dalībnieki arī norāda uz aspektiem par pedagogu motivāciju un izpratni:

- tiek izteiktas šaubas, vai pedagogiem ir ieinteresētība konstatēt izglītojamo motivācijas mazināšanos un veikt intervenci jau viena nesekmīga priekšmeta gadījumā;
- tiek minēts priekšlikums, ka skolotājiem būtu jārunā ne tikai par sava priekšmeta tēmu, bet jāiedvesmo un jāmotivē, lai izglītojamiem nezūd interese;
- personīgās pedagogu antipātijas mēdz ietekmēt izglītojamo sniegumu un attiecības starp izglītojamajiem un skolotājiem;
- radoši un eksperimentāli risinājumi sekmē efektīvāku PMP risku vadību, taču šobrīd nav pārliecības, vai pedagogi tādus īsteno;
- skolās pietrūkst plānošanas un sarunāšanās prasmes, tās nav ikdienas sastāvdaļa. Skolotāju noslodzes dēļ tam nav laika, tomēr, kā norāda interviju rezultāti, jāņem arī vērā, ka nepastāv kultūra, ka skolotājs visu darba dienu ir skolā;
- skolotāji mēdz neredzēt, ka PMP risku vadība ir arī viņu atbildība, ne tikai vecāku / aizbildņu, bāriņtiesas un psihologa;
- šobrīd visas diskusijas ir “ieciklējušās” uz atalgojumu, nonivelējot pedagoga lomu – viss tiek uztverts kā papildu darbs, par ko vajadzīga papildu samaksa, citādāk tas netiks veikts, pedagogs vadās no “pienākas” prizmas, tas rada spriedzi starp skolām un pašvaldībām, grauj ilgtspēju.

Kopumā eksperti uzskata, ka būtu nepieciešama pedagogu attieksmes maiņa. Šobrīd ļoti daudz nosaka cilvēciskais faktors – ja pedagogi ir ieinteresēti, viņi dara un palīdz. Ir jāuzlabo pedagogu kompetence, gan pastiprinot motivāciju sniegt atbalstu izglītojamajiem, gan

paaugstinot prasmes un zināšanas kā sniegt bērnam atbalstu. Papildu tam, vairākās diskusijās tiek pausts, ka ir jāmaina pieeja jau pedagogu sagatavošanas programmās.

Kopumā izvērtējot pedagogu kā nozīmīga cilvēkresursu ilgtspējas potenciālu ir secināms, ka:

- paši pedagogi izprot PMP nozīmīgumu un augstu vērtē savu informētību, izpratni un rīcībspēju, tomēr viszemāk vērtē motivāciju;
- arī eksperti min virkni iemeslu zemei pedagogu motivācijai – ieinteresētības trūkumu, neizpratni un kompetences trūkumu, nevēlēšanos uzņemt atbildību un motivācijas reducēšanu uz atalgojumu;
- nepieciešama pašu pedagogu attieksmes maiņa pret savu darbu, izceļot pozitīvos piemērus un sakārtojot atbalsta sistēmas.

5.1.3. Vecāki / aizbildņi

Vecākiem / aizbildņiem ir nozīmīga loma gan izglītojamo motivēšanā, gan atbalsta pasākumu sniegšanā.

Pētījuma ietvaros veiktajā pašvaldību pārstāvju aptaujā respondenti salīdzinoši viszemāk vērtē sadarbību ar vecākiem / aizbildņiem (vecāku / aizbildņu iesaiste – 11 jeb 12,79% respondentu to vērtē kā vāju). Attiecībā uz pasākumu īstenošanu, respondentu vērtējumā vismazāk attīstīti ir atbalsta pasākumi sociālajam riskam pakļautajām ģimenēm, proti, salīdzinoši mazs skaits respondentu norāda, ka viņu pašvaldībā ir izdevies arī iesaistīt izglītojamo vecākus / aizbildņus izglītības un sociālo problēmu risināšanā (37 respondenti jeb 43,02%).

Izglītības iestāžu pārstāvju aptaujā vairākkārt norādīts, ka:

- vecāku / aizbildņu vienaldzība, stereotipi un nepietiekamais informētības līmenis par Projekta mērķiem negatīvi ietekmē izglītojamo iespējas sasniegt Projektā izvirzītos mērķus;
- respondenti norāda, ka nereti vecāki / aizbildņi uzsver skolas atbildību par viņu bērnu panākumiem, pašiem nevēloties iesaistīties bērna izaugsmes procesā;
- respondentu vērtējums par saziņu ar vecākiem / aizbildņiem liecina, ka skolu pārstāvji ir galvenie iniciatori sadarbības veidošanai ar vecākiem / aizbildņiem (pilnībā piekrīt – 55,34%; drīzāk piekrīt – 34,19%).

Vienlaikus jāatzīmē, ka saņemtais vērtējums par vecāku / aizbildņu iniciatīvu un sadarbību nav viennozīmīgs:

- 47,75% respondentu norāda, ka vecāki / aizbildņi regulāri interesējās par sava bērna sasniegumiem (pilnībā piekrītu – 11,43%; drīzāk piekrītu – 36,32%);
- 34,41% respondentu norāda, ka vecāki / aizbildņi sazinās ar atbildīgajiem speciālistiem par sava bērna progresu vismaz 1 vai 2 reizes mēnesī.

Vērtējot respondentu sniegtās atbildes par vecāku / aizbildņu iesaisti un sadarbību Projektā, var secināt, ka daļa Projektā iesaistīto izglītojamo vecāku / aizbildņu iesaistās Projekta īstenošanā, bet izglītības iestāžu personālam bieži vien ir jāveic pirmie soļi, lai iniciētu un veidotu šo sadarbību.

Vecāku / aizbildņu aptauja parāda nosacītu pretrunu – paši vecāki / aizbildņi uzskata, ka lielā mērā izprot Projekta mērķi un tā nepieciešamību bērnam (76%), kā arī 82% ir apmierināti ar savu iesaisti. Papildu tam jāmin, ka 50% pārrunā Projekta aktivitātes ar bērnu, 33% regulāri kontaktējas ar klases audzinātāju, skolotājiem vai atbalsta personām, 47% nav aktīvi iesaistīti – no tiem 44% neiesaistās, jo uzticas skolotājiem un bērniem.

FGD un intervijas atklāj, ka svarīgi ir tas, lai vecāki / aizbildņi atpazīst PMP risku:

- ekspertu viedokļi ir dažādi – kāds min, ka vecāki / aizbildņi attaisno bērnu kavējumus, uzskatot, ka tās ir viņu tiesības, bet cits eksperts pauž viedokli, ka var vainot vecākus / aizbildņus par skolas kavēšanu, tomēr jāņem vērā, ka vecāki / aizbildņi ir “tādi, kādi ir”, un tieši skolā ir jābūt izglītotam personālam, kam jāspēj risināt šos jautājumus. Tāpat nav bezspēcība cīņai par vecāku / aizbildņu atbildību, jo normatīvie akti sniedz plašas iespējas – pašvaldības var uzlikt administratīvo sodu;
- pedagogi diskusijā vērtē, ka vecāki / aizbildņi kopumā saprot PMP riskus, bet ir bijuši gadījumi, kad bērni atrunā vecākus / aizbildņus no dalības projektā “Pumpurs”. Kopumā gadījumi, kad vecāki / aizbildņi nepiekrīt, ir ļoti maz un šādās situācijās pedagogi cenšas pārliecināt vecākus / aizbildņus, iesaista sociālos pedagogus. Ir bijuši arī gadījumi, kad vecāki / aizbildņi paši piesaka un iniciē sava bērna dalību Projektā. Ir pat skolas, kur projekts “Pumpurs” ir uzsākts tikai, pateicoties vecāku / aizbildņu iniciatīvai;
- vecāku / aizbildņu diskusijā pārstāvji paši minēja, ka paļaujas uz sistēmu un procesiem, nevēlas iejaukties jau notiekošajā. Viņi uzskata, ka ir pietiekami informēti un vajadzības gadījumā arī zina, kur saņemt informāciju. Arī eksperti ir novērojuši, ka ir palielinājusies vecāku / aizbildņu uzticēšanās skolai;
- jauniešu diskusijā tiek atzīts, ka mājinieki un arī viņi paši īpaši neseko līdz Projekta rezultātiem, vairāk seko atzīmēm e-klasē;

- vecāki / aizbildņi atzīst, ka projekts “Pumpurs” atvieglo dzīvi arī viņiem, jo augstākās klasēs viņi nepārzina mācību saturu, kā arī nav izglītoti pedagoģiskajās metodēs. Vecāki / aizbildņi var palīdzēt vienkāršākās situācijās, tomēr, kad ir demotivācija un PMP riski, ir patiešām nepieciešama speciālista konsultācija. Svarīgi, ka vecāki / aizbildņi spēj laikus reaģēt un vērsties pēc palīdzības pie projekta “Pumpurs” speciālistiem.

Kopumā izglītības iestāžu pārstāvji apstiprina, ka uzlabojas sadarbība ar vecākiem / aizbildņiem. Sadarbības uzlabošanai tiek un varētu tikt izmantotas dažādas metodes, piemēram:

- kādā skolā ir organizēta īpaša lekcija vecākiem / aizbildņiem par PMP riskiem;
- PMP riski var tikt apspriesti regulārajās vecāku sapulcēs;
- pedagogi tiek ar vecākiem / aizbildņiem un runā par bērna progresu, uzskatot, ka tam ir liela nozīme;
- sanāksšana līdzīgu risku bērnu vecākiem / aizbildņiem, lai skolotājs nejustos kā viens cīnītājs;
- Projekta organizēti semināri vecākiem / aizbildņiem;
- vecākiem / aizbildņiem domāta filmiņa;
- materiāls par PMP atpazīšanu un disleksiju.

Tomēr tiek minēts, ka vecāku / aizbildņu aizņemība neļauj tik aktīvu pastāvīgu iesaisti un atsevišķos gadījumos tomēr sadarbība ir jāstiprina. “Arī vecākiem vajag Pumpuru!” – kādā no diskusijām saka pedagogi. Vienlaikus eksperti atzīst, ka vecāku / aizbildņu iesaiste vecākās klasēs nav tik nozīmīga, jo arī paši izglītojamie uzņemas iniciatīvu. Tāpat diskusijās ir aktualizēts jautājums, kāda ir vecāku / aizbildņu loma IAP procesā – faktiski, vecāks / aizbildnis šobrīd tikai paraksta iesniegumu par dalību, tālāko iniciatīvu un sadarbības īstenošana ir pedagoga un skolas ziņā.

Vecāku / aizbildņu kontekstā daudzkārt ir minēts samaksas aspekts. Paši vecāki / aizbildņi ir apmierināti, ka projektā “Pumpurs” tiek maksāts skolotājiem un vecāki / aizbildņi nejūtas vainīgi, ka skolotāja darbs netiktu apmaksāts. Vienlaikus paši pedagogi izsaka piezīmes, ka vecāki / aizbildņi Projektu redz kā iespēju neņemt privātskolotāju un izvēlas, pie kura skolotāja grib vai negrib privātsiņas. Viņi uzskata, ka vecāki / aizbildņi ietaupa naudu. Savukārt, paši vecāki / aizbildņi uzskata, ka privātsiņas prasa lielus līdzekļus un jānācās ir iestādē, nevis viņiem jāmaksā papildus. Mazākās pašvaldībās privātskolotājus pat atrast nav iespējams.

Kopumā izvērtējot vecāku / aizbildņu lomu ilgtspējīgu rezultātu sekmēšanā ir secināms, ka:

- pašvaldību un izglītības iestāžu pārstāvji zemu vērtē sadarbību ar vecākiem / aizbildņiem un viņu iesaisti, kaut gan paši norāda uz salīdzinoši biežu saziņu un interesi, kad no izglītības iestādes puses sperts pirmais solis. Tiek pat minēti piemēri, ka Projekts ir ieviests skolā vecāku / aizbildņu iniciatīvas rezultātā, viņi paši aktīvi interesējas par iespēju iesaistīt bērnu;
- vecāki / aizbildņi paši vērtē savu iesaisti un informētību kā pietiekamu, paļaujas un uzticas skolas sistēmai. Projekts palīdz vecākiem / aizbildņiem, jo PMP riski pieprasa profesionālu intervenci;
- pastāv plašs instrumentu loks, kā vecākus / aizbildņus var iesaistīt sadarbības stiprināšanai. Ir jāizvērtē, kāda vispār ir strukturēta vecāka / aizbildņa loma IAP procesā.

5.1.4. Sabiedrība kopumā

Sabiedrība ietekmē kopējo attieksmi un izpratni par PMP jautājumiem, kā arī var kalpot kā motivējošs resurss visām citām mērķa grupām un institūcijām.

Pētījuma ietvaros īstenotās diskusijas un intervijas atklāj dažādus viedokļus par izpratni sabiedrībā kopumā:

- sabiedrībai noteikti ir ietekme uz motivāciju iesaistīties izglītības procesā, vienlaikus tas arvien pārsvarā tiek saistīts ar zināšanām nevis emocionālo līmeni, kas ir nozīmīgāk motivācijas kontekstā;
- kopumā sabiedrības priekšstats par PMP riskiem, par bērniem ar speciālajām vajadzībām ir uzlabojies;
- vienlaikus sabiedrībā nav izpratne, ka ir jāstrādā ar PMP risku prevenciju, tiek veidots spiediens uz izglītības sistēmu;
- ikdienas pieredze liecina, ka sabiedrības negatīvais stereotips par Projektu ir nozīmīgi mazinājies, ir pat tendence uzskatīt, ka Pumpurs ir elitārs pasākums;
- tomēr arvien ir pašvaldības, kas baidās pateikt, ka viņiem ir PMP riska grupas jaunieši, jo “ko citi padomās”, toties citām ir tieši pretēja interese iesaistīt Projektā pēc iespējas vairāk izglītojamus;
- arī izglītības iestādēs ir dažāda attieksme – ir skolas, kur Projekts tiek novērtēts, un ir, kur netiek atzīts;
- atsevišķiem ekspertiem un FGD dalībniekiem tomēr ir viedoklis, ka sabiedrība kopumā par Projektu zina nepietiekami daudz.

Kopumā izvērtējot sabiedrības lomu ilgtspējīgu rezultātu sekmēšanā secināms, ka:

- sabiedrības izpratne kopumā palielinās, negatīvais stereotips par Projektu samazinās, tomēr arvien pastāv gadījumi, kad ir novērota dažāda pašvaldību un izglītības iestāžu attieksme;
- var pastāvēt iespēja, ka par Projektu vairāk zina tieši iesaistītie, nekā sabiedrība kopumā.

5.2. Materiālo un intelektuālo resursu ilgtspēja

Projekta materiālo un intelektuālo resursu ilgtspēja ir visbiežāk pieminētais nozīmīgākais ilgtspējas elements izvērtējuma FGD un intervijās. Projektā izstrādātie materiāli būs pieejami pēc tā beigām, Projektā iesaistītās puses būs paaugstinājušas savas prasmes un zināšanas PMP risku vadībā. Savukārt, Projektā iesaistīto pušu zināšanu un prasmju ilgtspēja būs tieši atkarīga no dažādiem ārējiem apstākļiem, kas var ietekmēt personāla mainību – administratīvi teritoriālā reforma, izglītības iestāžu reforma (izmaiņas skolu tīklā), skolu personāla novecošanās, demogrāfiskie aspekti u.c.

5.2. tabulā “Projekta materiālo resursu izvērtējums” sniegts Projektā radīto materiālo resursu izvērtējums, atbilstoši to lietderīgumam attiecībā uz PMP risku konstatēšanu, mazināšanu, pašreizējo pieejamību un nepieciešamajām rīcībām to ilgtspējai nākotnē.

Kopumā izvērtējot materiālo un intelektuālo resursu ilgtspējīgu secināms, ka:

- Projektā radīto materiālo vērtību ilgtspēja ir nodrošināma, izveidojot pārskatāmu un pieejamu Projekta zināšanu vadības rīku, kas var būt gan Projektā plānotais interaktīvais rīks, gan Projekta mājas lapa un tajā pieejamā informācija.
- Papildu tiek rekomendēts apsvērt sistēmas vai kārtības izveidi, lai sadarbojoties ar pašvaldībām un / vai izglītības iestādēm, atsevišķi materiālie un intelektuālie resursi pēc Projekta noslēguma būtu pieejami pašvaldībās un / vai izglītības iestādēs (piemēram, sistēma saistībā ar labās prakses piemēru un pieredzes nodošanu – pārņemšanu; ieteikumi un rekomendācijas vietējās sabiedrības, tai skaitā vietējo plašsaziņas līdzekļu pārstāvju informēšanai par PMP jautājumiem, akcentējot individuālas pieejas nepieciešamību ikvienam izglītojamajam).

“Projekta materiālo resursu izvērtējums”.

Avots: Autoru apkopots

N.p.k.	Materiālais resurss	Lietderīgums	Pieejamība	Nepieciešamās rīcības
1.	PMP risku atpazīšanas un novēršanas vadlīnijas pašvaldībām un izglītības iestādēm koordinētai PMP problēmas mazināšanai.	<u>Augsts</u> → PMP riska grupas raksturojums, pazīmes un identificēšana, institūciju loma, agrīnās brīdināšanas sistēmas apraksts, ar Projekta ieviešanu saistītā informācija un cita.	<u>Augsta</u> → Elektroniski brīva pieeja, drukātais formāts projektā iesaistītajiem Projekta īstenošanas sākumposmā.	→ Ilgtermiņa lietošanai pārskatāms saturs, dzēšot sadaļas, kas tieši attiecas uz Projekta ieviešanu, vienlaikus saglabājot informāciju par iespējami turpināmiem Projekta atbalsta mehānismiem un to efektīvu ieviešanu.
2.	Individuālā PMP riska mazināšanas plāna mehānisms.	<u>Augsts</u> → Individuālā PMP riska mazināšanas plāns ir strukturēts mehānisms, kā var vispusīgi novērtēt izglītojamā vajadzības un nepieciešamo atbalstu.	<u>Vidēja</u> → Projektā iesaistītie ir apguvuši šī instrumenta lietošanu.	→ Ilgtermiņā PMP riska mazināšanas plāna mehānisms ir saglabājams, jo sniedz iespēju strukturēti analizēt un salīdzināt individuālās vajadzības, atbalsta mehānismus. Tāpat tas sekmē strukturētu sadarbību starp pedagogiem, pedagogiem un izglītojamiem, kā arī starp pedagogiem un vecākiem / aizbildņiem, veicina viņu iesaisti.
3.	Atbalsta piešķiršanas dokumentācija.	<u>Vidējs</u> → Projektā ir izstrādātas procedūras, veidlapas un informatīvie materiāli sistēmiskai atbalsta piešķiršanai, piemēram, transporta pakalpojuma izdevumu kompensācijai, darba samaksas aprēķināšanai.	<u>Vidēja</u> → Pieejami visiem Projektā iesaistītajiem, kā arī daļēji Projekta mājas lapā.	→ Izvērtējams, kā šie dokumenti integrējas izglītības iestāžu un pašvaldību lietvedības sistēmās un līdzīgu mehānismu nodrošināšanā.
4.	Video materiāli, informatīvie materiāli, infografikas u.c. ar	<u>Augsts</u> → Sniedz saprotamu un sistematizētu informāciju par	<u>Augsta</u> → Pieejami visiem interesentiem Projekta	→ Nodrošināma pieejamība Projekta mājas lapā pēc Projekta beigām. Atsevišķu materiālu gadījumā – pieejamība Projekta

N.p.k.	Materiālais resurss	Lietderīgums	Pieejamība	Nepieciešamās rīcības
	sabiedrības informēšanu saistīti aktuāli materiāli.	Projektu un tā aktivitāšu ieviešanu. Sniedz informāciju par PMP jautājumiem kopumā (identificēšana, mazināšana, novēršana, sadarbība).	mājas lapā, kā arī Projekta kontā Facebook un Projekta kontā Youtube	kontā Facebook un Youtube. Atbilstoši ES fondu īstenošanas nosacījumiem, šiem materiāliem jābūt pieejamiem 5 gadus pēc Projekta noslēguma, piemēram, integrējami IKVD mājas lapā.
5.	Metodiskā atbalsta līdzekļi.	<u>Augsts</u> → Metodiskā atbalsta līdzekļi apskata specifiskus PMP riska mazināšanas aspektus, sniedzot padziļinātas zināšanas.	<u>Augsta</u> → Metodiskā atbalsta līdzekļi ir pieejami visiem Projekta dalībniekiem (ikvienam interesentam) un ievietoti mājas lapā.	→ Metodiskā atbalsta līdzekļiem ir jābūt pieejamiem pēc Projekta noslēguma visām ieinteresētajām pusēm.
6.	Materiāli no Projekta partneru atbalsta aktivitātēm (ievadsemināri, darbnīcas izglītības iestādēm un pašvaldībām, reģionālās konferences).	<u>Vidējs</u> → Materiāli papildina metodiskos atbalsta līdzekļus ar specifisku piemēru izklāstu, padziļinātas analīzes jautājumiem un citu informāciju.	<u>Zema</u> → Materiāli ir pieejami pasākumu dalībniekiem.	→ Projekta mājas lapā, ja tādu plānots uzturēt pēc Projekta beigām, ir izveidojama atsevišķa sadaļa, kur pieejami šo pasākumu materiāli, lai nodrošinātu Projektā izveidoto zināšanu ilgtspēju.
7.	Profesionālās kompetences programmu un supervīziju materiāli.	<u>Vidējs</u> → Sniedz specifiskas zināšanas par PMP risku mazināšanu.	<u>Zema</u> → Materiāli pieejami konkrētā pasākuma dalībniekiem. Iespējams, dalībnieku kolēģiem.	→ Nepieciešams izvērtēt, kuri materiāli būtu lietderīgi un publiskojami arī citu ieinteresēto pušu izglītošanai specifiskos un PMP riska vadībai būtiskos jautājumos.
8.	Jaunatnes iniciatīvu projektu rezultāti un tajos radītie materiāli.	<u>Augsts</u> → Sniedz informāciju par neformālās izglītības metožu pielietošanu PMP riska vadībā, labo praksi.	<u>Zema</u> → Pieejami jaunatnes iniciatīvu projektu dalībniekiem. Atsevišķi materiāli un informācija pieejama jaunatnes iniciatīvu projektu	→ Izvērtējams, kuri materiāli būtu lietderīgi un publiskojami arī citu ieinteresēto pušu izglītošanai un motivēšanai neformālās izglītības metožu pielietošanai PMP risku vadībā.

N.p.k.	Materiālais resurss	Lietderīgums	Pieejamība	Nepieciešamās rīcības
			īstenotāju sociālo tīklu kontos un Projekta kontā Facebook	
9.	Labās prakses piemēri.	<u>Augsts</u> → Sniedz motivāciju īstenot PMP risku vadības aktivitātes, parādot specifiskus piemērus, to sasniegtos rezultātus un dažādas pieejas.	<u>Augsta</u> → Pieejami visiem interesentiem Projekta mājas lapā, Projekta kontā Facebook, daļēji arī Projekta partneru publiskajos resursos.	→ Uzturami Projekta mājas lapā (digitālajos resursos) pēc Projekta beigām.
10.	Sabiedrības informēšanas aktivitātes (Projekta Informatīvā kampaņa).	<u>Augsts</u> → Izstrādāti informatīvi materiāli, kuri ir lietojami arī pēc Projekta beigām.	<u>Augsta</u> → Materiāli pieejami Projekta mājas lapā, Projekta kontā Facebook, Projekta kontā Youtube. Daļa materiālu un sabiedrības informēšanas aktivitātes pieejamas arī plašsaziņas līdzekļos, tai skaitā tiešsaistes vidē.	→ Atbilstoši Projekta un IKVD kompetencei, jāturpina uzturēt (jānodrošina pieejamība) Projekta mājas lapai un citiem digitālajiem resursiem pēc tā beigām Līdz Projekta īstenošanas noslēgumam jāturpina sniegt informācija, atbalsts pašvaldībām, izglītības iestādēm, lai paaugstinātu iesaisti vietējās sabiedrības informēšanas aktivitātēs par PMP jautājumiem.
11.	Projekta datu operatīvās uzskaites sistēmas izveide un uzturēšana datu uzkrāšanai.	<u>Augsts</u> → Tiek uzkrāti un sistematizēti dati par PMP ilgtermiņā. Datu analīze ļauj veikt salīdzinājumus novadu un valsts mērogā, identificējot specifiskās intervences ar citiem politikas instrumentiem, piemēram, skolas, kurās ir augsts PMP risks un kurās	<u>Vidējs</u> → Liels skaits Projektā iesaistīto, tai skaitā, pedagogu, ir apguvuši sistēmas lietošanu.	→ Ilgtermiņa lietošanai ir pārskatāmas sadaļas un, iespējams, vienkāršojamas. Datu sistēma būtu integrējama ar VIIS. Personu datu drošības un aizsardzības aspektu ievērošana pēc Projekta noslēguma.

N.p.k.	Materiālais resurss	Lietderīgums	Pieejamība	Nepieciešamās rīcības
		veicama papildu analīze par skolas vidi, izglītības procesu.		
12.	Interaktīvais rīks.	<u>Augsts</u> → Tiks ietverta nozīmīga informācija, kurai jābūt pieejamai pēc Projekta beigām, piemēram, PMP risku novēršanas vadlīnijās ietvertā informācija.	<u>Augsta</u> → Plānots, ka būs pieejams jebkuram interesentam.	→ Ilgtermiņa lietošanai tam jābūt dizainētam, lai sniegtu izpratni un rīkus PMP riska vadībai arī tām mērķa grupām, kas Projektā nav bijuši iesaistīti. Vēlams iekļaut esošā un jau lietotā mehānismā, piemēram, e-klase, mykoob.
13.	Individuālie mācību līdzekļi.	<u>Zems</u> → Individuālie mācību līdzekļi ir noderīgi katram izglītojamam, kam tie ir atbalstīti Projekta ietvaros.	<u>Zema</u> → Pieejami tikai izglītojamiem, kas saņēmuši noteikto atbalsta veidu.	→ APUIS dati norāda uz to, ka lielākajā daļā gadījumu individuālie mācību līdzekļi ir darba apģērbs, kancelejas preces, sporta tērps u.c. līdzekļi, kuri raksturojami kā personīgas lietošanas līdzekļi jeb personīgais atbalsts konkrētam izglītojamam, un līdz ar to tie nebūtu nododami tālākai izmantošanai.
14.	Individuālās lietošanas priekšmeti.	<u>Zems</u> → Individuālās lietošanas priekšmeti ir noderīgi katra izglītojamā personīgai lietošanai.	<u>Zema</u> → Pieejami tikai izglītojamiem, kas saņēmuši noteikto atbalsta veidu.	→ Individuālās lietošanas priekšmeti nebūtu nododami tālākai izmantošanai, jo ir personīgais atbalsts konkrētam izglītojamam, kā arī jāņem vērā priekšmetu amortizācija.

5.3. Sistēmiskas pieejas izveide ilgspējas nodrošināšanā

Sistēmiskās pieejas izveide un iedzīvināšana praksē ir viens no svarīgiem ilgspējas aspektiem. To apliecina arī Projekta kopējais apsolījums, proti, viens no Projekta noslēgumā plānotajiem rīcībpolitikas rezultātiem ir tādu “izglītības iestāžu skaits, kas ieviesušas un nodrošina sistēmisku atbalstu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanai”. Vienlaikus atzīmējams, ka sistēmiska pieeja būtu veidojama ne tikai izglītības iestāžu, bet arī pašvaldību un nacionālā līmenī. Izrietoši projekta “Pumpurs” starpposma izvērtējuma ietvaros sistēmiskās pieejas novērtējums ir veikts trīs līmeņos – izglītības iestāžu, pašvaldību un nacionālā līmenī, vērtējot sistēmiskas pieejas izveides ilgspēju tādos aspektos kā sistēmiskas pieejas formalizēšana, ieviešana un efektivitāte.

Izglītības iestādes

PMP risku mazināšanā ļoti būtiska ir intervence tieši skolas līmenī, jo tā nodrošina atbalsta piešķiršanu izglītojamam tieši tajā brīdī, kad tas ir nepieciešams. 88% aptaujāto izglītības iestāžu pārstāvju uzskata, ka PMP risku vadība izglītības iestādē ir ļoti nozīmīga un drīzāk nozīmīga. Vienlaikus kāds no ekspertiem min, ka dažkārt izglītības iestādes nav ieinteresētas atzīt PMP risku, jo tad tiks pieprasīts to risināt. Iekļaujošas izglītības un izglītojamo atbalsta kontekstā ar laiku PMP risku vadība būtu ieviešama visās izglītības iestādēs, atzīst kāds no ekspertiem.

Izglītības iestāžu līmenī pastāv dažādi mehānismi PMP risku vadības formalizēšanai, piemēram, PMP risku vadība tiek īstenota caur pedagoģiskajām sēdēm, tomēr Pētījumā iegūtajā informācijā nav iespējams konstatēt konsekvētus un konkrētus piemērus. Pie tam jāatzīmē, ka izglītības iestāžu spēju formalizēt PMP risku vadību ietekmē arī resursu pieejamība:

- 14% izglītības iestāžu pārstāvju aptaujas respondentu uzskata, ka resursi nav pietiekami PMP risku mazināšanai;
- sociālais dienests bieži risina sociālā pedagoga pienākumus, jo visās skolās tie nav pieejami. Trūkst arī metodikas, pakalpojumi, tai skaitā atbilstoši vecumposma attīstības specifikai;
- atšķiras skolu investīcijas infrastruktūrā, materiāltehniskais nodrošinājums, skolvadības kapacitāte;
- trūkums ir personāla pieejamība skolās, kā piemēram, ir zināms, ka izglītības iestādes speciālistu trūkuma risināšanai piesaista pensionētos skolotājus.

Tomēr FGD un intervijās tiek minēti arī pozitīvie aspekti ilgtermiņa ietekmei izglītības iestādēs:

- skolām Projekta ietvaros ir radīti un būs pieejami materiāli, metodikas, vadlīnijas utt., lai strādātu ar riska grupas bērniem;
- pašiem pedagogiem pieaug personīgā pieredze, viņi būs profesionālāki un ātrāk pratīs novērtēt risku, balsoties uz projekta “Pumpurs” materiāliem.

Papildu tam, FGD un intervijās ir identificēti vairāki faktori, kas ietekmē PMP risku vadību izglītības iestādēs:

- augsta pašvaldību ietekme, kā rezultātā var tikt kavēta iniciatīva pašās izglītības iestādēs un izrietoši ir nepieciešams aktīvāk darboties Projekta personālam;
- **labs koordinators pašvaldības līmenī** dod drošības un uzticības sajūtu, līdz ar to tiek akcentēts, ka ir svarīgi, **kam tiek deleģēts skolas koordinatora darba pienākums**, proti, skolās, kur Projekta koordinators ir skolas direktora vietnieks vai cilvēks, kurš ikdienā strādā ar pedagogu grupām, ir kvalitatīvāka, raitāka procesa norise. Bet tas nebūt nenozīmē, ka sociālais pedagogs vai psihologs nespēj kvalitatīvi veikt darbu, tas ir atkarīgs no Projekta vadītāja ietekmes uz skolā strādājošajiem pedagogiem jeb, cik lielā mērā viņš tiek respektēts;
- Nepieciešama lielāka **uzticēšanās skolu koordinatoriem**, jo šobrīd mēdz būt situācijas, kad skolas koordinators veic administratīvās darbības skolotāju vietā, piemēram, papildinot IAP. Arī apstiprināšana pašvaldībā paildzina procesu, lai izglītojamais saņemtu ekonomisko atbalstu;
- aptuveni puse **izglītības iestāžu pārstāvju** aptaujas respondentu ir atzīmējuši kā ļoti labu izglītības iestādes vadības komandas iesaisti, sadarbību starp pedagogiem un atbalsta personālu;
- nozīmīgas ir **skolas vadības prasmes** ieviest sistēmisku pieeju, motivējot un veicinot darbu ar skolu vadības komandām, nevis tikai ar skolotājiem vai projekta koordinatoriem.

Sistēmiskas pieejas kontekstā svarīgi atzīmēt, ka izglītības iestādes un izglītības procesa ietvaros sadarbība tiek vērtēta ar pozitīvu tendenci:

- Projekta pieeja **sekmē sadarbības uzlabošanos starp skolotājiem**, atbalsta personālu. Pašvaldību pārstāvju aptaujas respondenti uzskata, ka Projekta ietvaros ir izveidota atbalsta pasākumu īstenošanas kārtība PMP riska izglītojamajiem (77%), uzlabotas pedagogu un atbalsta personāla kompetences un kapacitāte darbā ar PMP riska izglītojamajiem (71%);

- aptaujāto izglītības iestāžu vērtējums par sadarbību starp Projektā iesaistītajām pusēm ir mazāk optimistisks kā pašvaldību pārstāvju, tomēr pozitīvi vērtējams, ka **ir uzlabojusies ģimenes un skolas sadarbība, uzticība un attiecības.**

Papildu tam, svarīga arī sadarbība starp izglītības iestādēm, kā rezultātā veidojas labās prakses nodošana:

- intervijās pausts uzskats, ka **skolu pārstāvjiem patīk savstarpēji satikties** – izjūt to kā atbalstu nevis kontroli. Vienlaikus nav skaidrs, vai izdevies nostiprināt, ka pedagogu praksei ir multiplikatora efekts;
- 74% aptaujāto izglītības iestāžu pārstāvju **pieredzes apmaiņu uzskata kā būtisku ieguvumu**, visaugstāk no citiem ieguvumiem pēc Projekta noslēgšanas. Domas gan dalās par konkrētiem Projekta sadarbības mehānismiem, piemēram, reģionālajām konferencēm – pašvaldību pārstāvji ar lielāko ietekmi 45% vērtē tieši reģionālās konferences, kamēr paši izglītības iestāžu pārstāvji kā ļoti lielu ietekmi konferencēm vērtē tikai 7%;
- kāda pašvaldība uzsver, ka skolu savstarpējā komunikācija un labās pieredzes izplatīšana ir **devusi iespēju palielināt projektā iesaistīto skolu skaitu**;
- FGD tiek pausta **interese uzzināt labās prakses piemērus**, tomēr citām skolām mēdz trūkt laiks dalīties ar informāciju. Pamatā interesē tieši organizatoriskie jautājumi.

Papildu savstarpējai sadarbībai izglītības iestādes cenšas sadarboties ar sociālajiem darbiniekiem. Tāpat tiek iesaistīta bāriņtiesa un pašvaldības policija. Savukārt, kāda cita izglītības iestāde min, ka nav nepieciešamība iesaistīt dienestus tieši projekta “Pumpurs” kontekstā, bet sadarbība pastāv un Projekts to stiprina.

Kopumā izvērtējot sistēmiskas pieejas izveides un iedzīvināšanas potenciālu izglītības iestāžu līmenī ir secināms, ka:

- skolas līmenis ir ļoti nozīmīgs PMP risku vadībā, taču arvien pastāv dažādi stereotipos balstīti iemesli, kāpēc tās neiesaistās;
- pastāv piemēri PMP risku vadības formalizēšanai, tomēr nav gūti pierādījumi sistēmiskai pieejai. Pastāv dažādu resursu trūkums, kas to ietekmē;
- PMP risku vadībai izglītības iestādē ļoti liela nozīme ir pašvaldībai, skolas vadībai un skolas Projekta koordinatoram;
- Projektam ir pozitīva ietekme uz sadarbību izglītības iestādē un izglītības procesā;
- starp izglītības iestādēm sadarbība tiek vērtēta kā esoša un pozitīva, tomēr nepastāv pierādījumi pastāvīgai tās īstenošanai;

- sadarbība notiek arī ar institūcijām ārpus izglītības iestādes, tomēr nav iespējams secināt, ka tā ir konsekventa un sistēmiska;
- ir dažādi mehānismi, kas izglītības iestādes līmenī var sekmēt sistēmisku pieeju PMP risku vadībai.

Pašvaldību līmenis

Sistēmiskas pieejas izveidei pašvaldību līmenī tiek analizēti tādi aspekti kā PMP nozīmīgums, PMP identificēšanas prakse, pašvaldību kapacitāte, starpinstitūciju sadarbība, īpaši, ar sociālo dienestu, tās sekmēšanas instrumenti un ietekmējošie faktori, kā arī reformu ietekme.

PMP nozīmīgums un identificēšanas prakse pašvaldībās

Pastāv dažādi vērtējumi par PMP nozīmīgumu pašvaldībās:

- Pašvaldību aptaujas anketu rezultāti liecina, ka PMP tiek vērtēta kā nozīmīga problēma: 47% respondentu norāda, ka PMP ir drīzāk nozīmīga un 43% – ļoti nozīmīga problēma. Vairāki respondenti norāda, ka pašvaldībā arī iepriekš ir īstenoti preventijas pasākumi PMP riska mazināšanai, taču projekts “Pumpurs” ir aktualizējis PMP problēmu un īpaši palīdz vienotas preventijas sistēmas izveidē. Tāpat tas sniedz kompleksu skatu, tai skaitā, finansējuma koordinēšanā pašvaldībā kopumā.
- 84% aptaujāto pašvaldību pārstāvju pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt apgalvojumam, ka Projekts palīdz viņu ikdienas darbā ar PMP riska mazināšanu un Projekts pozitīvi ietekmē viņu motivāciju strādāt ar PMP riska mazināšanu. Pašvaldību pārstāvji visaugstāk vērtē projekta laikā iegūtās un pilnveidotās kompetences, kas būs ļoti noderīgas pēc Projekta noslēguma – 55% un drīzāk būs noderīgas – 36%, kā arī iegūto jauno informāciju - būs ļoti noderīga pēc Projekta noslēguma – 37%, drīzāk būs noderīgi – 48%.
- FGD un intervijās ekspertu viedokļi atšķiras no pašvaldību viedokļa, proti, eksperti uzskata, ka ir pašvaldības, kurām PMP nav prioritāra, tās neinteresējas par šo problēmu. Bieži tās ir tieši mazās pašvaldības. Iespējams, iemesls ir arī vienkāršotā pedagogu atalgojumu likme – bāzes minimālā likme un atalgojuma apmērs starp lauku skolām un Rīgu/lielajām skolām ļoti atšķiras, tāpēc tas var būt viens no iemesliem, kāpēc kādas pašvaldības neiesaistās. No pašvaldībām tiek sagaidīts liels, godprātīgs darbs – “ja tiek dota liela brīvība, uzticība ir jāattaisno”.

PMP grupas identificēšanai un rīcībai pašvaldību līmenī pastāv dažāda prakse:

- Kāda no pašvaldībām pirms Projekta uzsākšanas ir veikusi analīzi, konstatējot PMP riska grupu, kas ir augstāka kā 10% no kopējā izglītojamo skaita. Pēc pašreizējās pašvaldības aplēses apmēram puse no šiem jauniešiem ir nodrošināta ar atbalstu.
- Cita pašvaldība seko līdzī salīdzinošajiem sekmības rādītājiem, veicot analīzi par nesekmības cēloņiem un plānojot šo jauniešu iesaisti Projektā. Ir dzirdēts gadījums, kad, mobilizējot izglītības iestādi Projekta konsultācijām, novērotas būtiskas pozitīvas pārmaiņas valsts pārbaudījumu rezultātos.
- Var pastāvēt situācija, ka ir identificēti PMP riska izglītojamie, kuriem IAP netiek izstrādāts, tomēr tad pašvaldības koordinators mudina skolas iesaistīties un sniegt izglītojamam atbalstu.

Pašvaldību kapacitāte

Kaut kopumā interese par Projektu pieaug, FGD un intervijas atklāj virkni kapacitātes problēmu pašvaldību līmenī, tajā skaitā:

- Projekta eksperti norāda, ka sarunas ar pašvaldībām mēdz būt ļoti komplicētas – pietrūkst administratīvās kapacitātes, ir nekompetence, bailes no jaunā un izpratnes trūkums.
- Projektam ir sarežģīti ietekmēt pašvaldību sadarbību ar skolām, mēdz būt, ka pašvaldību atbalsts ir formāls.
- Pašvaldības par maz uzrauga skolu kvalitāti un šo darbu kopumā ietekmē arī pašas pašvaldības pieeja vietējās kopienas veidošanā.
- Ja pašvaldības koordinators ir nekompetents, neieinteresēts vai arī pārāk noslogots, Projekta darbinieki komunicē uzreiz ar izglītības iestādēm, un tas prasa papildu resursus.
- Kāds eksperts norāda, ka, ja pašvaldības proaktīvi nepiedalās motivēšanā un atbalstīšanā, arī reģionālais koordinators to nevar ietekmēt.
- Pašvaldībās mēdz trūkt gan pedagogi, gan projektu vadītāji. Piemēram, kādā pašvaldībā Projekta koordinators ir mainīts vairākas reizes, nav, kas parakstās, un iekšējā komunikācija nestrādā.
- Kā īpaši kritisku posmu ar augstu ietekmi uz Projekta ieviešanas kvalitāti eksperts min grāmatveža un jurista darbu, kā arī sadarbības trūkumu starp dažādām projektā iesaistītajām pusēm pašvaldības līmenī dokumentu vadībā.

- Trūkst atbildība par administratīvo darbu pašvaldību koordinatoriem, jo IAP skaits pieaug un samazinās iespēja iesaistīties atbalstā skolām. Šo administratīvo resursu trūkuma dēļ vairs netiek plānota jaunu skolu piesaiste, taču, ja kāda vēlēties, neatteiks.
- Vienlaikus ir arī pozitīvie piemēri, kad dažādu Projekta līmeņu darbinieki “saprotas no pusvārda”, veido atklātu un godīgu dialogu.

Vienlaikus izpēte liecina, ka pašvaldībām ir dažāda pieredze savas kapacitātes stiprināšanā, proti:

- Kāda no pašvaldībām min, ka īpašu uzmanību pievērša, lai pašvaldības Projektā iesaistītajiem būtu izpratne un zināšanas par izglītības procesu, metodikām. Tiek uzsvērts, ka arī pašvaldības līmeņa Projekta darbiniekam ir jābūt pedagoģiskajai izglītībai, iespējams, izglītības pārvaldes darbiniekam, kas pārzina izglītības procesus un ir ar izpratni par Projekta ieviešanu no izglītības perspektīvas – ir jāpārzina arī skolas, skolotāji, koordinatori un direktori.
- Kādā citā pašvaldībā tiek uzsvērts ieguvums no Projekta koordinatora Attīstības nodaļā, kam ir pieredze ES projektu īstenošanā, koordinēšanā un dokumentācijas sagatavošanā.
- Pašvaldības līdzfinansējums tiek uzskatīts par nozīmīgu, jo skolas pašas nespētu nodrošināt Projekta kvalitāti.

Ar sadarbību saistītie aspekti

Būtiskākais instruments pašvaldībai starpinstitūciju sadarbības koordinēšanai ir starpnozaru preventīvais un intervences pasākumu vidēja termiņa plāns. Tomēr arī šajā aspektā situācijas dažādās pašvaldībās ir atšķirīgas, proti:

- Pašvaldību pārstāvji preventīvo un intervences pasākumu vidēja termiņa plānu PMP riska samazināšanai vērtē salīdzinoši pozitīvi – būs ļoti noderīgi pēc Projekta noslēguma – 23%, drīzāk būs noderīgi – 54%. Savukārt, aptaujātie izglītības iestāžu pārstāvji šo plānu vērtē salīdzinoši vājāk – būs ļoti noderīgi – 16%, drīzāk būs noderīgi – 28%, 10% – pat kritiski zemu – tas nebūs lietderīgs un drīzāk nebūs lietderīgs.
- Vairākiem intervētajiem pašvaldību pārstāvjiem nav informācijas, ka pašvaldībā ir preventijas plāns.
- Kāds FGD un interviju eksperts min, ka preventīvais plāns tika izstrādāts kā pielikums dalībai Pumpurā, iesaistot arī skolas. Tā izvērtējums tiks veikts Pumpura darbnīcu aktivitātē, lai konstatētu izdarīto un precizētu tālākos darbus.
- Kāds pašvaldības augstākās vadības pārstāvis nav informēts, vai notiek starpinstitūciju sadarbība PMP risku mazināšanā.

Arī praktiskās starpnozaru sadarbības vērtējums Pētījuma aptaujās un FGD un intervijās ir dažāds:

- Kaut pastāv arī negatīvi viedokļi, pašvaldības pārstāvju aptaujā vērtējums par sadarbības un iesaistes pietiekamību, kas veidojies projekta “Pumpurs” ietvaros, ir izteikti pozitīvs – sadarbību starp pašvaldību iestādēm tikai 8% respondentu to vērtē kā vāju.
- 66% pašvaldību aptaujas respondenti uzskata, ka ir izveidota sadarbība starp valsts un pašvaldības iestādēm PMP preventīvo un intervences pasākumu īstenošanā.
- 80% pašvaldību aptaujas respondenti pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt apgalvojumam, ka viņu pārstāvētā pašvaldībā ir izveidots sekmīgi funkcionējošs starpinstitūciju sadarbības modelis darbā ar PMP mērķa grupu (bāriņtiesa, pašvaldību sociālie dienesti, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiāles, dzimtsarakstu nodaļas, valsts un pašvaldības policija u.c. institūcijas).
- Savukārt izglītības iestāžu pārstāvjiem ir atšķirīgs redzējums – tiek kritizēts pašvaldību institūciju iesaistes trūkums Projekta realizēšanā, 50% izglītības iestāžu pārstāvju nevar novērtēt savu sadarbību ar citām institūcijām. Salīdzinoši daudzi ir minējuši kā ieteikumu uzlabot pašvaldības iestāžu sadarbību, iesaisti un darbu ar PMP risku prevenciju ģimenēs.
- Arī eksperti uzskata, ka PMP risināšana ir ļoti atkarīga no dienestu sadarbības – kamēr pārējās institūcijas neiesaistīsies, nebūs rezultātu.
- Tiek minēti piemēri, ka arvien lielāku rūpi tur pašvaldību sociālie dienesti.
- Vienlaikus vairāki eksperti min kā vienu no vājākajiem posmiem sadarbību ar bāriņtiesu – pašvaldības nevar dabūt pilnu atbalstu no bāriņtiesas, tās neuzsāk preventīvas darbības, visdrīzāk resursu trūkumu dēļ. Svarīgi, lai sadarbība neietvertu tikai “papīru lietas”.

Pētījumā identificēti dažādi praktiskie piemēri formālu mehānismu izveidei starpinstitūciju sadarbībai:

- Kādā no pašvaldībām ir noslēgts un līdz ar Pumpuru aktualizēts trīs pušu sadarbības līgums – domes struktūrvienība, pašvaldības policija un par sociālo jomu atbildīgā struktūrvienība.
- Tiek vērtēts, ka ikdienā notiek sadarbība starp pašvaldības policiju, sociālo dienestu un sociālo pedagogu.
- Valsts līmenī notiek sadarbība ar Bērnu tiesību inspekciju (iesaistās, ja skola un pašvaldība netiek galā).

- Kādā citā pašvaldībā iesaistīta ir arī bāriņtiesa un tiek minēts, ka komisijas darbā būtu jābūt arī Attīstības pārvaldei.
- Kādā no pašvaldībām ir izveidota komisija, kas kompleksi risina šos jautājumus.

Kopumā vērtējot secināms, ka visās iesaistītajās pašvaldībās ir vērojama starpinstitūciju sadarbības paaugstināšanās, tomēr FGD un intervijās tiek minēts, ka sadarbība starp dienestiem joprojām būtu uzlabojama.

Nemot vērā PMP specifiku, **īpaša nozīme ir sociālā dienesta iesaistei**, proti:

- Gadījumu analīze un intervijas liecina, ka kopumā nepastāv vienota pieeja, kad sociālajam dienestam ir jāiesaistās, kas tiek uzskatītas par izglītības procesu un kas par sociālo dienestu, tā tiek veidota vadoties no aktuālās situācijas un vajadzībām.
- Kādas pašvaldības sociālais dienests tieši cenšas nejaukties mācību procesā, saiknes stiprināšana nepieciešama tad, kad bērnam ir problēmas, jo katram ir sava atbildība un iesaiste. Vienlaikus uzskata, ka skolām vajadzētu būt aktīvākām, ziņojot par kavējumiem. Jo signāls būs ātrāk, jo labāk varēs atrisināt. Dienestam ir iespēja arī veikt preventīvas darbības jau no 5 gadu vecuma, kas ir obligātais skolas vecums.
- Kāda sociālā dienesta pārstāvis uzskata, ka problēmas ir risināmas ar dažādiem pašvaldības atbalsta veidiem, un lielāks izaicinājums ir dzīvesveids, attieksmes un vērtības ģimenē, īpaši tas, kāda vērtība tiek piešķirta izglītībai.
- Arī citas pašvaldības pārstāvis uzskata, ka ar PMP risku mazināšanu ir jāstrādā vecākiem / aizbildņiem un izglītības iestādei, un sociālais dienests ir piesaistāms tikai galējās nepieciešamības gadījumā.

FGD un intervijās tiek konstatēts, ka **sadarbību ietekmē dažādi aspekti:**

- institūciju sadarbība ir atkarīga no cilvēkiem nevis finansējuma - kā viņi organizē darbu, kāda ir attieksme, atbildība. Ir lielas pašvaldības ar resursiem, kas netiek galā, bet mazās bez resursiem viss var notikt.
- liela nozīme ir politiskās vadības izpratnei, jo, ja domes vai pagasta vadītājs neizprot problēmu, tad nekas nevirzās.
- pašvaldībām ir nepieciešamība sadarboties arī, lai, piemēram, mazinātu dubultā finansējuma risku personām ar trūcīgā statusu.
- Pašu pašvaldības pārstāvju redzējumā kapacitāte, kompetence un motivācija ir būtiskākie trūkumi sadarbībai.

Vienlaikus atzīmējams, ka pašvaldības īsteno un var īstenot dažādus mehānismus sadarbības stiprināšanai:

- Nākotnē būtu vajadzīgi reģionālie atbalsta centri, kā arī pilnveide atbalsta sistēmai bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē, veidojot starpinstitucionālu pieeju;
- Projektā ietvertās pašvaldību darbnīcas ir plānotas kā uz sadarbību vērsta nodarbība, kas attīsta praktiskās iemaņas, labu rezultātu dod tieši projekta pārstāvju došanās uz pašvaldību un institūciju “savešana kopā”.
- Papildu Pumpurs pašvaldības īsteno arī citas aktivitātes, piemēram, Ģimenes atbalsta programmu, atbalsta un izglīto vecākus / aizbildņus, kuriem ir mazi bērni. Tāpat tiek minēts, ka pozitīvi, ka vienlaicīgi tika uzsākts arī Kompetenču projekts, jo abi ir zināmā mērā saistīti. Pašvaldība pirms šo projektu uzsākšanas vērtēja, lai skolu dalība būtu sabalansēta, būtu sasaiste ar jau īstenotajiem projektiem. Tiesa, visu projektu vienlaicīga īstenošana nozīmē skolu pedagogu un personāla, kas veic koordinēšanas funkciju noslodzi.

Reformu ietekme

Pie tam, sistēmiskas pieejas veidošanos pašvaldības līmenī ietekmē arī vairākas reformas, kas, cita starpā, var ietekmēt arī darbu ar PMP riskiem, tajā skaitā:

- **Jaunais mācību saturs:** jaunās kompetenču izglītības kontekstā kādas pašvaldības diskusijā tiek paustas bažas – kā tas ietekmēs PMP, skolotāji pirmspensijas vecumā pamet skolu, savukārt jaunajiem nav motivācijas skolā strādāt;
- **ATR:** administratīvi teritoriālo reformu vairāki eksperti uzsver kā iespējamo pozitīvo pārmaiņu, lai atrastu projektu vadītājus, izveidotu ieinteresētu izglītības pārvaldi un apvienotu resursus;
- **Skolu tīkla reformas:** aktuāls jautājums ir par izglītības procesu un mācībām pēc skolu apvienošanas, proti, bieži vien “pievienoto” skolu izglītojamie neatbilst “jaunās” skolas prasībām. Pastāv viedokļi, ka skolu apvienošana varētu veicināt arī PMP risku.

Kopumā izvērtējot sistēmiskas pieejas izveides un iedzīvināšanas potenciālu pašvaldību līmenī ir secināms, ka:

- pašvaldību pārstāvji par PMP nozīmīgumu un Projekta ietekmi ir pozitīvi, tomēr FGD un intervijas atklāj atšķirīgus viedokļus;
- PMP grupas identificēšanai pašvaldību līmenī prakse ir dažāda un nav sistēmiskas un vienotas pieejas;

- konstatēts ļoti plašs pašvaldību kapacitātes trūkums, vienlaikus arī atsevišķas pašvaldības iegulda papildu resursus Projekta kvalitatīvai īstenošanai;
- starpnozaru preventīvais un intervences vidēja termiņa plāns ir izstrādāts, taču Pētījumā nav gūti pierādījumi tā efektīvai izmantošanai;
- pastāv dažādas prakses starpinstitūciju sadarbības formalizēšanai, iesaistītajām institūcijām. Pētījumā konstatēts, ka to ietekmē dažādi cilvēciska rakstura faktori;
- Pētījumā apzinātie sociālie dienesti salīdzinoši strikti nodala funkcijas, tomēr ir atsaucīgi sadarbībai;
- ir konstatēti daži mehānismi, kas var Projekta ietvaros un ārpus tā sekmēt starpinstitūciju sadarbību;
- īpaša uzmanība pievēršama dažādu saistītu projektu savstarpējai koordinēšanai;
- pašvaldību līmeņa PMP risku vadību var ietekmēt izglītības satura reforma, skolu tīkla reforma un administratīvi teritoriālā reforma.

Nacionālais līmenis

Sistēmiskas pieejas izveide nacionālā līmenī var būtiski ietekmēt visas ar izglītības nozari saistītās un ieinteresētās puses, kā arī sabiedrības kopējo izpratni un attieksmes maiņu. Pie tam, ņemot vērā PMP riskus un ar to saistīto problemātiku, jautājums par sistēmiskas pieejas iedzīvināšanu sniedzas ārpus tradicionālajām izglītības nozares robežām, proti, tas ir saistīts un atstāj ietekmi arī uz tādiem jautājumiem kā sabiedrības labklājība, sociālā sistēma, reģionālās attīstības plānošana, ekonomika un tautsaimniecība, un pēc būtības pieprasa starpinstitūciju sadarbībā balstītas pieejas jeb modeļu iedzīvināšanu.

Pētījuma rezultātu analīze liecina, ka FGD un intervijās ir pausti dažādi viedokļi par Projekta ieviešanas efektivitāti nacionālā līmenī:

- Runājot par konkrētiem risinājumiem PMP problēmām, eksperti kā vienu no būtiskākajiem norāda nepieciešamību izveidot efektīvu un noturīgu starpinstitūciju sadarbības modeli, kas vienlaikus nodrošinātu gan PMP datu uzkrāšanu un analīzi, gan izstrādātu un veiktu preventīvos pasākumus, kā arī PMP seku apzināšanu un novēršanu. Izskan nepieciešamība paaugstināt Projekta Uzraudzības padomes efektivitāti.
- Ekspertiem ir dažādi viedokļi par Projekta funkcionālo piederību, dažādu nozaru politiku pārklāšanos un sasaistes efektivitāti. Kāds eksperts uzskata, ka tas ir nevis IZM, bet LM projekts, kur iesaista pašvaldību līmeni, strādājot ar bāriņtiesām un citu atbalsta personālu, savukārt cits – kā VARAM, jo, raugoties no izglītības nozares perspektīvas, nav nevienas institūcijas, kas varētu to veikt.

- Projekts “Pumpurs” ir saistīts ar citiem izglītības jomā īstenotajiem projektiem, tācu ekspertu domas par projektu savstarpējo papildināmību dalās. Izglītības nozares ekspertu līmenī tiek norādīts uz saistību ar SAM 8.3.1.1. projektu “Kompetenču pieeja mācību saturā” un SAM 8.3.2. Projektu “Nacionāla un starptautiska mēroga pasākumu īstenošana izglītojamo talantu attīstībai” un “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”. Projekti veido papildināmību, jo ir vērsti uz saistošas un atbalstošas mācību vides izveidi, bet, iespējams, trūkst sinhronizācijas starp dažādos projektos atbalstītajām darbībām, lai varētu pilnībā izmantot sinerģijas potenciālu.
- Ekspertu vidū nav izpratnes par katra Projekta līmeņa darbību nozīmi, un vairāki min, ka ir jāveido un jāuzlabo institucionālas sistēmas, nevis jāstrādā ar individuālu bērnu. Tāpat ir šaubas par Projekta pieeju kā par pareizo instrumentu – labāk nepieciešams sistēmisks risinājums, kur katra puse apzinās, kas viņam jādara un spēj to darīt un tai ir jābūt regulārai sadarbībai.
- Pats Projekts ir funkcionāli veidots ar jaunu komandu, jo esošie darbinieki nevar apvienot ar darba pienākumiem. Vienlaikus tas sniedz papildinošu vērtīgu pieredzi, informāciju, pieredzes celšanu darbam ar pašvaldībām un skolām.

Intervijās un diskusijās tiek minēti vairāki priekšlikumi sistēmiskas PMP risku vadības ieviešanai nacionālā līmenī:

- Vairāki eksperti kā potenciāli sistēmisku Projekta ilgtspējas elementu norāda iespēju ar PMP riskiem saistīto darbu sasaistei ar akreditācijas procesu, proti, no skolām tiek iegūta informācija, kas ir to vājās un stiprās puses, eksperti to ņem vērā vērtēšanas procesā akreditācijai.
- Jāpievērš uzmanība pārejai starp dažādiem izglītības posmiem, piemēram, izglītojamais aiziet uz profesionālās izglītības iestādei, pēc gada konstatē, ka nepatīk, bet nav iespējas atgriezties vidusskolā. Papildu tam tiek minēts, ka tā saucamās vakara skolu programmas bija zināmā mērā atbalsts, lai jaunieši vispār neizkristu no izglītības sistēmas.
- Eksperti saredz nozīmi arī izglītības pētniecības paaugstināšanai, lai spēcīnātu pedagoģisko procesu.
- Arī politikas plānošana šobrīd ir atvērta gan nozares, gan valsts līmenī, un tas dod iespēju iestrādāt projekta “Pumpurs” labās prakses un instrumentus jau nākamajā politikas plānošanas periodā.
- Valsts līmenī jārisina pedagogu sagatavošanas jautājums un obligāta strādāšana izglītības iestādē pēc pedagoģisko programmu absolvēšanas.

Kopumā izvērtējot sistēmiskas pieejas izveides un iedzīvināšanas potenciālu nacionālā līmenī ir secināms, ka:

- nacionālajā līmenī nepieciešama politikas līmeņa vienošanās par starpinstitūciju sadarbību;
- Projekta īstenošana saistāma ar citiem projektiem, jāveido tā funkcionālā un saturiskā integrācija visos līmeņos;
- pastāv potenciāls sistēmiskai turpināšanai caur akreditācijas procesu, tomēr jāpievērš uzmanība arī specifiskiem PMP risku vadības aspektiem, piemēram, pārejai starp dažādiem izglītības posmiem;
- izglītības pētniecība un esošais politikas plānošanas process dod iespēju rast un plānot sistēmiskus risinājumus;
- pedagogu izglītības programmas ir papildināmas ar PMP risku vadību.

6. Rekomendācijas

Šajā ziņojuma sadaļā tiek sniegtas rekomendācijas gan Projekta īstenošanai, lai paaugstinātu tā ietekmi, gan Projekta rezultātu ilgtspējas sekmēšanai. Papildu tam noslēgumā tiek piedāvāts praktisks ceļvedis rekomendāciju ieviešanai.

6.1. Rekomendācijas projekta īstenošanai

Projekta kopējais dizains atbilst teorētiskajām pieejām PMP risku mazināšanai – ir izveidota risku identificēšanas un novērtēšanas sistēma, izstrādāts IAP ietvars, kā arī īstenota kompleksa pieeja risku mazināšanai caur dažādiem atbalsta veidiem. Projektā ir iekļauti saturiskās un tehniskās kapacitātes stiprināšanas mehānismi – vadlīnijas un materiāli, izglītojoši un informatīvi pasākumi, datu uzkrāšanas un analīzes rīks.

Projekta administrēšanas koordinēšana nacionālā līmenī tiek kopumā pozitīvi vērtēta, tā arī tiek pastāvīgi pilnveidota īstenošanas procesā.

Pētījuma starpposma ziņojuma ietekmes novērtējuma daļā ir iekļauts detalizēts konkrētu projekta komponentu novērtējums no ekspertu, pašvaldību, izglītības iestāžu un mērķa grupu – pedagogu, vecāku / aizbildņu un jauniešu – puses, tai skaitā, nepieciešamie konkrētie tehniskie risinājumi, piemēram, veidlapu novērtēšanai. Šajā rekomendāciju sadaļā ir sniegti priekšlikumi Projekta īstenošanas uzlabošanu tieši tā ietekmes paaugstināšanas perspektīvā.

Izglītības iestāžu līmenī

- Darbs ar PMP riskiem ir jāuztver kā **skolas komandas darbs**, kur izglītības iestādes vadītājs ir līderis – motivētājs, sadarbības veicinātājs un visu pušu atbildības pieprasītājs.
- **Jāizglīto viss izglītības iestāžu personāls par PMP riskiem**, tā sekmējot to agrīno diagnostiku un rīcības potenciālu.
- **Jāturas pie noteiktiem kritērijiem PMP grupas identificēšanai**, neizvēršot Projekta atbalstu izglītojamiem, kam šādi riski nepastāv.
- **IAP jāuztver kā sistēmiskas pieejas rīks** un tā izstrādē ir iesaistāmi dažādi pedagogi un atbalsta personāls, lai nodrošinātu daudzpusēju pieeju un kompetenci risku novērtēšanā. Arī pašiem jauniešiem ir jāatvēr nozīmīga loma gan IAP izstrādē, gan ieviešanā un novērtējumā.
- Izvērtēt un **veidot pastāvīgu sadarbību ar sociālo dienestu**, ņemot vērā citu izglītības iestāžu labo praksi.

- Ņemot vērā izglītības iestāžu labo praksi, ja iespējams, **izmantot skolotāju palīgus kā mācību efektivitātes paaugstināšanas mehānismu ārpus individuālā atbalsta**, jo tas ietekmē arī plašāku jauniešu loku.
- Personāla trūkumu kompensēt, **piesaistot speciālistus ārpus skolas**, piemēram, pensionētos pedagogus.
- Vispārējās izglītības iestādēm izvērtēt iespēju **kombinēt dažādus risku veidus** ar zemu mācību sasniegumu risku.
- **Informēt vecākus / aizbildņus par PMP risku agrīno atpazīšanu**, iesaistīt viņus IAP procesā, vienlaikus apzinoties, ka pastāv arī ar ģimeni saistītie riski un ka process pēc iespējas veidojams tieši izglītības iestādē, kur ir pieejama kompetenta speciālistu palīdzība.

Pašvaldību līmenī

- **Pašvaldībām ir jāuzņemas pilna atbildība** par PMP jautājumu, jo, beidzoties Projektam, tām ir jāspēj uzturēt izveidotā sistēma. Jau šobrīd pašvaldību līmenī ir iespējams pilnveidot divas komponentes – starpnozaru koordināciju un vidēja termiņa plānu izstrādi un ieviešanu. Konstatēts, ka starpinstitūciju koordinācijai pastāv dažāda prakse, bet tā mēdz nebūt sistēmiska. Vidēja termiņa plāns ir mehānisms, kas ļauj veidot šādu sistēmisku pieeju, taču tam jābūt reālam un ieviešamam nevis formālam. Starpnozaru koordinācija pašvaldības līmenī ir jāievieš pēc būtības, piemēram, integrējot jau esošos un efektīvi strādājošos procesos. Šāda pieeja nodrošinās, ka PMP risku vadība netiek uztverta kā atsevišķa papildus aktivitāte uz Projekta laiku, attiecīgi pastāv lielāks potenciāls tās turpināšanai arī pēc Projekta beigām.
- Ir **jāveic kartējums visiem pašvaldības īstenotajiem projektiem** no izglītības iestādes perspektīvas, salāgojot to ieviešanas efektivitāti, ietekmi un komponentu iespējamo integrāciju nākotnē.
- Pašvaldībai jānodrošina **kvalitatīva un kompetenta projekta koordinēšana**, darbinieku aizvietošana, jo tas ietekmē izglītojamiem pieejamo atbalstu.

Nacionālā līmenī

- Projekta Uzraudzības padomes sastāvā nepieciešams organizēt **starpnozaru diskusiju** (ja nepieciešams, iesaistot arī citas institūcijas) ar mērķi apspriest iespējamus scenārijus jeb pieejas sistēmiskai PMP jautājuma risināšanai arī pēc Projekta noslēguma un vienoties par vadošo (galveno atbildīgo) ministriju un/vai institūciju PMP jautājuma virzībai kopumā, lai darbs nenoslēgtos līdz ar Projektu.

- Apzinoties administratīvi teritoriālo reformu, atlikušajā Projekta īstenošanas periodā likt **uzsvaru** labās prakses apkopošanai un izcelšanai **tieši izglītības iestāžu līmenī.**
- **Apzināt un popularizēt starpnozaru sadarbības modeļus** pašvaldību un izglītības iestāžu līmenī, veidojot ilgtermiņa ietekmi PMP risku mazināšanas sistēmiskumam.
- Kopā ar pašvaldību speciālistiem **veikt kartējumu esošajiem ar izglītības jomu saistītajiem projektiem vai citiem nozīmīgiem projektiem,** izstrādājot rekomendācijas par to komponentu iespējamo integrāciju nākotnē dažādu izglītības nozarē esošu projektu ilgtermiņam.
- Jāpārskata **nepieciešamība administratīvajam resursam IAP saskaņošanai** vairākos līmeņos, lielāku uzticību un atbildību deleģējot skolām un to kompetencei. Vienlaikus IAP koordinēšanai ir jāatvēr adevkāts līdzekļu apjoms, kā arī jānosaka konkrēti pienākumi, kas pozitīvi ietekmētu to ieviešanu, balstoties esošajā labajā praksē. Jānovērš formālisms IAP izstrādē, vērtēšanā un saskaņošanā.
- Ir plānots, ka Projekta laikā izstrādātā APUIS datu uzskaites sistēma pilnībā vai daļēji var tikt integrēta Valsts izglītības informācijas sistēmā. Vēlams pēc iespējas savlaicīgi identificēt to, kā tiks nodrošināta APUIS saglabāšana pēc Projekta noslēguma, lai nodrošinātu iespējas uzkrāt datus par PMP risku vadību ne tikai Projekta sadarbības partneriem, bet arī nacionālā līmenī, kā arī ļautu sistēmas lietotājiem savlaicīgi aprobēt labo praksi.
- Izvērtējams, vai ir iespējams izstrādāt konkrētus soļus, kā **IAP procesā ir iesaistāmi paši jaunieši,** padarot to par sistēmisku pieeju.
- **Izvērtēt transporta pakalpojumu izdevumu kompensācijas mehānismu** un, ja iespējams, to atvieglot atlikušajā Projekta periodā, ņemot vērā vidustermiņa novērtējumā konstatētās nozīmīgās problēmas.
- Veikt padziļinātu vērtējumu, **kāpēc tik maz tiek lietoti individuālie mācību līdzekļi un individuālās lietošanas priekšmeti,** veidojot efektīvu šo atbalsta instrumentu ieviešanu.
- Izvērtēt iespēju **palielināt supervīziju skaitu,** vienlaikus nodrošinot to kvalitāti.
- Izstrādāt **atraktīvus un saprotamus PMP risku atpazīšanas materiālus vecākiem / aizbildņiem.**
- Organizēt **pasākumus vai izstrādāt materiālus iekļaujošas izglītības un psihoemocionālā atbalsta kontekstā,** apzinoties šo kompetenču trūkumu izglītības iestādēs, kā arī projekta “Pumpurs” potenciālu speciālistu piesaistei.
- Projekta ietvaros ir **jāpārskata jaunatnes projektu īstenošanas komponente,** pievēršoties tai pēc būtības un ņemot vērā starpziņojumā konstatētos izaicinājumus –

zemo biedrību kapacitāti, to mazo skaitu, formālismu prasībās, izvērtēšanas procedūras, sadarbības ar skolu nozīmīgumu.

- **Strādāt ar augstskolām**, kas sagatavo topošos pedagogus, aicinot iekļaut PMP risku novēršanas un mazināšanas darba metodes studiju programmās.

6.2. Rekomendācijas sabiedrības informēšanas pilnveidei

Ņemot vērā līdz šim Projektā sasniegtos rezultātus, pieredzi, kā arī Pētījumā iegūtos datus un atgriezenisko saiti sabiedrības informēšanas jomā, nākamajā Projekta īstenošanas posmā tiek rekomendēts attīstīt un pilnveidot esošo Projekta informatīvās kampaņas stratēģiju (atbilstoši stratēģijas terminoloģijai: komunikācijas kanāli, komunikācijas metodes, vēstījumi).

Šo darbību mērķis ir paplašināt, pārorientēt un virzīt komunikācijas aktivitātes un informācijas saturu no Projekta (kā institucionālas vienības) un PMP riskiem (Projekta kontekstā) uz plašākas sabiedrības informēšanu un uz atbalsta sniegšanas nozīmi, uz individuālas pieejas nozīmi izglītojamajiem (un uz tam nepieciešamajām komponentēm izglītībā), īpaši – skolas gaitu sākumā. Tā rezultātā tiktu sniegta atbilstoši pielāgota informācija dažādām auditorijām, tādējādi sekmējot PMP risku mazināšanu, izpratnes palielināšanos par individuālākas un iekļaujošākas izglītības nepieciešamību un nozīmi.

Kā īpaši būtiska mērķauditorija Projekta turpmākajās sabiedrības informēšanas aktivitātēs tiek akcentēta vecāku / aizbildņu auditorija.

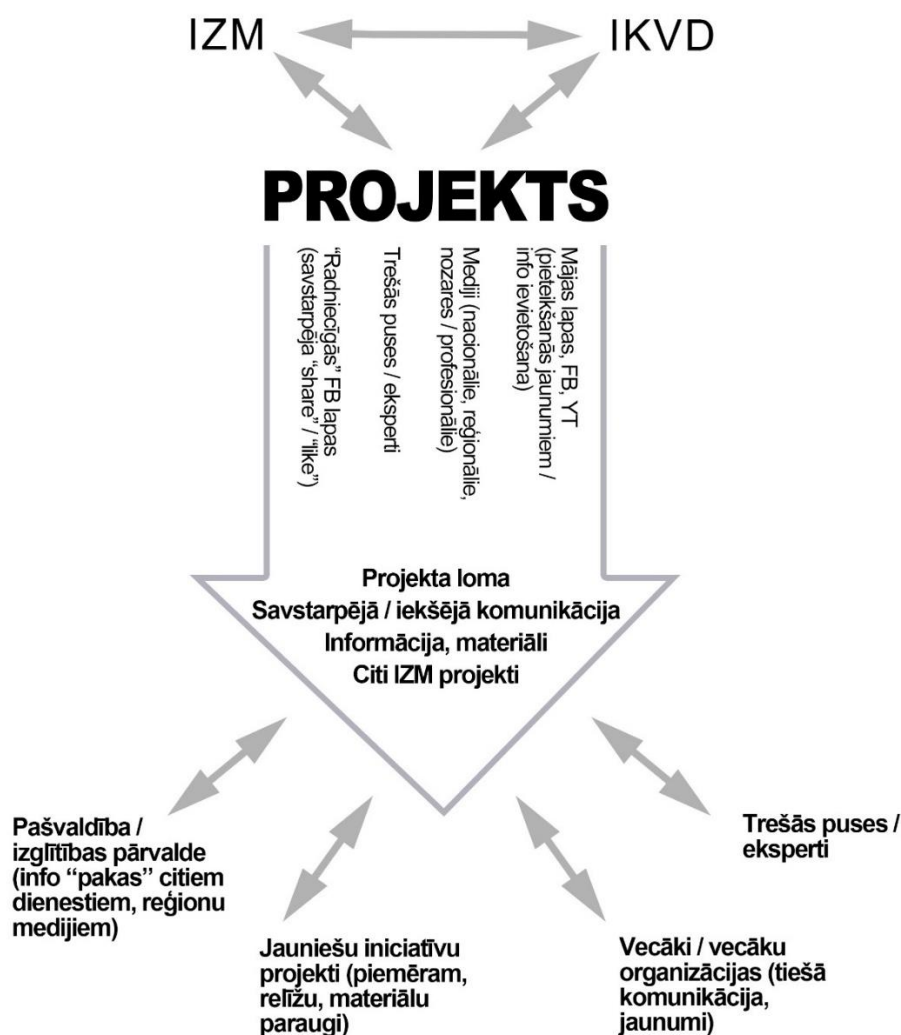
Ņemot vērā līdz šim paveikto, saistībā gan ar Projekta ieviešanu, gan ar sabiedrības informēšanu, **rekomendētās pieejas sabiedrības informēšanai ir sekojošas:**

- **Plānveidība** (turpināt un attīstīt);
- **Regularitāte** (turpināt un attīstīt), kur tiek rekomendēts sabiedrības informēšanas cikliskums, proti, aktīvāku sabiedrības informēšanu īstenot katra mācību gada augusta otrajā pusē. Tas veicinās gan plašāku auditorijas sasniedzamību, gan sabiedrības uzmanības pievēršanu ne tikai Projektam, bet arī Projekta saturam, idejām. Cikliskuma pieeja sabiedrības informēšanā attiecināma arī uz brīvlaikiem, kad, tuvojoties brīvlaika noslēgumam, tiek rekomendēts atgādināt sabiedrībai (vecākiem / aizbildņiem) par izglītību, mācībām, skolu;
- **Proaktivitāte** (attīstīt);
- **Evolūcija:** Projekta vadības (sabiedrisko attiecību speciālista) lomas evolūcija sabiedrības informēšanā – no izpildītāja uz koordinētāju, proti, sabiedrības informēšanā vairāk iesaistīt ekspertus un trešās puses; veicināt to, ka Projekta veiksmes stāstus popularizē pašvaldību, skolu, vecāku / aizbildņu pārstāvji.

Ņemot vērā iegūtos datus (materiāli, dokumenti, anketas, intervijas, FGD u.c.) un to analīzi, tiek rekomendēts Projekta komunikācijas (sabiedrības informēšanas) aktivitātes attīstīt virzienā, kas atspoguļos 6.1. attēlā.

Šīs pieejas pamatā ir ideja, ka sabiedrības informēšanas procesu centrā ir Projekta vadības komanda (sabiedrisko attiecību speciālists), kam sabiedrības informēšanā tiek rekomendēta divu veidu loma:

- **sabiedrības informēšanas aktivitāšu ierosinātājs:** rosina, veido un proaktīvi izplata informāciju, izmantojot komunikācijas kanālus: mediji / mediju attiecības (nacionālie, reģionālie, profesionālie); trešās puses / eksperti; Projekta digitālie resursi / kanāli; “radniecīgie” digitālie resursi. Šis nodrošinātu partneru (pašvaldības; jaunatnes iniciatīvu projekti; vecāki / aizbildņi; eksperti) informēšanu. Tāpat šeit svarīga loma ir partneru iesaistei un no partneriem saņemtajai atgriezeniskajai saitei, tai skaitā kā jaunas komunikācijas ierosinātājam. Nepieciešamības gadījumā Projekts sabiedrības informēšanas aktivitātes plāno, sadarbojas ar IKVD un / vai ar IZM (iespējams, ar citiem IZM projektiem, aktivitātēm);
- **atbalsta sniedzējs sabiedrības informēšanas pasākumiem:** sabiedrības informēšanas aktivitātēs iesaista ekspertus – trešās puses, sniedz atbalstu partneriem (skolas, pašvaldības, jaunatnes iniciatīvu projekti, vecāki / aizbildņi), lai caur partneriem veicinātu Projekta veiksmes stāstu popularizēšanu – “par Pumpuru vairāk runā padarītie darbi un rezultāti, mazāk runā pats Projekts”.

6.1. attēls “Projekta “Pumpurs” sabiedrības informēšanas procesu pilnveide”.

Avots: Autoru izstrādāts

Šāda pieeja sabiedrības informēšanā ir nozīmīga saistībā ar Projekta ideju ilgtspēju pēc Projekta noslēguma 2022. gada beigās, lai sabiedrībā vairotos izpratne par Projekta saturā ietvertajām idejām un to nozīmi gan izglītības sistēmas kontekstā, gan izglītības jomas rīcībpolitikas kontekstā. Vienlaikus šādas pieejas īstenošanai būtiski ir:

- stiprināt Projekta kapacitāti, kas saistīta ar sabiedrības informēšanu;
- izglītības jomas (IZM, tās iestāžu) komunikācijas aktivitāšu īstenošanā kopumā attīstīt sadarbības pieeju.

6.2.1. Rekomendācijas sabiedrības informēšanas metodēm

Sabiedrības informēšanā tiek rekomendēts izmantot (turpināt / aktivizēt / uzsākt īstenot) dažādas **metodes** atbilstoši mērķauditorijām, kā tas aprakstīts zemāk.

Mediju attiecības

- **Sabiedrības informēšanas aktivitāšu integrēšana:** sabiedrības informēšanas aktivitāšu (piemēram, preses relīžu, preses konferenču, mediju materiālu) sasaiste un integrēšana ar citām IZM, tās iestāžu un / vai partneru aktivitātēm – gan dažādu izglītības jomas rīcībpolitikas jautājumu kontekstā, gan citu IZM, tās iestāžu un partneru īstenotajām ES fondu komunikācijas un publicitātes aktivitātēm. Piemēram, integrēt un / vai sasaistīt PMP risku identificēšanas un mazināšanas (novēršanas) jautājumus tādu projektu kā “Kompetenču pieeja mācību saturā” (Skola 2030) un “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” komunikācijas un sabiedrības informēšanas aktivitātēs;
- **Partneru iesaiste:** mediju attiecību īstenošanā tiek rekomendēts likt lielāku akcentu uz izglītības ekspertu, Projekta īstenotāju pašvaldībās un skolās iesaisti, uz vecāku / aizbildņu iesaisti, kuru bērni sekmīgi piedalījušies Projektā, uz jauniešu iniciatīvu projektu īstenotājiem – tā būs iespēja vairāk popularizēt Projekta rezultātus un likt sasniegumiem pašiem runāt par sevi. Piemēram, piedāvāt Projekta veiksmes stāstus radio raidījumiem, reģionālajiem medijiem, veidot viedokļu rakstus;
- **Preses relīzes:** aktivizēt preses relīžu sagatavošanu, t.sk. veidot preses relīzes sadarbībā ar trešajām pusēm – partneriem (IZM, IKVD, citiem IZM pārziņā esošajiem ES fondu projektiem, citām organizācijām), kā arī veicināt Projekta sadarbības partnerus (pašvaldības, profesionālās izglītības iestādes, jaunatnes iniciatīvu projektus) veidot savas preses relīzes par Projekta aktivitātēm, rezultātiem konkrētajā vietā, reģionā. Tas pilnveidos regulāro komunikāciju, īpaši ar medijiem un caur to, arī sabiedrības informēšanu;
- **Digitalizācija:** mediju attiecībās un sabiedrības informēšanā tiek rekomendēts turpināt orientēties uz saturu, kas pieejams ne tikai lineāri, bet arī lietotājam jebkurā laikā – tiešsaistē. Īpaši tas attiecināms uz izglītojamajiem, kā arī uz vecākiem / aizbildņiem un uz sabiedrību kopumā. Tas izriet no mediju lietošanas paradumiem un to atbilstības biežāk izmantoto kanālu specifikai – palielinās tiešsaistes / elektronisko resursu lietošanas.

Trešo pušu jeb partneru programmas

- **Jauniešu iniciatīvu projekti:** jau darbojošās trešo pušu jeb partneru programma Projekta ietvaros;
- **Vēstnešu programma:** piemēram, sadarbība ar nodibinājumu “Iespējamā misija”, ar pedagogu sagatavošanas jauno profesionālo programmu, kuras studenti (topošie

skolotāji) varētu būt arī Projekta ideju vēstneši, popularizētāji. Sabiedriskās domas līderu iesaistes turpināšana saistībā ar PMP riska atpazīšanas un mazināšanas jautājumiem (piemēram, TV raidījums “Klase”);

- **Sociālās kampaņas:** šai gadījumā iespējams izmantot priekšrocības un iespējas, jo sociālās kampaņas materiālu izvietojšanai nepieciešami mazāk finanšu resursi. Šo aktivitāšu īstenošanai iespējams piesaistīt trešās puses / iesaistīties trešo pušu aktivitātēs;
- **Citas aktivitātes:** iekļaut aspektus par PMP riskiem un to novēršanu, par interesi un motivāciju mācīties jau īstenotās aktivitātēs bērniem un jauniešiem. Piemēram, sadarbība ar VAS “Latvijas Valsts meži” un Zemkopības ministrija (vides aktivitātes); VAS “Ceļu satiksmes drošības direkcija” (konkursi jaunajiem velobraucējiem, mopēdistiem); “Junior Achievement Latvija” (“Ēnu dienas”).

Pasākumi

- Darbnīcas pašvaldībām, pašvaldību iesaistītajiem dienestiem;
- Projekta konferences, tai skaitā vecākiem / aizbildņiem;
- Projekta mājas lapā vai Projekta kontā www.Facebook.com/pumpurs.lv – informācijas un diskusiju telpa vecākiem / aizbildņiem.

6.2.2. Rekomendācijas sabiedrības informēšanas kanāliem

Atbilstoši Pētījuma tehniskajā specifikācijā noteiktajam – ņemot vērā mediju lietošanas paradumus un prognozes, kā arī Projekta mērķus un plānoto finansējumu Projekta komunikācijas aktivitātēm, sekmīgākai **vecāku / aizbildņu auditorijas sasniegšanai** tiek rekomendēti trīs scenāriji jeb trīs kanālu veidi³¹:

- Tiešsaistes kanālu izmantošana (piemēram, internets, sociālie tīkli);
- Radio un tiešsaistes kanālu izmantošana;
- Tiešsaistes kanālu un drukāto mediju kanālu (piemēram, nacionālie un reģionālie laikraksti, nedēļas, mēneša žurnāli) izmantošana.

Savukārt, atbilstoši Pētījuma tehniskajā specifikācijā noteiktajam – ievērojot izglītojamo mediju lietošanas paradumus un prognozes, kā arī Projekta mērķus un plānoto finansējumu Projekta komunikācijas aktivitātēm, **sekmīgākai izglītojamo auditorijas sasniegšanai** tiek rekomendēti sekojoši trīs scenāriji³², kas atšķiras no viņu vecāku / aizbildņu auditorijas:

- Tiešsaistes kanālu izmantošana (piemēram, internets, sociālie tīkli);

³¹ Pēc Apakšuzņēmēja pasūtījuma veiktais pētījums par mediju lietošanas paradumiem un prognozēm

³² Pēc Apakšuzņēmēja pasūtījuma veiktais pētījums par mediju lietošanas paradumiem un prognozēm

- Vides reklāmas / informācijas (kanālu) jeb OOH / “Out of Home”, tiešsaistes video kanālu jeb VOD un sociālo tīklu izmantošana;
- Tiešsaistes mediju kanālu un kino (pirms filmas rādīšanas kinoteātrī pieejamais “ekrāna laiks”) izmantošana.

Papildu tam būtiski ņemt vērā arī mediju lietošanas prognozes 2020. gadam³³, proti:

- **Vecāku / aizbildņu grupa (30 – 49 gadi):** TV skatīšanās laiks turpinās samazināties. Tā vietā pieaugs “cita skatīšanās” (Netflix, HBO, u.tml. straumēšanas servisi), kā arī interneta lietojums mobilajās ierīcēs. Radio lietojums būs stabils, drukāto mediju lietojums turpinās stagnēt (tai skaitā, ņemot vērā, ka ir izdevumi, kas paziņojuši par publicēšanas veida un / vai biežuma maiņu). Piemēram, dienas laikraksts “Dienas Business” kļuvis par nedēļas žurnālu, bet mēneša žurnāls “Pastaiga” (LV /RUS) 2020. gadā iznāks vienu reizi divos mēnešos;
- **Izglītojamo grupa (16 – 20 gadi):** turpinās samazināties tradicionālo mediju lietojums, bet palielināsies interneta lietojums un tiešsaistes video lietojums. Jauniešu vidū pieaugs “Snapchat”, “TikTok”, “Spotify”, “Deezer” kanālu lietojums. Zīmola komunikāciju jaunieši turpinās pamanīt – vides reklāmā / informācijā (statiskā, digitālā, iekšējā).

Vienlaikus Pētījuma īstenošanas gaitā iegūtā informācija un dati liecina, ka vecāki / aizbildņi ir nozīmīgāka Projekta un tā saturisko mērķu auditorija, kā arī sasniedzama, pamatā izmantojot esošos / plānotos resursus. Tādēļ sabiedrības informēšanas kontekstā, tai skaitā ņemot vērā pieejamos resursus, tiek rekomendēts lielāku uzmanību pievērst tieši vecāku / aizbildņu auditorijai, nevis izglītojamo auditorijai. Savukārt izglītojamo auditorijai tiek rekomendēts izglītības nozīmi un izpratni par izglītību vairāk veicināt izglītības procesā.

6.2.3. Rekomendācijas sabiedrības informēšanas vēstījumiem

Esošajā Projekta informatīvās kampaņas stratēģijā ir identificētas Projekta mērķauditorijas, galvenais vēstījums un astoņas šī vēstījuma informācijas kopas³⁴.

Ņemot vērā Projekta īstenošanas gaitu, rekomendācijas ietver vēstījumu pielāgošanu konkrētām mērķauditorijām, lai Projektā ietvertās idejas sasniedz vēl plašāku auditoriju.

Tāpat rekomendācijas ietver vēstījumu saturā (un sabiedrības informēšanas aktivitātēs kopumā) pāriet no retorikas par riskiem, par priekšlaicīgu mācību pamešanu (ikdienas valodā – “atbiršana”), par PMP un sociāliekonomisko dimensiju uz retoriku un saturu par izglītības vērtību, par iespējām, ko nodrošina individuāla, iekļaujoša, atbalstoša izglītība. Proti, tiek rekomendēts plašāk orientēties uz jēdzieniem, kas saistīti ar sabiedrības izpratni un

³³ Pēc Apakšuzņēmēja pasūtījuma veiktais pētījums par mediju lietošanas paradumiem un prognozēm

³⁴ Projekta informatīvās kampaņas stratēģija, 12.-13.lpp

līdzatbildību par izglītību; ar ieguvumiem no izglītības; ar izglītības un ar ikviena izglītībā “noturētā” bērna vērtību; ar sadarbību starp / ar bērnu, skolotāju, skolotājiem, vecākiem; ar iespējām radīt atbilstošu vidi mājā, skolā, apkaimē; ar investīciju nozīmi izglītībā; ar individuālu pieeja katram skolēnam / izglītojamajam; ar atbalstošu izglītību; ar atbalstu pedagogiem u.c. Detalizētāk skatīt šī ziņojuma 12. pielikumā “Priekšlikumi Projekta sabiedrības informēšanas aktivitātēm”.

Tādējādi tiktu vairotā izpratne un vienlaikus mazināta stigma, kas, kā liecina Pētījuma rezultāti, iezīmējās Projekta īstenošanas sākumā, kad Projekts sabiedrībā kopumā, tai skaitā Projekta mērķauditorijās tika uztverts kā “atbalsts sociāli nelabvēlīgajiem izglītojamajiem / izglītojamajiem no sociāli nelabvēlīgām ģimenēm”, “dažādu riska grupu izglītojamajiem”, “kā sods par sliktām sekmēm”, “dalība Pumpurā radīs mums negatīvu reputāciju, graus prestižu” vai pat noliegumu, ka “mūsu skolā / pašvaldībā nav PMP riska izglītojamie”³⁵. Tiesa, Pētījuma rezultāti liecina, ka Projekts zaudē negatīvo vai stigmatisko tendenci, par ko intervijās un diskusijās liecina šādi izteikumi: “Projektam ir 100% pozitīva nokrāsa”, “es par šo Projektu tiešām fanoju”, “atsauksmes par projektu ir pozitīvas! Projektam nav slikts tēls”³⁶.

6.2.4. Citi priekšlikumi un rekomendācijas

Nemot vērā citus ar sabiedrības (dažādu grupu) informēšanu un iesaisti saistītus aspektus, informāciju, tai skaitā, to, kas tika iegūta Pētījuma veikšanas gaitā³⁷, tiek sniegtas vēl citas rekomendācijas:

- **Vecāku / aizbildņu piekrišanas veidlapas (iesnieguma) papildināšana:** padarīt iesniegumu mazāk formālu un izteikt iesniegumu šādā redakcijā: “Šis iesniegums apliecina, ka esmu piekritis / piekritusi sava bērna / aizbilstamā daļībai projektā “Pumpurs” (Eiropas sociālā fonda projekts “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai”) un projekta ietvaros sagatavotā Individuālā priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riska mazināšanas plāna atbalsta pasākumiem. Šo pasākumu mērķis ir nodrošināt individuālu atbalstu iesaistītajam bērnam / aizbilstamajam mācību procesā. Vairāk par projektu “Pumpurs” iespējams uzzināt mājas lapā www.pumpurs.lv un / vai pie _____ (izglītības iestādes) pārstāvja _____ (vārds, uzvārds, kontakti). Šis iesniegums ir divos eksemplāros, viens atrodas izglītības iestādē, otrs – pie vecākiem / aizbildņiem”.

³⁵ Informācija no intervijām un FGD ar Projekta pārstāvjiem, SP pārstāvjiem, Projektā iesaistītajiem

³⁶ Informācija no intervijām un FGD ar Projekta pārstāvjiem, SP pārstāvjiem, Projektā iesaistītajiem

³⁷ Informācija no intervijām un FGD ar Projekta pārstāvjiem, SP pārstāvjiem, Projektā iesaistītajiem

- **ASV piemērs:** Pagājušā gadsimta 1990-jos gados ASV izveidota iniciatīva “America’s Promise” (<https://www.americaspromise.org/>). Tās dibinātāju vidū bija augstas ASV bijušās amatpersonas (piemēram, bijušais ASV Valsts sekretārs Kolins Pauvels). 2008. gadā, šai organizācijai sadarbojoties ar partnerorganizācijām, tai skaitā ar Bila un Merilas Geitu fondu, tika uzsākta kampaņa, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pamešanu (“Dropout Prevention Campaign), vēlākais nosaukums – “GrandNation Campaign”. Tās ietvaros, lai pievērstu uzmanību PMP problemātikai tiek īstenotas dažādas aktivitātes, tai skaitā PMP jautājumu aktualizēšanā un samazināšanā iesaistās augstākās valsts amatpersonas, akadēmiskās vides pārstāvji, vietējās sabiedrības pārstāvji³⁸.

6.3. Rekomendācijas ilgtspējas sekmēšanai

Izvērtējot materiālo un intelektuālo resursu, finansējuma, cilvēkresursu un sistēmisko ilgtspēju, jāsecina, ka Projekts ir uzsācis veidot kvalitatīvu un visaptverošu pieeju PMP risku vadībai, tomēr rezultātu ilgtspēja ir atkarīga no tālākām rīcībām. Rekomendācijās, kas apkoptas zemāk, tiek piedāvāti priekšlikumi dažādiem Projekta rezultātu uzturēšanas scenārijiem.

Izglītības iestāžu līmenī

Pašvaldībās, kurās netiks turpināts sistēmisks darbs PMP risku vadībai, kā arī **izglītības iestādēm kopumā tiek rekomendēts** Projekta rezultātu ilgtspējas nodrošināšanai:

- veidot kvalitatīvu starpinstitūciju sadarbību to PMP risku vadīšanā, kas nav izglītības iestādes kompetencē;
- aktīvi strādāt pie skolas vides uzlabošanas;
- saistīt PMP risku vadību ar karjeras izglītību, sniedzot konsultatīvu atbalstu jauniešiem, kā arī, ja iespējams, jau atlikušajā Projekta periodā aprobēt metodes grupu konsultāciju organizēšanai;
- skatīt PMP risku vadību caur individuālo spēju un talantu attīstības prizmu;
- turpināt izglītēt vecākus / aizbildņus un iesaistīt jauniešus PMP risku vadībā;
- īpašu uzmanību pievērst grupām, kuras ir paaugstināta PMP riska vecumā, ar veselības traucējumiem vai atbilst citām pazīmēm.

Pašvaldību līmenī

Ja pēc Projekta pašvaldības lems par Projekta turpināšanu vietējā līmenī, visticamāk, tā būs atbalsta turpināšana PMP riska mazināšanai pieejamo finanšu ietvaros. Pašvaldības ar

³⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/America's_Promise

augstāku resursu pieejamību varētu turpināt atsevišķas jaunizveidotas Projekta komponentes, taču neviena to neveiks pilnā apjomā. Šādā situācijā **pašvaldībām tiek rekomendēts:**

- kombinēt dažādus atbalsta veidus, sniedzot ne tikai ekonomisko un sociālo atbalstu, bet arī konsultatīvo;
- sekmēt strukturētu starpinstitūciju sadarbību PMP risku vadībā;
- turpināt aktīvi atbalstīt jaunatnes iniciatīvu projektus un citas neformālās izglītības pieejas;
- atbalstīt izglītības iestāžu autonomiju un elastību PMP risku vadībā.

Nacionālā līmenī

Visaugstākie riski Projekta rezultātu ilgtspējai ir tieši sistēmiskam nodrošinājumam nacionālā līmenī, tāpēc tiek rekomendēts rast papildu līdzekļus Projektā izveidoto sistēmu uzturēšanai:

- datu uzkrāšanai un ievadei;
- IAP izstrādei un ieviešanai jeb īstenošanai.

Bez šīm komponentēm netiks nodrošināta nacionāla līmeņa ilgtspēja, kamēr būtiski nekritīsies PMP rādītāji. Vienlaikus, ja nav iespējams gūt šādu papildu finansējumu, ir iespējams sekmīgi nodrošināt atsevišķu un saistītu komponentu ilgtspēju nacionālā līmenī:

- paaugstinot skolu personāla kvalifikāciju PMP risku atpazīšanā un vadībā;
- pilnveidojot izglītības saturu;
- pilnveidojot darbu ar skolas vides uzlabošanu;
- popularizējot pašvaldību un izglītības iestāžu labās prakses;
- izmantojot akreditācijas mehānismus;
- kā arī sekmējot pētniecību izglītības nozarē.

Tā kā Pētījuma ietvaros tika veikta dažādu resursu ilgtspējas novērtēšana, tad **pozitīva scenārija gadījumā**, kad visos līmeņos tiek turpināts aktīvs un sistēmisks darbs pie PMP risku mazināšanas, tiek sniegtas šādas papildu rekomendācijas:

Cilvēkresursu ilgtspēja:

- aktīva jauniešu iesaistīšana savas izglītības un karjeras plānošanā, paaugstinot motivāciju;
- ieteikumu izstrāde grupu konsultāciju organizēšanai, ja iespējams, jau atlikušajā Projekta periodā, tādējādi iestrādājot mehānismus, kas veicinātu šādas pieejas pielietošanu, laicīgi aprobējot izmaksu efektīvākas, bet joprojām efektīvas konsultatīvā atbalsta metodes;

- izpratnes paaugstināšana sabiedrībā kopumā un, jo īpaši, jauniešu auditorijā par izglītības nozīmīgumu personas sasniegumos;
- pedagogu motivācijas paaugstināšana un attieksmes maiņa pret saviem darba pienākumiem;
- vecāku / aizbildņu aktīva iesaiste izglītības procesā, tai skaitā, informējot un izglītojot.

Materiālo resursu ilgtspēja:

- visu Projektā pieejamo materiālu ievietošana sabiedrībai un mērķa grupai pieejamos formātos projekta mājas lapā un interaktīvajā rīkā, ciktāl attiecināms;
- datu operatīvās sistēmas ilgtspējas nodrošināšana;
- interaktīvā rīka izveide, atbilstoši ilgtspējas vajadzībām.

Citas papildu rekomendācijas

Balstoties uz EK ziņojumiem, pētījumiem un citiem avotiem, šajā sadaļā tiek sniegtas papildu rekomendācijas par nozīmīgiem elementiem PMP risku vadības un Projekta rezultātu ilgtspējas sekmēšanai.

(1) Sistēmiskas pieejas izpratne

Šobrīd sistēmiskā pieeja Projektā tiek veidota no institūciju skatu punkta, taču strukturāla pieeja³⁹ paredz, ka ir jāskatās no bērna pieredzes procesa – ir jābūt pārlicībai, ka katra sistēmas daļa izmanto citas daļas rezultātus. Fokusējoties uz strukturālām pārmaiņām, ir pārāk viegli pazaudēt skatījumu uz praksi, kas vistiešāk motivē un atbalsta izglītojamos.

Projektā iesaistītās institūcijas pašvaldību un nacionālā līmenī strikti nodala savas atbildības, to sadarbība pārsvarā ir uz gadījumiem nevis esošu sistēmu balstīta. Nav gūta arī pārlicība, ka katrā Projekta līmenī pastāv izpratne par pienākumiem un funkciju mijiedarbību kopējā kontekstā un bērna jeb izglītojamā perspektīvā. Šobrīd katrai iesaistītajai institūcijai un personai – IZM, IKVD, pašvaldībām, izglītības iestādēm un to personālam – ir noteikti konkrēti pienākumi un atbildības. Vienlaikus jāuzsver, ka skatījums tikai no Projektā definēto funkciju perspektīvas (kā atsevišķa, funkcionāli nošķirta Projekta perspektīvas) negatīvi ietekmē kopējo rezultātu ilgtspēju – iesaistītās puses PMP risku vadību var sākt uztvert kā kaut ko “papildus” nevis integrētu pamatdarbības procesos un visos līmeņos. Īpaši tas attiecas uz funkcionāli izteikti nošķirtām aktivitātēm kā, piemēram, jaunatnes iniciatīvu projekti.

Plānotā akreditācijas procesa perspektīva var sekmēt sistēmiskuma izpratni no izglītojamā perspektīvas izglītības iestādes līmenī, taču tāda pati pieeja ir veidojama arī pašvaldību un nacionālā līmenī.

³⁹ Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 16 - 18 lpp, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef>

(2) Izglītojamo iesaiste

Izglītojamo perspektīvas izmantošana ietver arī izglītojamā vērtējumu par procesa kvalitāti un iesaisti pašā procesā.

Tiesības uz izglītību bieži tiek uztvertas šauri – vienkārši kā iespēja būt uzņemtam izglītības iestādē. Tomēr izglītības pieejamība nav pietiekama, lai attīstītu individuālos un sociālos ieguvumus no izglītības procesa. Izglītība un tās sociālais konteksts attīsta arī vērtības, kas sekmē augstākus sasniegumus izglītībā. Augstu sasniegumu sistēmās tiek atzīta dažādība, izmantotas dažādotas prakses, saredzot talantu potenciālu katrā skolēnā⁴⁰.

Šobrīd PMP risku mazināšanas procesu vada institūcijas, pēc savas vēlmes iesaistot pašus izglītojamos. Pat individuālās lietošanas priekšmetu iegāde ir iespējama tikai kopā ar pedagogu. Pašreizējais Projekta process ir ļoti apjomīgs tieši vertikālā hierarhijā.

Projekts var sekmēt arī pašu izglītojamo prasmes, atbildību un attieksmes nevis kā patērētājam sistēmā, bet kā savas dzīves līdzdalībniekam.

Pastāv dažādas pieejas, kā paaugstināt izglītojamo lomu izglītības procesā, tajā skaitā, kompetenču un iespēju pieeja. Bērna attīstībā ir nozīmīgi divi savstarpēji atkarīgi koncepti – kompetences (mērāmas zināšanas, prasmes, spējas un citas īpašības – attieksme, uzvedība, ko bērns attīsta vai iegūst izglītības procesā un kas ir svarīgas vēlākos izglītības posmos un dzīvē) un iespējas (no angļu val. – *capabilities*) – visaptverošs koncepts, kas saista bērna spējas/kompetences ar ieguldījumiem – izglītības sistēmas elementiem. Šī pieeja apskata, vai izglītojamie ir spējīgi pārveidot savas spējas/kompetences iespējās un vai izglītības sistēma nodrošina iespējas šim procesam⁴¹.

(3) PMP risku mazināšanas aktivitāšu pieejamība

Kaut gan ir nozīmīgi izprast PMP ietekmējošos faktoros – piemēram, zemu sociāli ekonomisko statusu, ģimenes apstākļus un vidi, fiziskās vai garīgās spējas, skaidrojot atšķirīgus izglītojamo sasniegumus –, vēl būtiskāk ir saprast, ka šie faktori nevar būt noteicoši bērnu veiksmei vai neveiksmei. Tie vairāk atspoguļo dažādību bērnu demogrāfiskajā grupā un uzsākšanas iespējas. Izglītības sistēmas uzdevums ir neitralizēt šo nevienlīdzību un attīstīt katra bērna potenciālu neatkarīgi no viņu izcelsmes, tāpēc bērna mācīšanās procesā kritiski nozīmīgi ir tieši izglītības sistēmas faktori⁴².

Pieejamības kvalitāte ir vērtējama gan PMP riska grupas identificēšanas procesā, gan atbalsta ieviešanā. Šobrīd apkopotā pieredze liecina, ka praksē tomēr nepastāv vienota pieeja

⁴⁰ European Commission, Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef> 30 lpp

⁴¹ Turpat 12. lpp.

⁴² Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 16 - 18 lpp, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef>

PMP riska grupas identificēšanā. Katra skola to veic pēc savas pieejas, kas pēc būtības nav negatīvi, ja tiek ievēroti noteikti vienoti principi. Vienlaikus minētie piemēri, ka netiek strādāts ar nemotivētiem jauniešiem varētu liecināt par selektīvu pieeju. Profesionālās skolas arī izmanto plašāku atbalsta mehānismu klāstu, paaugstinot izglītības pieejamību un individuālā potenciāla realizēšanu, neatkarīgi no bērna izcelsmes un iespējām. Vispārējās izglītības iestādēs ļoti augsts fokuss ir tieši uz mācību grūtībām, tomēr novērtējumā identificētie izteiktie trūkumi iekļaujošas izglītības un psihoemocionālā atbalsta realizēšanai, liecina, ka būtu nopietnāk jāpievēršas citiem atbalsta mehānismiem un paplašinātam piesaistīto speciālistu lokam. Vienlaikus jāapzinās speciālistu trūkums kopumā, tāpēc Projektā būtu jāmeklē finanšu risinājumi, lai iespējas nepaliktu “uz papīra”.

PMP risku mazināšanā ir būtiski pastāvīgi sekot, lai aktivitātes ir pieejamas mērķa grupai, kam tās ir nepieciešamas nevis vieglāk sasniedzamiem vai iesaistāmiem izglītojamiem.

(4) Agrīnā diagnostika

Gan Konceptijā, gan citos pētījumos kā nozīmīgs PMP risku mazināšanas elements ir minēta pēc iespējas agrīnāka diagnostika⁴³. Pašreizējā projekta stadijā darbs ar riskiem ir tieši iesaistītajām personām, tomēr Projekta ilgtermiņam ir jāveic pakāpeniska visu pušu izglītošana par PMP risku agrīno diagnostiku.

Risku identificēšanas datu analīze liecina par Projektā iesaistīto pušu izteiktām grūtībām identificēt un novērtēt ar veselību, sociālos un ar ģimeni saistītos riskus. Varētu pieļaut, ka esošā pieeja nav efektīva vai arī personas nav vai nejūtas kompetentas to veikt. Iespējams, ka sarežģījums slēpjas arī paša Projekta dizainā, jo izglītības iestādēm nav plašas iespējas un izpratnes, kā strādāt ar šīm risku grupām.

Ilgspējai varētu tikt veidots mehānisms, kurā izglītības iestādēm pastāv praktiska sadarbība ar sociālo dienestu abpusējai regulārai informācijas apmaiņai agrīno risku identificēšanai. Tāpat aktīvi ir jāizglīto vecāki un citas potenciālās grupas.

(5) Pāreja starp izglītības posmiem

PMP risku vadībā nozīmīgs elements ir pāreju nodrošināšana starp izglītības posmiem⁴⁴. Datu analīze liecina, ka šo mehānismu kvalitatīvāk īsteno profesionālās izglītības iestādes, jo IAP intensitāte ir izteikti augstāka tieši pirmo kursu vecumposmā. Savukārt, vispārējās izglītības iestādēs intensitāte pakāpeniski pieaug, paaugstinoties ap pamatskolas beigšanas laiku. Pozitīvi, ka tiek vadīti PMP riski, novēršot PMP izglītojamiem, kas nevar izpildīt

⁴³ Turpat 12

⁴⁴ Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 16 - 18 lpp, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef>

pārbaudījumu prasības, nepabeidzot pamatizglītību, tomēr arī 5. klasē, pārejot uz citu izglītības posmu, šāds atbalsts būtu vajadzīgs.

Jau Projekta ietvaros būtu jāpievērš uzmanība PMP riskiem tieši specifiskajos pārejas posmos starp dažādiem izglītības līmeņiem.

(6) Izglītības metožu pilnveide

Izglītības iestādēs ir nepieciešams attīstīt iekļaušanas kultūras veicināšanu skolās, kurā augstu vērtē daudzveidību, veicina visu izglītojamo talantus un stiprina piederības sajūtu skolas kopienai, balstoties uz demokrātiskām vērtībām un uzticēšanos.⁴⁵ Pieredzes apmaiņai skolas ietvaros, starp skolām un ārvalstu pieredzei ir nozīme. Kā arī šajā kontekstā būtu akcentējams eksperimentālās mācīšanās nozīmīgums.⁴⁶

Pedagogi kā kompetenta, uzticama un profesionāla grupa ir ļoti nozīmīgs aspekts PMP risku mazināšanā, tāpēc ir jāiegulda pastāvīgā atbalstā tālākizglītībā un pie tam ne tikai Projektā iesaistītajiem pedagogiem. Paši jaunieši min, ka projekta “Pumpurs” konsultācijas vērtē pozitīvi, jo pedagogi tām īpaši gatavojas, veido nodarbības interesantākas kā ierastajā mācību stundā. Faktiski secināms, ka **Projekts rada iespēju veidot jaunas pieejas, labo praksi, eksperimentēt, ko būtu veiksmīgi jāpārnes uz pedagogisko procesu klasē.**

(7) Neformālās izglītības metožu integrēšana

Eiropas Komisijas veikto pētījumu un labās prakses piemēru datu bāzes analīze liecina, ka neformālās izglītības metodēm kā PMP risku mazināšanas rīkam tiek pievērsta īpaši liela nozīme. Ārpuskolas aktivitātes var ievērojami paaugstināt zemu akadēmiskos sasniegumus. Pētījumi rāda, ka izglītojamiem rodas uz sasniegumiem orientēta uzvedība, ja viņi klasē tiek stimulēti un dota iespēja attīstīt tēmas, kas viņiem interesē⁴⁷. Tā piemēram, starptautiskā projektā PMP risku mazināšanai tika izstrādātas mācību spēles, lai bērni mācītos sociālās un emocionālās prasmes⁴⁸. Arī Turīnā tika radīts eksperimentāls modelis PMP prevencijai, kas ietvēra akadēmisko un ārpuskolas nodarbību integrāciju, veidojot starp tām pastāvīgu dialogu. Šis projekts strādāja ar vietējām kopienām un NVO, caur sadarbību ar skolām sekmējot mācību procesu, kas ņem vērā katra bērna “stāstu”, dod iespēju izpaust sevi un ieklausīties, attīstīt pašapziņu⁴⁹.

⁴⁵ Eiropas Komisija, “Izglītība un apmācība 2020 ET 2020 darba grupu galvenie rezultāti 2016.–2017. Gadā”, 2019, 20. lpp. pieejams: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/education-training-et2020-working-groups-2016-2017_lv.pdf

⁴⁶ Projekta “Our school my future tīmekļa vietne”, pieejams <https://osmf.eu/our-project/outputs/proposals/item/160-general-observations-proposals-actions>

⁴⁷ Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 16 - 18 lpp, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef>

⁴⁸ Projekta “ProsocialLearn” kopsavilkums, pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools/detail.cfm?n=7424>

⁴⁹ Projekta “Try again, Sam” kopsavilkums, pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools/detail.cfm?n=7007>

Šobrīd Projektā ir tikai uzsākta neformālās izglītības metožu attīstīšana, bet pastāv augsts potenciāls to tālākai integrēšanai arī izglītības saturā.

(8) Pedagogu attieksme

Kāds no pētījumiem uzsver, ka izglītojamo rīcība ir atkarīga no attiecībām ar pedagogiem – viņiem ir vislielākā ietekme pār mācību rezultātiem, pat lielāka kā izglītojamam pašam. Papildu mācību sasniegumiem tieši attieksmei pret izglītojamo ir liela nozīme. Ir pētāma arī pedagogu attieksmes maiņa pret izglītojamajiem riska grupā. Interesanti, ka pedagogiem ir atšķirīga attieksme pret izglītojamajiem, kam ir problēmas dēļ dažādiem iemesliem. Tie, kam ir problēmas dēļ mazas centības ir labākā pozīcijā pedagogu acīs nekā tie, kam ir mācīšanās grūtības.⁵⁰

Īrijas pieredze rāda, ka zemu spēju klasēs ir augstākais priekšlaicīgu mācību pārtraukšanas skaits un zemākais mācību sasniegumu apjoms. Iemesls ir zema pieeja augsta līmeņa mācībām un pedagogu attieksme. Pedagogi maz sagaida no izglītojamajiem, tāpēc neko nepieprasa vai to pieprasa maz, tādējādi izglītojamie jūtas “apzīmogoti” kā nespējīgāki un iespējams pieņemt to kā savu pašvērtējuma daļu⁵¹.

Izglītojamie, kas priekšlaicīgi pamet mācības, bieži parāda problēmas pieņemt pedagogus un vienaudžus, kā arī nav pieņemti no otras puses, kā rāda pētījumi. Lietuvā skolēni bieži norāda konfliktus ar skolotājiem kā iemeslu PMP.⁵² Piederības sajūta un mācīšanās attiecības starp izglītojamo un pedagogu, kas balstītas savstarpējā uzticēšanās un cieņā, ir ārkārtīgi svarīgas jauniešiem.⁵³

Šobrīd Projektā pedagogi ir vairāk uztverti kā mehānisms atbalsta nodrošināšanai, tomēr **būtu nepieciešams vairāk pievērsties arī viņu personīgajām kompetencēm un attieksmēm.** Kaut gan Pētījums atklāj, ka individuālu konsultāciju rezultātā pedagogu attieksmes maiņa ir kā papildu pozitīvais ieguvums, godīgai un pozitīvai pedagogu attieksmei būtu jābūt nodrošinātai arī ārpus Projekta aktivitātēm. **Izvērtējams, kas tieši ietekmē attieksmes maiņu Projektā un tālāk ieviešams ilgtspējas nodrošināšanai. Pedagogu attieksmes vērtēšanā ir iespējams iesaistīt arī pašus jauniešus, tā identificējot pedagogus, kam nepieciešama profesionālā pilnveide šajā jomā.**

(9) Izglītības iestāžu autonomija

Īpaša nozīme PMP risku mazināšanā ir izglītības iestāžu autonomijai. Tai var būt ietekme uz izglītības iestāžu darba kvalitāti, piemēram, apjoms, kādā pašas izglītības iestādes

⁵⁰ Juhasz Judit, “Final report on Crocoos – Cross-sectoral cooperation focused solutions for the prevention of early school leaving project background research”, pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/uploads/a8197ba.pdf>

⁵¹ Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 64 lpp, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef>

⁵² Turpat 67

⁵³ Turpat 13

var lemt par savu budžetu, izglītības iestādē pieejamās atbalsta struktūras – mentori, mediatori, pieprasītais vecāku iesaistes līmenis, mijiedarbība ar vienaudžiem, skolotāju-skolēnu attiecības, iespēja pārskatīt izglītības satura atbilstību, brīvība veidot un adaptēt izglītības programmas, lai apmierinātu specifiskās mācību vajadzības. Vienlaikus būtiski, ka autonomijai ir jābūt kopā ar spēju atskaitīties – izglītības iestādes spēju uzņemt atbildību par izglītības rezultātiem, spēju uzkrāt un dalīties ar datiem, sniegt atgriezenisko saiti, un balstīties lēmumu pieņemšanā uz faktiem⁵⁴.

Projekta ietvaros izglītības iestāžu autonomija izpaužas pārsvarā individuālo konsultāciju nodrošināšanas metodēs, ko FGD arī jaunieši ir uzsvēruši kā pozitīvu pieredzi, proti, izglītojamie pozitīvi vērtē metodes, ar kādām pedagogi strādā individuālajās konsultācijās – tās atšķiras no darba klasē, pedagogi ir sagatavojušies un nodrošina vajadzībās balstītu rīcību. **Šobrīd Latvijā ir dažāda līmeņa izglītības iestāžu administratīvā autonomija, tomēr kopumā un ilgtermiņā ir attīstāma autonomija arī izglītības programmu adaptēšanā jeb saturiskā autonomija**, jo tā sniegtu pozitīvu efektu uz programmu un metožu piemērošanu PMP riska izglītojamiem. Piemēram, pedagogi var noteiktā apjomā adaptēt mācību saturu un metodes, piemērojoties izglītojamā vajadzībām.

(10) “Visas skolas pieeja”

Viena no pieejām PMP risku vadībai izglītības iestādes līmenī ir “Visas skolas pieeja”, kurā visi izglītības iestādes kopienas locekļi (izglītības iestādes vadība, vidējā līmeņa vadītāji, pedagogi un citi skolas darbinieki, izglītojamie, vecāki un ģimenes locekļi) jūtas atbildīgi par izglītības problēmu risināšanu un izglītojamo mācību pārtraukšanas novēršanu, un visi var aktīvi piedalīties šo jautājumu risināšanā. Būtiska ir multidisciplināra pieeja un diferenciacija katram izglītojamam izvēloties piemērotākās metodes un atbalstu. Svarīga ir izglītojamo emocionālā, sociālā un psiholoģiskā labklājība. Notiek starpnozaru sadarbība ar citu jomu speciālistiem un institūcijām, tai skaitā, sabiedrību.⁵⁵

Projekts “Pumpurs” pēc būtības ir dizainēts šādas pieejas īstenošanai, taču, balsoties uz starposma ziņojumā identificētajiem izaicinājumiem, **būtu izstrādājams konkrēts, vizualizēts un viegli uztverams mehānisms šādas pieejas īstenošanai.**

(11) Datu vākšana un analīze

PMP risku intervences var veikt dažādos līmeņos – indivīda, skolas, novada un nacionālā līmenī.⁵⁶ Lai varētu veikt efektīvu rīcību, ļoti svarīga ir datu vākšana un analīze. Datu

⁵⁴ Public Policy and Management Institute, “Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving”, 2014 59 lpp, pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a886828-72b0-4be6-be75-a2b8f5196aef>

⁵⁵ Eiropas Komisija “Izglītība un apmācība 2020: Skolu politika - visas skolas pieeja priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai Politikas norādes” 7. lpp., pieejams: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/policy_rec_latvian_final.pdf

⁵⁶ Juhasz Judit, “Final report on Crocoos – Cross-sectoral cooperation focused solutions for the prevention of early school leaving project background research”, pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/uploads/a8197ba.pdf>

vākšanas sakārtošanā Projektā ir ieguldīts liels darbs, tādējādi piesardzīgi ir vērtējami signāli, ka pašvaldību līmenī varētu neturpināt IAP pieeju vai sistēmisku datu apkopošanu. Pat, ja tas šķiet lieks darbs iesaistītajām pusēm, **nacionālā līmenī būtu jānosaka datu apkopošanas minimums, lai varētu turpināt kvalitatīvi monitorēt PMP riskus.**